

51942

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM
UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ
(Balıkesir Örneği)

51942

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yalçın ERGÜNEŞ

Abdullah ALTUN SARAY

BALIKESİR, KASIM 1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ...*Eğitim.....Bilimleri....*
Anabilim Dalında hazırlanan Yüksek Lisans/Doktora tezi jürimiz tarafından
incelenerek, aday....*Abdullah ALTUNSOBAĞI...*, 15.11/1996 tarihinde tez
savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda, sunulan tezin*başarılı.....*
olduğuna oy*birliği.....* ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

Baylan

Üye

[Signature]

Üye

[Signature]

ÖZET

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989-1990 öğretim yılından itibaren ‘Taşınmalı İlköğretim’ uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulama ile nüfusu az olan küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin en yakın ve merkezi konumdaki bir ilköğretim kurumuna gününbirlik araçlarla taşınarak eğitim öğretimlerini sürdürmeleri sağlanmaktadır.

Balıkesir, uygulamasının ilk olarak başlatıldığı 8 il içerisinde yer almıştır. 1994-1995 öğretim yılında uygulamanın kapsamı 57 ile çıkarılmıştır. Taşınmalı ilköğretim, birleştirilmiş sınıf sisteminden bağımsız sınıflara geçişi sağlamaktadır.

Bu çalışmada Balıkesir ilindeki uygulamanın kapsamı, eğitim-öğretim açısından taşınan öğrencilerin etkilenme durumu ile merkez olarak seçilen kurumların uygulamaya yönelik yeterliliğinin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Uygulamanın değerlendirilerek sorunlarının tespiti ve çözüm önerilerinde bulunma bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemli bulunmuştur.

Balıkesir ilinde 1995-1996 öğretim yılında 89 taşıma merkezi olup, bu merkezlerin 30’u örnekleme oluşturmuştur. Uygulamaya ilişkin Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı’ndan edinilen bilgi ve belgeler ile ulaşılabilen kaynaklar değerlendirilmiştir. Ayrıca geliştirilen veri toplama aracı ile taşıma merkezlerinde bulunan sınıf öğretmenleri, yöneticiler ve bu okulları denetleyen müfettişlerin uygulamaya ilişkin görüşleri alınmıştır.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucu; taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim açısından olumlu etkilendikleri, ancak taşıma merkezi olan okulların fiziki yönden, eğitim araç-gereçleri yönünden yetersiz durumda oldukları, taşınan öğrencilerin beslenme problemlerinin olduğu, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilikçe bu konularda gereken desteğin sağlanamadığı görülmüştür.

Uygulamanın etkin bir şekilde yürütülebilmesi için eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, taşınan öğrencilerin beslenmeleri konusunda ödenek tahsis edilmesi ve Bakanlık-Valilik-Milli Eğitim Müdürlüğü arasında sağlıklı bir koordine sağlanması gerekmektedir. Ayrıca benzer çalışmaların diğer illerde de yapılmasında yarar görülmektedir.

Abstract

“Transportational primary education” was put into practice by the Ministry of Education since 1989-1990 educational year. By this, students in small districts, with Low-densed population, are carried to the nearest central-positioned primary schools by daily buses for their education.

Balıkesir was one of the eight cities at the first attempt. In 1994-1995 Educational year 57 cities were included. The transportational education enables the transfer of independent classes from combined ones.

The inclusion of this attempt in Balıkesir was aimed at the evaluation of the interaction of these moved students and also the efficiency in practice in the schools that are chosen as central, depending on the teachers’, school administrators and inspectors’ opinions.

By the evaluation of this attempt, establishing the problems and presently suggestion solutions will be of great importance to the studies in this field.

There were 89 transportational centres in Balıkesir in 1995-1996 educational year and 30 number of these are served as a model.

The sources via the knowledge and the documents that were obtained from Balıkesir educational office and the ministry of education have been utilized. Besides, the class teachers’, school administrators and inspectors’ opinions have been esteemed by an improved data collection bank.

According to the results of the evaluated data, it has been observed that the students have interacted positively as regard to education; but it has been observed that these schools are physically inadequate and inefficient in regard to equipment. Although students have got nutrition problems, the educational office and the governing office are not interested in these.

In order to put this attempt into force effectively it is necessary to improve the educational atmosphere, to assign an allowance to the students’ nutrition and to create a regular and a serious co-ordination between the ministry of education, the governing office and the educational office. Besides, it will be necessary and useful to have such similar studies in other cities.

ÖNSÖZ

Giderek gelişen ve değişen Dünya ile bütünleşmede, gelişen teknolojiyi kullanma ve ilköğretim düzeyinde bireylere toplumsal uyum için çağdaş bilgi ve beceri kazandırmada eğitime büyük görevler düşmektedir. Eğitimin bu görevini istenilen düzeyde yerine getirebilmesi belirleyeceği kısa ve uzun vadeli hedeflere ve bu hedefler doğrultusunda yapacağı uygulamalara bağlıdır.

Beş yıllık zorunlu eğitimin süre olarak yeterli olmadığı, zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasının tartışıldığı ve bu konuda şura kararlarının alındığı günümüzde, özellikle kırsal kesimde 5 yıllık eğitimin bile yeterince verilemeyeşi, eğitimcileri uzun yıllardır düşündürmektedir.

Türkiye'nin coğrafi yapısı ve yerleşim birimlerinin dağınıklığı nedeniyle küçük yerleşim birimlerine okul yapmanın devlete pahalıya mal olduğu, bunun için merkezi yerleşim birimlerinde ilköğretim hizmetinin verilmesi uzun yıllar tartışılmıştır. Bu konuya ilişkin hükümet programlarında, kalkınma planlarında ve Milli Eğitim Şuraları'nda getirilen önerilere rağmen kalıcı çözümler getirilememiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989-1990 öğretim yılından itibaren başlatılan Taşınmalı İlköğretim Uygulaması ile, özellikle kırsal kesimde eğitimde kalitenin artırılması ve eğitime ayrılan kaynaklardan tasarruf edilmesi amaçlanmıştır.

Uygulamanın Balıkesir ilindeki kapsamı, eğitim-öğretim durumu, öğrencilere verilen taşıma, sağlık, beslenme hizmetinin durumu ile taşıma merkezi olan okulların fiziki, finansman ve personel durumlarının öğretmen, yönetici, müfettiş görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinde bulunulması yararlı görülmüştür.

Araştırma süresince çalışmama yardımcı olan danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. Yalçın Ergüneş'e, önerileri ile çalışmaya destek veren Sayın Doç. Dr. Nevin Saylan ve Doç. Dr. Nevzat Battal'a, çalışmam için zaman ayırdıkları için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyeleri sayın Prof. Dr. Mahmut Adem, Prof. Dr. Haydar Taymaz ve Prof. Dr. İ. Ethem Başaran'a, yardımlarından dolayı Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü Tefiş Bürosu memuru Hacer Yırcalı'ya, bilgisayar desteğinden dolayı Recep Turan'a, çalışmalarım boyunca beni destekleyen eşime teşekkürlerimi sunarım.

Balıkesir, Kasım 1996

Abdullah ALTUN SARAY

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Değerlendirme Kurulu Üyelerinin onayı	iii
Özet	iv
Abstract	v
Önsöz	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi	ix
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	12
Önem	12
Sayıtlar	13
Sınırlılıklar	13
Tanımlar	13
II. KAYNAK ARAŞTIRMASI	15
III. YÖNTEM	35
Evren ve Örneklem	35
Veriler ve Toplanması	36
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	36
IV. BULGULAR VE YORUM	38
Uygulamanın Balıkesir'deki kapsamı	38
Eğitim ve Öğretim Durumu	42
Fiziki Durum ve Donatımı	74
Taşıma Durumu	87
Sağlık ve Beslenme Durumu	94
Finansman Durumu	105

Personel Durumu	112
Uygulamanın Genel Olarak Değerlendirilmesi	117
Yönerge Hükümlerinin Uygulanma Durumu	118
V. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	120
Özet	120
Yargı	121
Öneriler	123
EKLER	125
A. Taşıma merkezlerinde görevli öğretmen ve yöneticiler ile ilköğretim müfettişlerine uygulanan anket	126
B. Taşımalı İlköğretim Uygulaması kapsamına giren illeri gösteren harita	134
C. Anket uygulama izni için Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazılan dilekçe	135
D. Anketin uygulanmasına ilişkin Valilik Onayı.	136
E. Milli Eğitim Müdürlüğü'nce araştırmacıya gönderilen anket uygulama izin yazısı	137
KAYNAKÇA	138

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
1. 1994-1995 Öğretim yılı itibariyle Balıkesir ilinde birleştirilmiş sınıflı ilkokulların durumu	11
2. Bir dersliğin iç donanımının maliyeti	26
3. Türkiye genelinde ilköğretim kurumlarının dağılımı	32
4. 1989-1990 öğretim yılından itibaren Türkiye’de başlatılan taşınmalı ilköğretim uygulamasının gelişimi	33
5. Balıkesir ilinde ilköğretim kurumlarının çağ nüfusu ve okullaşma durumu	38
6. Balıkesir ilinde ilköğretim kurumlarının öğretim şekli	39
7. Balıkesir ilinde taşınmalı ilköğretim uygulamasının gelişimi	39
8. 1990-1996 yılları arasında Balıkesir ilinde ilçeler bazında taşınmalı ilköğretim uygulaması	40
9. Balıkesir’de taşınmalı ilköğretim uygulamasına yapılan harcamalar	41
Eğitim-Öğretim Durumu	
10. Taşınan öğrencilerin mihver derslerinde başarı gösterip göstermediklerinin değerlendirilmesi	42
11. Taşınan öğrencilerin ifade ve beceri derslerinde başarı gösterip göstermediklerinin değerlendirilmesi	43
12. Taşınan öğrencilerin anlatım becerilerinde başarı gösterip göstermediklerinin değerlendirilmesi	44
13. Taşınan öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde başarı gösterip göstermediklerinin değerlendirilmesi	45
14. Taşınan öğrencilerin grup çalışmalarına isteyerek katılıp katılmadıklarının değerlendirilmesi	46
15. Taşınan öğrencilerin okula ve çevreye uyum sağlayıp sağlamadıklarının değerlendirilmesi	47
16. Taşınan öğrencilerin temel sağlık kurallarına uyup uymadıklarının değerlendirilmesi	47
17. Taşınan öğrencilerin okul kurallarına uyup uymadıklarının değerlendirilmesi	48
18. Taşınan öğrencilerin derslere karşı ilgili olup olmadıklarının değerlendirilmesi	49
19. Taşınan öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna devamda istekli olup olmadıklarının değerlendirilmesi	50
20. Taşınan öğrencilerin sorumluluk alma ve yerine getirmede istekli olup	51

olmadıklarının değerlendirilmesi	
21. Taşınan öğrencilerin eğitici kol etkinliklerine isteyerek katılıp katılmadıklarının değerlendirilmesi	52
22. Taşınan öğrencilerin kişisel ve sosyal hedeflere uygun davranış gösterip göstermediklerinin değerlendirilmesi	53
23. Taşınan öğrencilerin düzenli olarak okula devam edip, etmediklerinin değerlendirilmesi	54
24. Taşınan öğrencilere öğretmenler tarafından verilen rehberlik hizmetlerinin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	55
25. Taşınan öğrencilerin taşımalı ilköğretim uygulamasına yönelik ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlere verdikleri rehberlik hizmetinin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	56
26. Taşınan öğrencilerin taşımalı ilköğretim uygulamasının ilköğretim program hedefleri açısından yararlı olup olmadığının değerlendirilmesi	57
27. Taşınan öğrencilerin taşımalı ilköğretim uygulamasının 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için olumlu bir basamak olarak görülüp görülmediğinin değerlendirilmesi	58
28. Taşınan öğrenci velileri ile yapılan toplantıların yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	59
29. Okullarda yapılan eğitsel faaliyetlerin taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde gösterilip gösterilmediğinin değerlendirilmesi	60
30. Veli toplantılarında, taşınan öğrencilerin toplumsal değerler açısından gelişmişlik durumlarının değerlendirilip değerlendirilmediği	61
31. Taşınan öğrenci velilerinin taşımalı ilköğretim uygulamasından memnun olup olmadıklarının değerlendirilmesi	62
32. Taşınan öğrencilerin taşımalı ilköğretim uygulamasından memnun olup olmadıklarının değerlendirilmesi	63
33. Taşınan öğrencilerin kendi okul ihtiyaçlarını (kitap, defter, kalem, vb.) karşılamalarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	64
34. Taşıma merkezi okul kitaplıklarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	65
35. Taşıma merkezi sınıf kitaplıklarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	66
36. İlkokul programı gereği ders araç-gereçlerinin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	67
37. Ders araçları dağıtımında taşıma merkezi olan okullara öncelik verilip verilmediğinin değerlendirilmesi	68
38. Eğitim-öğretim konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	69
39. Taşınan öğrencilerin taşımalı ilköğretimde eğitim-öğretim durumunun değerlendirilmesi	70

Fiziki Durum ve Donatım:

40. Taşımalı ilköğretim uygulaması için derslik sayılarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	74
41. Taşıma merkezlerine ek derslik yapımında öncelik tanınıp tanınmadığının değerlendirilmesi	75
42. Ek derslik dışındaki diğer bölümlerin yapımında taşıma merkezlerine öncelik tanınıp tanınmadığının değerlendirilmesi	76
43. Onarımlarda taşıma merkezlerine öncelik tanınıp tanınmadığının değerlendirilmesi	77
44. Derslik ve diğer bölüm donatımlarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	78
45. Taşıma merkezlerine donatım konusunda öncelik tanınıp tanınmadığının değerlendirilmesi	79
46. Öğrencileri taşıyan yerleşim birimlerindeki okul binalarının yönerge hükümleri çerçevesinde değerlendirilip değerlendirilmediği	80
47. Bahçe dışındaki okul alanlarının yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	81
48. Oyun araçlarının (Basketbol, voleybol, masa tenisi, vb.) yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	82
49. Fiziki durum ve donatım konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	83
50. Taşıma merkezi okullarında bulunan bölümler ve bu okullara getirilen hizmetlerin durumu	84
51. Taşımalı ilköğretimde fiziki ve donatım durumunun değerlendirilmesi ..	84

Taşıma Durumu

52. Taşıma araçlarının kapasite olarak yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	87
53. Taşıma araçlarının öğrencileri zamanında getirip zamanında götürme durumlarının değerlendirilmesi	88
54. Kış mevsiminde taşıma araçlarının ısınıp ısınmadığının değerlendirilmesi	89
55. Araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerini yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi	90
56. Taşıma konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	91
57. Taşımalı İlköğretimde taşıma durumunun değerlendirilmesi	92

Sağlık ve Beslenme Durumu

58	Taşıma merkezlerinde Milli Eğitim Müdürlüğü sağlık ekiplerinin periyodik kontroller yapıp yapmadığının değerlendirilmesi	94
59	Taşınan öğrencilere yönerge hükümleri çerçevesinde öğle yemeği verilip verilmediğinin değerlendirilmesi	95
60	Taşınan öğrencilere beslenme konusunda bakanlıkça ödenek tahsis edilip edilmediğinin değerlendirilmesi	96
61	Taşınan öğrencilere beslenme konusunda Valilikçe ödenek tahsis edilip edilmediğinin değerlendirilmesi	97
62.	Taşınan öğrencilere öğle yemeği için tahsis edilen ayrı bir bölümün olup olmadığının değerlendirilmesi	98
63.	Taşınan öğrencilerin öğle yemeği için ocak, tabak, kaşık vb. araçlarının olup olmadığının değerlendirilmesi	99
64.	Taşınan öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyeceklerin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	100
65.	Beslenme konusunda taşınmalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	101
66.	Sağlık konusunda taşınmalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	102
67.	Taşınmalı ilköğretimde sağlık ve beslenme durumunun değerlendirilmesi	103

Finansman Durumu

68.	Taşıma merkezlerine Milli Eğitim Müdürlüğü'nce ısınma için tahsis edilen yakıt veya ödeneğin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	105
69.	Taşıma merkezlerine Milli Eğitim Müdürlüğünce onarım, boya, badana vb. konularda tahsis edilen ödeneğin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	106
70.	Taşıma merkezlerine Milli Eğitim Müdürlüğünce su, elektrik, haberleşme, kırtasiye giderleri için tahsis edilen ödeneğin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi	107
71.	Taşıma merkezlerine öğrencileri taşıyan köylerin bütçelerinin %10'luk bölümlerinin aktarılıp aktarılmadığının değerlendirilmesi	108
72.	Finansman konusunda taşınmalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	109
73.	Taşınmalı ilköğretimde finansman durumunun değerlendirilmesi	110

Personel Durumu

74.	Taşınmalı ilköğretim için mevcut derslik durumlarına göre sınıf öğretmenlerinin sayısı olarak yeterli olup olmadıklarının değerlendirilmesi	112
75.	Taşıma merkezi olan okulların memur ihtiyacının karşılanıp karşılanmadığının değerlendirilmesi	113

76. Taşıma merkezi olan okulların yardımcı hizmetli ihtiyacının karşılanıp karşılanmadığının değerlendirilmesi	114
77. Taşıma merkezlerine personel atamalarında öncelik tanınıp tanınmadığının değerlendirilmesi	115
78. Personel atama konusunda taşınmalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığının değerlendirilmesi	116
79. Taşınmalı ilköğretimde personel durumunun değerlendirilmesi	117
80. Taşınmalı ilköğretim uygulamasının genel olarak değerlendirilmesi	117
81. Taşınmalı ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanma durumu	118

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Problem

Örgün eğitim sistemi içerisinde yer alan her öğretim kademesinden, kendisi için belirlenen hedefleri gerçekleştirmesi beklenir. Bunun için de eğitim-öğretim sunma görevini okul üstlenmiştir. Okulun hedeflerini gerçekleştirebilmesinin en önemli ve belirleyici ögesi yeterli ve nitelikli girdilerdir. Girdilerdeki nicel ve nitel yetersizliğin öğretim -öğrenme sürecini olumsuz etkileyeceği kuşkusuzdur.

Türkiye’de, beş yıllık kalkınma planları ve Milli Eğitim Şuraları’nda belirlenen hedefler ve getirilen önerilere rağmen ilköğretimin fonksiyonel görevini yerine getirebilmesi için gereken yapısal ve yönetsel şartlar yeterince yerine getirilememiştir. Kırsal kesimde bu yetersizlik had safhadadır. Bu kademedeki öğretmen istihdamından okul binalarının yapısına, ders araç-gereçlerinden programların geliştirilmesine değin bir planlamanın olmadığı gözlenmektedir.

Eğitim tarihimize adeta damgasını vuran, ilköğretimde sistemin ayrılmaz bir modeli haline gelen birleştirilmiş sınıf uygulaması, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde hala bir engel olarak gündemdedir. Uzun yıllardır küçük yerleşim birimlerindeki bu uygulamaya yönelik programlar geliştirilememiş, bağımsız sınıf programının birleştirilmiş sınıflarda da uygulanması öngörülmüştür. Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulamasına yönelik bir okul programı modeli de geliştirilememiştir. Gerek hükümet programları, gerekse kalkınma planlarında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin kalıcı çözümler üretilememiştir. Politik beklentiler sonucu küçük yerleşim birimlerine okulların yapılması, bu okulların tüm sınıflarında 10-15 kişilik öğrenci mevcudu ile eğitim-öğretimin sürdürülmesi, sonuçta öğrenci azlığı nedeni ile okulların kapanması, okul binalarının atıl bırakılması tam bir plansızlık örneğidir.

İlköğretimin amaç ve görevleri, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Milli Eğitim Temel Kanunu’nda aşağıdaki şekilde yer almıştır:

“1- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,

2. Her Türk çocuğuna ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenimi hazırlamaktır.”¹

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda eğitim ve öğretimin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılması, kimsenin eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılmaması, ilköğretimin kız ve erkek tüm yurttaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olacağı öngörülmektedir.

İlköğretim düzeyinde ve zorunlu olan eğitim hizmetinin en iyi şekilde tüm yurttaşlara verilmesi devletin görevidir. Ancak birleştirilmiş sınıf uygulaması, bu hizmetin tüm yurttaşlara nitelikli olarak verilmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Ülkemizin coğrafi yapısı, yerleşim birimlerinin dağınıklığına rağmen nüfusu az olan yerleşim birimlerine (köylere) ilkokul binaları yapılmış ve temel eğitim hizmetinden vatandaşlarımızın yararlanması amaçlanmıştır. Bu toplumsal gerçek beraberinde bazı sorunlar getirmiştir. Bu sorunlardan biri, köy ilkokullarında her sınıfa bir öğretmen vermenin imkansızlığından kaynaklanan “Birleştirilmiş sınıf” uygulamasıdır.

İlkokul Programında “Birleştirilmiş sınıf öğretimi” şu şekilde tanımlanmaktadır:

“Birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle, bir öğretmen tarafından yetiştirilmesine birleştirilmiş sınıf öğretimi denir.”²

Normal öğretimden farklı olan birleştirilmiş sınıf uygulaması, kapsadığı öğrencilerin aleyhine bir uygulama olarak görülmektedir. Halen ilkokullarda haftalık ders saati toplamı 25 tir. Müstakil sınıf okutan bir öğretmen bu 25 ders saatini sorumlu olduğu sınıf için kullanırken, birleştirilmiş 5 sınıf okutan bir öğretmen 25 ders saatini 5 sınıfın tamamı için kullanmak zorundadır. Bu da ilköğretimin hedeflerini gerçekleştirmedi, müstakil sınıflara oranla birleştirilmiş sınıf uygulamasının zorluğunu ortaya koymaktadır.

İlkokul programının birleştirilmiş sınıflar ile ilgili genel açıklamalarına bakıldığında;

1. 1,2,3. sınıfların (A) grubu, 4, 5. sınıfların (B) grubu diye adlandırıldığı,
2. Tek öğretmenli okullarda (A) ve (B) grubunun aynı öğretmen tarafından okutulacağı,

¹ “Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.)”, Resmi Gazete, 14574, Haziran 1973, Md.23.

² İlkokul Programı, Milli Eğitim Bakanlığı, (1995 Basımı), s. 465.

3. İki öğretmenli okullarda (A) grubunun bir öğretmen, (B) grubunun bir öğretmen tarafından okutulacağı,

4. Öğretmen, öğrenci ve derslik sayılarına göre başka düzenlemeler yapılması gerektiğinde, okul müdürü ile öğretmenin anlaşarak en uygun şekli seçecekleri öngörülmektedir.³

Mihver dersler olarak bilinen Hayat Bilgisi dersinde ünitelerin 1. yıl, 2. yıl ve 3. yıl üniteleri olarak, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde de ünitelerin 1. yıl ve 2. yıl üniteleri olarak düzenlendiği, ayrıca birleştirilmiş sınıfların Türkçe, Matematik, Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi, Din Kültürü derslerinin müfredatlarının bağımsız sınıflar müfredatlarının aynısı olduğu ilkökul programında belirtilmektedir.⁴

Araştırmacı, ilkökul öğretmenliğinin ilk yıllarında birleştirilmiş sınıfları okutmuştur. Araç-gereç yetersizliği, fiziki durum ve donanım yetersizliği, ulaşım ve haberleşme zorluğu, sınıflara ayrılan zaman azlığı gibi nedenlerden dolayı program hedeflerinin sınıflar düzeyinde yeterince gerçekleşemediğini, mezun olan öğrencilerin bir üst öğrenim kurumunda çoğunlukla başarısız olduğunu görmüş ve bunun üzüntüsünü bizzat yaşamıştır.

Kaya'ya göre sekiz yıllık Temel Eğitim Projesinin hazırlandığı günlerde bir Devlet adamımız birleştirilmiş sınıf uygulamasına dikkat çekiyor ve şöyle diyor:

Tek öğretmenli bir ilkökul nedir bilir misiniz? Bir dersane düşününüz. Kapısından girince, mesela sol tarafta 8-10 sıra birinci sınıf, bunun yanında 8-10 sıra ikinci sınıf, sonra 8-10 sıra üçüncü sınıf... Böylece değişik sınıflar aynı dersanede oturur, aynı derse girer, aynı zamanda çıkar. Tek bir öğretmen bir süre birinci sınıf öğrencilerine alfabe öğretir, sonra bir süre ikinci sınıf öğrencilerine aritmetik öğretir. Sonra dördüncü sınıf öğrencilerine Coğrafya dersi verir.⁵

“Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Okul ve Kurum Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği” hükümlerine göre birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarında yeni mezun ya da mesleki kıdemi az olan öğretmenler görevlendirilmektedir. Müstakil sınıflara oranla ayrı bir planlama ve eğitim ortamı gerektiren birleştirilmiş sınıflarda görevlendirilen bu öğretmenlerin uygulamada güçlüklerle karşılaştıkları kuşkusuzdur. Bu uygulamadan mezun olan ilkökul öğrencileri, Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen merkezi sistem sınavlarına katıldıklarında, kendilerine bir ek puan verilmemiş olması ve bağımsız sınıflardan

³ Aynı., s. 465.

⁴ Aynı., s. 467.

⁵ Y. Kemal KAYA, İnsan Yetiştirme Düzenimiz, , Müve Matbaası, (Ankara, 1977), s. 362.

mezun olan öğrencilerle aynı konumda görülmeleri, imkan eşitliği ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Uçan'a göre, birleştirilmiş beş sınıflı bir köy okulunda öğretmen günde ancak bir saat bir sınıfla meşgul olmakta, diğer dört sınıfta günün kalan dört saatinde kendi kendine çalışmak zorunda kalmaktadırlar.⁶

Binbaşıoğlu'na göre birleştirilmiş sınıfların en büyük sorunu, öğretmensiz geçen sınıfları kendi kendilerine çalıştırabilmektir. Öğretmenin bu konuda çok becerikli olması gerekir.⁷

Tekışık, birleştirilmiş sınıflı köy okullarındaki başarısızlık nedenleri konusunda şunları söylemektedir:

1. Birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin dersleri iyi planlayamaması,
2. Birleştirilmiş sınıfların yönetimindeki yöntem-teknik belirsizliği,
3. Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflı idare edecek şekilde yetiştirilemeyeşi,
4. Öğretmenin işbaşında yetiştirilemeyeşi ve teftiş sistemindeki bozukluk,
5. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenci sayısının çokluğu,
6. Birleştirilmiş sınıflı okullarda bina yetersizliği,
7. Birleştirilmiş sınıflı okullarda ders-araç-gereç yetersizliği,
8. Çevreden gelen sebebler,
9. Öğrenci devamsızlığı.⁸

Mili Eğitim Bakanlığı verilerine göre 1994-1995 öğretim yılı itibari ile ilkokullarda okullaşma oranı %97.1'dir.⁹ İlköğretim düzeyinde okullaşma oranının artmış olması birleştirilmiş sınıf uygulamasına çözüm getiremeyecek, aksine birleştirilmiş sınıf sayısını arttıracaktır. Temel Eğitim hizmetinin tüm vatandaşlarımıza verilmesi anayasal bir zorunluluktur. Milli Eğitime ayrılan kıt kaynakların bir bölümü kırsal kesimdeki köy ve mezralara okul binalarının yapımına harcanmaktadır. Bu okulların yapımı dışındaki onarım, donatım, ders-araç-gereçleri, öğretmen görevlendirme Devlete elbette bir maddi yük getirmektedir. Ayrıca bu okullardan mezun olan öğrencilerin büyük bir bölümünün bir üst öğrenim kurumuna devam ettikleri söylenemez. Bu soruna çözüm olarak Milli Eğitim Bakanlığınca Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) projesi geliştirilmiştir. Ancak ülke

⁶ Fevzi UÇAN, Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Eğitim Öğretim, Pratik Eğitim Yayınları, (Konya, 1991), s.12.

⁷ Cavit BİNBAŞIOĞLU, Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Rehberi, Binbaşıoğlu Yayınevi, (Ankara, 1983), s. 4.

⁸ H. Hüsni TEKIŞIK, Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında Öğretim, (Ankara, 1968), s.20, 23.

⁹ Milli Eğitim'le İlgili Bilgiler, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Milli Eğitim Bakanlığı, (Ankara: 1995), s.4

genelinde bu uygulama yeterince yaygınlaştırılmamıştır. Halen Türkiye’de bu okulların sayıları 1994-1995 öğretim yılı itibari ile 125 tir.¹⁰ Balıkesir ilinde 19 ilçede toplam 912 köy ilkokulu bulunmasına rağmen Yatılı İlköğretim Bölge Okulu sayısı 1 dir. Bu okul Bigadiç ilçesi Yağcılar Köyü’nde bulunmaktadır.¹¹

Program boyutuyla birleştirilmiş sınıflı okullarda karşılaşılabilecek problemler konusunda Karagöz aşağıdaki tesbitleri yapmıştır:

1. Sınıfların kalabalık olması,
2. Ders çeşitlerinin fazlalığının öğretene için ayrı yük olması,
3. Programın amaç, ilkeler ve açıklamalar kısmı ile muhtevası arasında uygunluk olmadığından uygulamada güçlüklerle karşılaşılması,
4. Öğretmenlerin derslerin çokluğu nedeniyle taktir metodunu zorunlu olarak sıkça kullanma durumunda olmaları,
5. Çocukların ilgi, ihtiyaç ve etkinliklerinin zaman yetersizliği nedeniyle dar kalıplara sığdırılmaya zorlanması,
6. Sınıflar düzeyinde Resim-İş, Müzik, Tarım, Yazı etkinliklerinin genellikle zayıf kalması,
7. Program hedeflerine yönelik değerlendirme yerine ezbere dayalı bir uygulama ön plana çıkması,
8. Şehir okullarına göre program hazırlandığından köy ilkokullarının özelliklerinin dikkate alınmamış olması,
9. Yönetim işlerinde problemlerle karşılaşılması,
10. Okul-çevre ilişkileri yeterince kurulamaması,
11. Çalışmaların planlanmasında problemlerle karşılaşılması.¹²

Görüldüğü gibi, birleştirilmiş sınıf modeli uygulama boyutuyla, eğitim ortamını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bu uygulama içinde olan okullara Milli Eğitim kaynakları veya hizmetleri ya hiç ulaşmamakta, ya da en son ulaşmaktadır. Birleştirilmiş sınıflar deyimi yerindeyse Milli Eğitim’in ayıbıdır.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan yerleşim birimlerinin gruplaştırılarak bölge okullarının oluşturulması konusunda 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda aşağıdaki hüküm yer almıştır:

İlköğretim okulları, beş yıllık ilkokullar ile 3 yıllık orta okullardan meydana gelir. İlkokulun son sınıfı bitirildiğinde ilkokul diploması, ortaokulun son sınıfı bitirildiğinde ortaokul diploması verilir. İlkokullar ve ortaokullar bağımsız okullar halinde kurulabileceği gibi imkan ve şartlara göre birlikte kurulabilir.

Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde köyler gruplaştırılarak merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde İlköğretim Bölge Okulları

¹⁰ Nevzat AYZAN, Milli Eğitim Bakanlığı 1995 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara, 1994), s.52.

¹¹ Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, (1995’teki verilerden alınmıştır).

¹² Süleyman KARAGÖZ, Köy İlkokullarında Eğitim Öğretim, M.E.B. Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu, (Ankara, 1966), s. 34, 39.

ve bunlara bağılı pansiyonlar, gruplaştıırılmanın mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı İlköğretim Bölge Okulları veya gezici okullar açılabilir. Gezici okullarda gezici öğretmenler görevlendirilir.¹³

1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanununun 25. maddesinde de 222 sayılı kanunda olduğu gibi aşağıdaki hüküm yer almıştır:

“Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde, köyler gruplaştıırılarak, merkezi durumda olan köylerde İlköğretim Bölge Okulları ve bunlara bağılı pansiyonlar, gruplaştıırılmanın mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim okulları kurulur.”¹⁴

Görüldüğü gibi 1961 yılında yürürlüğe giren İlköğretim ve Eğitim kanununda yapılan değişlikle ve 1973 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanunu’nda, nüfusun az ve dağınık olduğu birimlere yönelik modeller önerilmiş olmasına rağmen, bu problem halen çözümlenmiş değildir. Bugün için taşınmalı ilköğretim uygulamasında da köyler gruplaştıırılarak merkezi konumdaki okul “Taşıma merkezi” olarak nitelendirilmiştir. Yıllar önce önerilen İlköğretim Bölge Okulları modelinin aynı hedefe yönelik olduğu görülmektedir.

Ülkemizde sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş için önemli hizmet verecek Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında 1994-1995 öğretim yılı itibari toplam 68.920 öğrenci öğrenim görmektedir.¹⁵

Dikmen, nüfusun küçük birimler halinde toplandığı bölgelerde yapılacak olan yatırımların devlete çok pahalıya maloldüğünü, ilgili yerlere hizmet götürülünceye kadar yaşayanları mağdur etmemek, insan faktörünü iyi değerlendirebilmek için M.E.B.nın eğitim öğretim hizmetlerini belli merkezlerde toplulaştıırmayı hedefleyerek, bölgeye ait yatılı ilköğretim kurumları (YİBO) kurduğunu belirtmektedir.¹⁶

Dikmen ayrıca, sekiz yıllık ilköğretim (Temel Eğitim) uygulamasının yurt çapında yaygınlaştırılması için OECD (1973) ve UNICEF (1982) ile imzalanan maddi destekli iki projeye rağmen, 102 si yatılı olmak üzere toplam 742 ilköğretim okulu ile sınırlandığını, uygulamanın sekteye uğraması ve sahipsiz kalması ve büyük mesafe alınmamasının temelinde M.E.B. daki sık sık kadro değişikliğinin sebep olduğunu, beş yıllık eğitimin yetersizliğinin herkesçe kabul edildiğini, eğitim yapılarının en dağınık ve az nüfuslu yerleşim

¹³ “İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 S.K..)” 1983 yılındaki değişiklik, Md.9.

¹⁴ “Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.)”, Resmî Gazete, 14574, Haziran 1973, Md.25.

¹⁵ Nevzat AYZAZ, Milli Eğitim Bakanlığı 1995 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara 1994), s.52

¹⁶ Selahattin DİKMEN, “YİBO ve Sorunları Alan Araştırması”, Çağdaş Eğitim Dergisi, (Ankara, 1990), sayı: 161, s.28.

birimlerine kadar inerek maddi servetin heba olduğunu, birleştirilmiş sınıf uygulamasını asgariye indirmek ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın ilköğretim okulları ile mümkün olabileceğini, dağınık yerleşim birimlerindeki çocukların taşınmalı sistem ile merkezi yerlerdeki ilköğretim okullarına taşınmalarının yararlı olacağını belirtmektedir.¹⁷

Türk Milli Eğitiminin genel amacı ve temel ilkelerini planlı kalkınma esasına göre gerçekleştirmek için beşer yıllık kalkınma planları yapılmaktadır. İlköğretim Okulu Klavuzu'nda belirtildiği gibi;

“- Türk toplumunun yaşama düzeyinin yükseltilmesi,

- Sanayileşme,

- Gelir dağılımının iyileştirilmesi,

- Dış kaynaklara bağlılığın azaltılması,

- İstihdam sorunlarının çözülmesi,

- Kalkınma hedeflerini gerçekleştirecek nicelik ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesi amaç edinilmiştir.”¹⁸ Her plan hedeflerinin gerçekleşme durumuna bakıldığında, planlı dönemin başladığı 1960'lı yıllardan günümüze değin eğitimin niteliğinde plansız döneme oranla fazla bir gelişmenin olduğu söylenemez. VII. Kalkınma Planı dönemine girilmek üzereyken ülkede sınıf öğretmeni ihtiyacının boyutu ve bu ihtiyacın hangi yollarla giderilmeye çalışıldığı, eğitim sistemimizin içinde bulunduğu plansızlığa somut bir örnek olarak düşünülebilir.

III. Beş yıllık kalkınma planında, beş yıllık eğitim süresinin temel eğitimle kazandırılması düşünülen bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yetmediği, eğitimin teorik düzeyde kaldığı, oysa bu kademeyi bitirenlerin % 52 sinin doğrudan çalışma hayatına atıldığı, bunun da verimsizliğe yol açtığı, kalkınmanın gerektirdiği nitelikte insan tipi ve insan gücü yetiştirilemediği belirtilmektedir.¹⁹

III. Beş Yıllık Kalkınma Planında ayrıca ilkokullarda kırsal ve kent farklılığının korunduğu, kırsalda okul başına 2,2 derslik düşerken, kentte okul başına 8,3 derslik düştüğü, bunun sonucu olarak da öğretmen dağılımının köy aleyhine bir dengesizliğe yol açtığı, gerek

¹⁷ Selahattin DİKMEN, “8 Yıllık Mecburi İlköğretim Uygulamasının Gerekliliği”, *Çağdaş Eğitimin Dergisi*, (Ankara, 1991), sayı: 164, s. 25, 26, 27.

¹⁸ İlköğretim Okulu Klavuzu, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (Ankara, 1983), s.9.

¹⁹ III. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Başbakanlık D.P.T., (Ankara 1977), s.714.

mahalli baskılarla açılan okulların, gerek programlanan okul yapılarının zamanında tamamlanamamasının eğitimin niteliğinde bazı kayıplara sebep olduğu vurgulanmıştır.²⁰

IV. Beş Yıllık Kalkınma planında, açılmış ve açılacak Yatılı Bölge Okullarının hizmet alanına giren okulsuz küçük yerleşim yerlerinin hangi Yatılı Bölge Okullarına bağlı olduğunun tesbit edileceği, her Yatılı Bölge Okulunun hizmet sınır ve sorumluluğunun belirleneceği, bu konuda sorumlu birimin Milli Eğitim Bakanlığı, işbirliği yapılacak kuruluşunda Devlet Planlama Teşkilatı olacağı belirtilmiştir.²¹

Kalkınma planında yer alan tespit ve çözüm önerilerine rağmen, halen ülkemizde ilköğretim kademesinde 8 yıllık bütünlük sağlanmış değildir. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılamaması, eğitime ayrılan kaynakların bir boyutuyla kaybına neden olmaktadır.

Türkiye’de Taşınmalı İlköğretim Uygulaması

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989-1990 öğretim yılında “Taşınmalı ilköğretim” uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulamaya yönelik olarak 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu hükümlerine dayanılarak “Taşınmalı ilköğretim yönergesi” hazırlanmıştır.²² Taşınmalı ilköğretim; “İlköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencilerin ve az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencilerin merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşınıp, eğitim-öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulama” olarak tanımlanmaktadır.²³

Milli Eğitim Bakanlığınca bu uygulamaya ilişkin alınan Bakanlık onayında;

İlkokullarda okullaşma oranının % 100 lere yaklaştığı, ancak coğrafi yapı, yerleşim birimlerinin dağınıklığı, köyden kente göç, eğitim yapılarında kısa/orta/uzun vadeli bir hedefin belirlenememesi, bunun da yatırımların ölü sahalara kanalize edilmesine neden olduğu, sonuç olarak eğitim ve öğretimde kalitenin düştüğü, fırsat eşitliği ilkesinin zedelendiği, köy okullarının büyük bir bölümünde birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapılageldiği, eğitimde kalitenin artırılması, fırsat eşitliği ilkesinin sağlanabilmesi,

²⁰ Aynı., s.334, 335.

²¹ “IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı, İcra Planı”, Başbakanlık D.P.T., (Ankara, 1982), s. 116.

²² “Taşınmalı İlköğretim Yönergesi”, M.E.B., (Ankara, 1994), s. 25.

²³ Aynı., s.6.

birleştirilmiş sınıf programı uygulanan ilkokullardaki öğrencilerin müstakil sınıflı ilköğretim kapsamına alınmasının amaçlandığı belirtilmektedir.²⁴

Taşınmalı ilköğretim uygulaması, 1989-1990 öğretim yılının 2. yarısında Kırklareli ve Kocaeli illerinde başlatılmış olup, 1990-1991 öğretim yılından itibaren bu illerin yanısıra Antalya, Balıkesir, Çankırı, Gaziantep, Konya, Çanakkale ve Van illerinde de başlatılmıştır.²⁵ 1994-1995 öğretim yılında bu kapsama alınan illerin sayısı 57 olmuştur.²⁶

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Taşınmalı İlköğretim Uygulamasına aşağıdaki nedenlerden dolayı ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir:

1. Eğitimde Fırsat Eşitliği ve İmkan Eşitliğinin Sağlanması ve Eğitimde Kalitenin Yükseltilmesi: Gelişen ve değişen dünyamızda, ülkemizin beş yıllık mecburi öğretim ile yetişmiş insangücü ihtiyacının karşılanması bakımından yetersizliği açıktır. Kalkınmada sanayileşme çabası içinde bulunan ülkemizin diğer dünya çocuklarından ve gençlerinden daha yetersiz bir eğitim alması mümkün görülmemektedir.

Bu nedenle, eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, taşınmalı ilköğretimi gerektiren nedenlerden biri olmuştur.

2. İç Göçler: Taşınmalı eğitim sisteminin uygulanmasına geçişin önemli bir etkeni de iç göçlerdir. Gelişmekte olan Türkiyemizde 1980 yılından itibaren kırsal yörelerden merkez illere büyük oranda göç başlamıştır. Göçlerin yoğun olduğu illerin başında İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, İçel, Kocaeli Antalya ve son yıllarda Diyarbakır ile Batman gelmektedir. Göç veren iller, öğrenci sayısının azalmasına yol açmakta ve okulların kapasitelerinin altında hizmet görmelerine neden olmaktadır.

3. Yerleşim Birimlerinin Dağınık Olması: Türkiye genellikle (1990 yılı dağılımına göre) 35 bin köy varken, bunlara bağlı 44319 (kom, mezra, oba) yerleşim birimleri bulunmaktadır. Her yerleşim birimine hizmet götürmek için daha çok insan gücüne ihtiyaç duyulmakta ve ek mali külfet getirmektedir. Bu dağınık yerleşim birimlerindeki öğrencileri taşınmalı öğretime almakla, insan gücünden ve maddi açıdan büyük tasarruf sağlanmaktadır.²⁷

Milli Eğitim Bakanlığınca Taşınmalı İlköğretim Uygulaması'nın sağladığı tasarrufa ilişkin aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

Taşınmalı eğitim kapsamına alınan her bir okul için; öğretmenin aylık maaş+ücret+makam maaşı, okulun tamirat, badana veya yağlı boya, ortalama gideri, kırsatiye, müfettiş yolluğu, bazı köy okulların yakacak, elektrik ve su giderleri dikkate alınır, ortalama aylık gider 8.5 milyonun üzerinde olacaktır. Bu da yıllık olarak 102 milyon üzerinde hesap edilirse, yıllık tasarruf 480.475 milyardır. 1994-1995 öğretim yılında giderimiz

²⁴ M.E.B.'nin "23.10.1990 gün ve 26216 Sayılı Onayı".

²⁵ Aynı.

²⁶ Nevzat AYZAZ. Milli Eğitim Bakanlığı 1995 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara, 1994), s.55.

²⁷ M.E.B.'nin araştırmacıya gönderdiği "7.12.1995 gün ve 10540 sayılı kayıtlar"

334.060 milyar (KDV hariç) olduğuna göre bu öğretim yılındaki tasarrufumuz enaz 146.415 milyardır.²⁸

24.6.1994 tarihinde M.E.B. tarafından uygulamaya konulan "Taşımali İlköğretim Yönergesi" incelendiğinde;

Taşınan öğrencilerin ulaşım, sağlık, ısınma ve beslenme gibi konularında tedbirlerin alınması (Madde: 6),

Taşınan öğrencilerin taşıma ve beslenme giderlerine mahalli imkanlarla katkıda bulunulması (Madde: 6),

Taşınması güç ve ekonomik olmayan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin YİBO'lara yerleştirilmesi (Madde: 10) öngörülmektedir.

Ayrıca Taşımali İlköğretim uygulamasında kullanılmak üzere;

- a) Genel bütçeden ayrılan payın,
- b) Bakanlıkça yardım mahiyetinde gönderilen gelirlerin,
- c) İl Özel İdaresi'nden ayrılan payın,
- d) 22 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu hükümlerine göre elden edilen gelirlerin,
- e) İhale teminatlarının,
- f) Yardım ve bağışların,
- g) Taşımali İlköğretim Uygulaması kapsamına alınan köy bütçelerinin %10'unun taşıma gideri olarak alınacağı ve bu gelirlerin öğrencilerin taşıma ve ihtiyaç duyulan okullarda beslenme giderleri için kullanılacağı hükme bağlanmıştır (Madde:24,25).

Yıllık ilköğretim kurumları yapım programlarında taşımali merkez okullarının bina, ek tesis ve lojman ihtiyaçları ile ders araç-gereç ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik verileceği de yönerge kapsamında yer almaktadır (Madde: 30, 31).

Taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimleri ve merkez okul için de aşağıdaki ölçütler getirilmiştir:

- a) Yerleşim biriminde okulun bulunmaması,
- b) Öğrenci mevcudunun 20'den az olması,
- c) Geçici binada eğitim ve öğretimin yapılması,
- d) Birden fazla yerleşim biriminde bulunan öğrencilerin aynı güzergah üzerinde tek araçla taşınabilmesi,
- e) Merkez olarak seçilen okulun en az 5 dersanesinin bulunması,

²⁸ Aynı.

f) Merkez okula öğrencisi taşınacak yerleşim birimlerinin en az 2 km., en çok 30 km. uzakta bulunması (Madde: 7).

Ayrıca, il ve ilçelerde Taşınmalı İlköğretim Uygulaması ile ilgili komisyonların kurulacağı, bu komisyonların taşıma merkezi okullar ile taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimlerinin komisyonlarca belirleneceği, yapılacak değerlendirmeler sonucunun 15 Haziran'a kadar Valilikçe Milli Eğitim Bakanlığı'na gönderileceği, tekliflerin Bakanlıkça değerlendirilip sonucun 15 Ağustos'a kadar Valiliklere gönderileceği yönergede belirlenmiştir (Madde: 5, 7, 13).

Taşıma giderlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılandığı bu uygulamaya ilişkin iş ve işlemlerin yönerge hükümleri çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

TABLO 1

1994-1995 ÖĞRETİM YILI İTİBARI İLE BALIKESİR İLİNDE BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI İLKOKULLARIN DURUMU

Toplam İlkokul Sayısı	Birleştirilmiş Sınıflı İlkokul Sayısı	Toplam İlkokul Öğretmeni Sayısı	Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görevli Öğretmen Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Bulunan Öğrenci Sayısı
912	579 %63	3105	905 %29	69706	19878 %29

(Balıkesir M.E.M. 1995'deki verilerden düzenlendi).

Balıkesir İl'indeki toplam 912 ilkokulun 579'u birleştirilmiş sınıf uygulaması yapmaktadır. İldeki toplam ilkokul öğretmeni sayısı 3105 olup, bu öğretmenlerden 905'i birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapmaktadır.

Balıkesir İl'i genelindeki toplam 69706 ilkokul öğrencisinin 19878'i birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarında bulunmaktadır.

Tablo'da da görüldüğü gibi; birleştirilmiş sınıflı ilkokullar tüm ilkokulların %63'ünü oluştururken, birleştirilmiş sınıflarda görevli öğretmenlerde ildeki toplam ilkokul öğretmenlerinin %29'unu oluşturmaktadır. Toplam ilkokul öğrencilerinin de %29'a birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarında bulunmaktadır.

Yukarıdaki rakamlara bakıldığında, Balıkesir İl'inde birleştirilmiş sınıf uygulamasının %63 gibi büyük bir oranla halen devam ettiği görülmektedir.

Çalışmanın kaynak araştırması bölümünde de açıklandığı gibi, 1995-1996 öğretim yılı itibari ile Balıkesir İl'i genelinde 89 taşıma merkezine 294 yerleşim biriminden 4593 öğrenci taşınmaktadır. Bu öğrenciler birleştirilmiş sınıf uygulamasından bağımsız sınıf uygulamasına geçmişlerdir.

Taşımali İlköğretim Uygulaması, birleştirilmiş sınıf uygulaması'ndan bağımsız sınıf uygulamasına geçişi sağladığından taşınan öğrenciler için öğrenme fırsatları, yöntem-teknik ve stratejiler, ayrıca yönetsel koşullar boyutu ile farklı bir durum gerektirmektedir.

Türkiye'deki uygulamanın ilk olarak başlatıldığı 8 il arasında yer alan Balıkesir İl'inde Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın kapsamı, belirlenen yönetsel koşullar çerçevesindeki işleyişinin değerlendirilmesi, sorunların tesbiti ve çözüm önerilerinde bulunmak üzere bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Amaç

Bu araştırma Balıkesir İl'indeki Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın öğretmenlerin, yöneticilerin, müfettişlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Bu genel amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Balıkesir İl'inde Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın kapsamı nedir?
2. Taşımali İlköğretim Uygulamasının eğitim-öğretim açısından durumu nedir?
3. Taşıma merkezi olarak seçilen okulların fiziki ve donatım durumları nasıldır?
4. Öğrencilere verilen taşıma hizmeti nasıldır?
5. Öğrencilere verilen sağlık ve beslenme hizmeti nasıldır?
6. Taşıma merkezi olan okulların finansman durumu nasıldır?
7. Taşıma merkezi olan okulların personel durumları nasıldır?
8. Taşımali İlköğretim Yönergesi'nin uygulanma durumu nasıldır?
9. Uygulamaya ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Önem

Örgün eğitim sistemimizin temelini oluşturan ilköğretim kademesindeki sorunlara Cumhuriyetimizin kuruluşundan günümüze değin kalıcı çözümler getirilememiştir.

Coğrafi yapı, yerleşim birimlerinin dağınıklığı ve son yıllarda yaşanan göç olayı kırsal kesimde eğitimin niteliğini düşürmüştür. Siyasi otoritelerin politikaları sonucu küçük yerleşim birimlerine okul yapımı uzun yıllar plansız bir şekilde devam etmiştir. Bunun

sonucu kırsal kesimde ilköğretim düzeyinde birleştirilmiş sınıflarla eğitim-öğretimin sürdürülmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu uygulama ile eğitimin niteliği düştüğü gibi fırsat ve imkan eşitliği ilkesi de zedelenmektedir. Taşınmalı İlköğretim Uygulaması ile bu ilkenin zedelenmemesi amaçlanmıştır.

Türkiye genelinde ilk kez uygulamaya konulan ve birleştirilmiş sınıf uygulamasına son veren “Taşınmalı İlköğretim” konusunda yapılmış bir araştırma bulunmamaktadır. Taşınmalı İlköğretim modelinin bir il düzeyindeki uygulamasının değerlendirilmesi, bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemli görülmüştür.

Sayıtlar

1. Öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşlerini objektif olarak yansıtmış oldukları kabul edilmektedir.
2. Kullanılan anketin bu araştırma için en uygun veri toplama aracı olduğu kabul edilmektedir.
3. Taranan literatürden elde edilen bilgilerin doğru olduğu kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Uygulamanın yapıldığı ilkokullar ile ilköğretim okullarının birinci kademesi ile sınırlıdır.
2. Uygulamanın yapıldığı okullardaki sınıf öğretmenleri ile okul yöneticileri ve bu okulları denetleyen müfettişlerin görüşleri ile sınırlıdır.
3. 1995-1996 Eğitim-Öğretim yılı ile sınırlıdır.

Tanımlar

İlköğretim Kurumları: Resmi, özel veya pansiyonlu ilkokul, ortaokul, ilköğretim okulu ile yatılı İlköğretim Bölge Okulları.

İlkokul: İlköğretim çağındaki kız ve erkek çocukların eğitim ve öğretimlerini sağlamak üzere açılan ve öğrenim süresi beş yıl olan ilköğretim kurumu.

Ortaokul: İlkokula dayalı üç yıllık eğitim-öğretim veren gündüzlü, pansiyonlu ilköğretim kurumu.

İlköğretim Okulu: Gündüzlü ve pansiyonlu sekiz yıllık ilköğretim kurumu.

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu: Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde aynı yönetim altında kurulan sekiz yıllık parasız yatılı ilköğretim kurumu.

Birleştirilmiş Sınıf: Az sayıda öğrencisi olan ilkokullarda birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle tek öğretmen tarafından okutulan sınıf.

Taşınmalı İlköğretim: İlköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencileri ve az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencilerin, merkez okulu olarak seçilen ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşınıp eğitim-öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulama.

Merkez Okul: Çevre okul ve yerleşim birimlerinden taşınan öğrencilerin eğitim-öğretimlerini sürdürdüklerini ilköğretim kurumu.

BÖLÜM II

KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal boyutuna yönelik ulaşılabilen bilgiler ve kaynaklar değerlendirilmiştir. Bunun için, Milli Eğitim Şuralarında, hükümet programlarında, kalkınma planlarında ilköğretime ilişkin tespit ve öneriler ile ilköğretimin kırsal kesimdeki durumu, 8 yıllık zorunlu eğitim ve taşınabilir ilköğretim uygulamasına ilişkin görüşlere ve yurt dışında öğrenci taşımacılığına yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde, Türkiye genelinde taşınabilir ilköğretim uygulamasının sayısal gelişimine de yer verilmiştir.

Milli Eğitim Şuralarında İlköğretim

Bütün eğitim şuralarında Temel eğitim ve sekiz yıllık okullar üzerinde çeşitli şekillerde durulmuştur. Özellikle VIII, IX ve X. Milli Eğitim Şuralarında konu üzerinde artan bir önemle durulmuştur.

VIII. Milli Eğitim şurasında, ilköğretimin devamı olarak görülen ortaokulun temel eğitim kavramı içinde ilkokul ile birleştirilerek bir bütünlüğe kavuşturulması gerekli görülmüştür. IX. Milli Eğitim Şurasında, Ortaokul Ortaöğretimin birinci devresi değil, temel eğitimin ikinci devresi olarak ele alınmıştır. Bu anlayışa uygun olarak ilkokul ve ortaokul programlarının yeniden düzenlenmesi ve program bütünlüğünün sağlanması gerekli görülmüştür. X. Milli Eğitim Şurasında da eğitim sistemimizin okul yapısı, eğitim programları, öğrenci akışını düzenleyen kurallar görüşülmüş ve kararlar alınmıştır. Şura kararlarına göre 6-14 yaş arasındaki çocukların eğitimin kapsayacak en az 8 yıllık zorunlu eğitimin olması gerektiği belirtilmiştir.¹

X. Milli Eğitim Şurası sistem komisyonu raporunda; temel eğitimin kırsal bölgelerde yaygınlaştırılmasında yerel özelliklere göre yatılılık, araçla taşıma ve benzeri gerekli önlemlerin alınması, Bakanlığın finansman vb. tüm kaynaklarını harekete geçirecek biçimde örgütlenmesi önerilmiştir.²

¹ İlköğretim Okulu Klavuzu, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (Ankara, 1983) s. 10

² X. Milli Eğitim Şurası, Milli Eğitim Basımevi, (İstanbul, 1991), s.346.

İlköğretim düzeyinde 8 yıllık bütünlüğün sağlanmasına yönelik şura kararlarının uygulanamamış olması sonucu, halen küçük yerleşim birimlerinde eğitim-öğretim birleştirilmiş sınıflarla yürütülmektedir.

Adem'e göre, 8 yıllık temel eğitim 1739 sayılı yasada öngörüldüğü biçimde henüz bütün yurt düzeyinde örgütlenemediğinden, bu örgütlenmenin ne zaman tamamlanabileceğini kestirmek mümkün değildir.³

Hükümet Programlarında İlköğretim

15. Hükümet (1946-1947)

İlkokulları bitiren köy çocuklarını, köyde işe yarar bir meslek sahibi yapmak üzere bölge okullarının yapımına devam edileceği, okulu bulunmayan yerlerden gelecek öğrencilerin öğrenimlerini kolaylaştırmak için okullu merkezlerde öğrenci yurtlarının çoğaltılmasına çalışılacağı, her nevi ve derecedeki okulların öğretim araçlarının ve laboratuvarlarının tamamlama gayretlerinin arttırılacağı belirtilmiştir.

27. Hükümet (1962-1963)

İlköğretimde, 1970 yılına kadar okuma çağında bulunan bütün çocukların okul içine alınacağı, eğitim politikamızda, memleketimizin az gelişmiş bölgeleri ile diğer bölgeler arasındaki farklılıkları ortadan kaldıracı tedbirlerin önemle dikkate alınacağı belirtilmiştir.

30. Hükümet (1965-1969)

Bütün köylerin okula kavuşturulması, ilköğretim kadrosuna yeter sayıda öğretmen yetiştirilmesi için gereken tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.

31. Hükümet (1969-1970)

Genel olarak eğitimin memleketimizin ihtiyaçlarına uygun ve amaçlarına çevrik bir nitelik kazanması, eğitim sistemimizin, bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarına cevap verecek ve bütün kademeleri kapsayacak bir denge ve irtibat içinde düzenlemek, programları ıslah etmek kararında olduğu belirtilmiştir.

³ Mahmut ADEM, Eğitim Planlaması, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, (Ankara, 1977), s.66.

33. Hükümet (1971)

Zorunlu öğretim süresinin ileride bütün yurda yayılmasına hazırlık olarak çok yönlü öğretim yapan ve öğrenciyi hem üst okullara, hem de çalışma hayatına hazırlayacak sekiz yıllık okulların deneme olarak kurulmaları için gerekli hazırlıklara hemen başlanacağı belirtilmiştir.

35. Hükümet

Bugün ilkokulları bitiren çocuklarımızın büyük bir çoğunluğunun üst okullara devam etmek veya bir meslek sahibi olmak imkanlarından yoksun bulunduğu, insanları ve toplumu tedirgin eden ve hayatta güçsüz bırakan bu büyük soruna çözüm yolu getirmek için öğrencilere ilgi ve kabiliyetleri istikametinde bir öğrenim vermek, bu suretle onların ya üst okullara gitmelerini, ya da çalışma hayatına atılmalarını sağlamak için, ilkokulların 8 yıla çıkarılması çalışmalarına devam edileceği ve bu okulların yurt ölçüsünde yayılmasına çalışılacağı belirtilmiştir.

38. Hükümet

İlköğretimde, okullaşmanın kısa sürede yüzde yüz gerçekleşmesi için gerekli yatırımlara devam edileceği ve bu amaçla yeni yatılı bölge okulları açılacağı belirtilmiştir.

48. Hükümet

Zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar 8 yıl 2000 yılından sonra içinde 10 yıl olmasını sağlayacak kanuni düzenleme yapılacağı, çağ nüfusunun okullaşma oranlarının, okul öncesi eğitimde % 11,5'e, ilk ve ortaokulda % 100'e, ortaöğretimde mesleki ve teknik öğretim ağırlıklı olmak üzere % 45'e, yükseköğretimde % 20'ye ulaşması yönünde çalışma yapılacağı belirtilmiştir.⁴

Hükümet programları incelendiğinde, hiçbir hükümetin ilköğretim düzeyinde kalıcı çözümler üreterek hayata geçirmediği, ülkenin kaynakları ve coğrafi yapısı dikkate alınarak ciddi bir eğitim planlamasının yapılmadığı, sonuçta sorunların 2000 li yıllara taşınacağı görülmektedir.

⁴ Hükümet Programlarında Eğitim, M.E. Basımevi, (Ankara, 1994), s.19, 70.

Kalkınma Planlarında İlköğretim

1. Plan Dönemi (1963-1967)

Çeşitli bölgelerin ve eğitim kademelerinin özelliklerine göre en elverişli okul tipi ve okulların standardizasyonu ile ilgili konularda her türlü araştırma yapıp karar alabilecek yetkili bir organ kurulacağı, ilkokul proje etütleri yapılarak bölge şartlarına göre farklılaştırılmış standardizasyon ve halkın gönüllü katılmasının teşvikiyle maliyet düşürücü tedbirlerin alınacağı, köylerin nüfusu, sosyal ve ekonomik yapıları ve kültürel gelenek ve seviyeleri gibi unsurlar incelenerek okulun çapı, öğretmenin yetişmesi ve seviyesi dengeli bir şekilde tayin edileceği ve bunların ışığında tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.

2. Plan Dönemi (1968-1972)

İlköğretim kademesinde öğretim programları çevre şartlarına, temel eğitim gereklerine, oyun ve iş ilkelerine uyar durumda olmadığı, köy ilkokullarının köyün eğitim ve kültür merkezi niteliğini taşımadığı, ilkokul programlarının temel eğitimin amaçlarına uygun olarak geliştirileceği, bütün ilkokullarda derslikler yanında bir işlik kurulacağı, yatılı bölge okullarının, nüfusu ilkokul yapılabilecek büyüklükte olmayan köylerin okul ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmaya devam edeceği, bu okullarda köylerde ihtiyaç duyulan küçük sanat ve küçük hizmetlerle ilgili elemanların yetiştirilmesi için özel yaygın eğitim programları düzenleneceği belirtilmiştir.

3. Plan Dönemi (1973-1977)

Bu planda eğitim sisteminde planlı dönemin başından bu yana ekonomik ve sosyal yapıya ve plan hedeflerine tam olarak uygun bir gelişme gerçekleştirilemediği, ilköğretimde mezunların yarısına yakın bir oranın öğretime devam etmekte olup, 1971 yılında ilköğretimin çağ nüfusunun % 100 ünü kapsaması öngörüldüğü halde gerçekleşmenin % 83,5 dolaylarında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca tüm ilköğretim ve özellikle kırsal alanlardaki ilköğretimin niteliğinin gereken düzeye çıkarılamadığı, temel eğitimin süresinin 8 yıla çıkarılacağı, 1995'te temel eğitimin birinci kademesindeki çağ nüfusunun tümüne, ikinci kademesindeki nüfusun % 75 ine eğitim olanağı sağlanmasının mümkün görüldüğü, planlı dönem uygulanmasında eğitim sistemi ile diğer ekonomik ve sosyal sistemler arasındaki ilişkiye gereken ağırlığın verilmediği, planlı dönemde yoğunlaşan çabalara rağmen eğitimin bütün kademelerinde ders araçları ve gereçleri yetersizliği sorununun süregelmekte olduğu,

nüfusun azlığı nedeniyle ilkokul açılması uygun görülmeyen köyler için yatılı bölge okullarının açılmasının sınırlı çabalarla yerine getirilmeye çalışıldığı, nüfusu 250'den az okulsuz köylerin ve nüfusu okul yapılmasına yeterli olan fakat okula veya yeterince dersliğe ve öğretmene sahip olmayan köylerin sorunlarının merkez köylerde kurulacak "merkezi okullar"la çözümleneceği, 8 yıllık temel eğitim verecek olan bu okulların yatılı, pansiyonlu ve gündüzlü olarak çevrenin şartlarına uygun biçim ve büyüklükte kurulacağı belirtilmiştir.

4. Plan Dönemi (1973-1983)

Kırsal kesimde ilkokuldan orta öğretime geçişin % 25 dolaylarında olduğu, oysa bu oranın kentlerde %75 i aşmakta olduğu, özellikle doğu bölgelerimizde alt yapı tesislerinin yetersiz, köy birimlerinin uzak ve çok dağınık olması, okullaşmada öngörülen artış hızına ulaşmayı güçleştirdiği, derslik ve okul sayılarındaki yetersizlik ve öğretmen dağılımındaki dengesizliğin yanısıra, ilkokul programlarının temel eğitimin amaçlarına göre geliştirilemeyişi, araç-gereç eksikliklerinin nitelik gelişimini yetersiz kıldığı, yetersiz koşullarda açılan okullar ile öğretmenlerin dengesiz dağılımının, eğitimin standardını ilkokuldan başlayarak etkilediği ve bu nitelik düşüklüğünün eğitimin tüm kademelerinde belirgin bir şekilde görüldüğü belirtilmiştir.

3. Plan döneminde de sürdürülen dengesiz ve düzensiz okul açma politikası sonucu bazı bölgelerde ikili öğretim artarken, özellikle kırsal bölgelerde 1 veya 2 öğretmenle açılan okullarda atıl kapasite yaratılarak eğitimin niteliğinin düşürüldüğü de vurgulanmıştır.

5. Plan Dönemi (1985-1989)

Eğitimde fiziki alt yapının çevre okullarındaki öğrenciler tarafından ortaklaşa kullanılmasının sağlanacağı, bütün eğitim kademelerinde niteliğin yükseltilmesinin esas olacağı belirtilmektedir.

6. Plan Dönemi (1990-1994)

Son yıllarda eğitime sağlanan kaynakların artırılması ve çeşitlendirilmesine yönelik çabalara rağmen bazı yörelerde nitelik ve nicelik bakımından istenilen seviyeye ulaşılmaması ve eğitim yönetiminin etkinleştirilmesindeki yetersizlikler, eğitim teknolojileri ve programlarının günün ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmesindeki gecikmelerin, imkan ve fırsat eşitliği yanında eğitimin temel sorunu olan kaliteyi olumsuz yönde etkilediği, nüfusun dağınık olduğu yörelerde merkezi durumda olan yerleşim birimlerinde; İlköğretim Bölge

Okullarının kapasite kullanımı açısından fonksiyonel hale getirilmelerinin esas alınacağı, yenilerinin kurulmasında da bu esasa uyulacağı belirtilmektedir.⁵

Hükümet programlarında olduğu gibi, kalkınma planlarının da ilköğretimin temel sorunlarını çözemediği ve bu sorunların 2000'li yıllara taşınacağı görülmektedir.

Taşınabilir Eğitim İle İlgili Görüşler

Ülkemizde en hızlı ve en etkili eğitimin ilköğretim düzeyinde gerçekleştiği, eğitim programlarının 1924, 1936, 1948 ve 1961 de olmak üzere çeşitli fasıllarla değiştirildiği, ancak bu değişikliklerin uygulayıcılarında geniş ölçüde katıldıkları pozitif ve inandırıcı araştırmalara dayanmadığı, bunun da başarısızlık nedenlerinden birini teşkil ettiği belirtilmektedir.⁶ Köy okullarında öğretimin kalitesi üzerinde durulması ve köy çocukları için üst öğrenim olanaklarının geliştirilmesinin önem taşıdığı, köy okullarının önemli bir sorununun birleştirilmiş sınıflarda öğretim süreçlerinin yetersizliği olduğu, tek öğretmenli köy okullarından mezun olan çocukların şehir çocuklarına oranla daha az başarılı oldukları, halen 5 yıllık öğrenim veren Bölge okuluna ortaokul sınıflarının ilave edilerek bu kurumlarda tarım, teknik, sağlık hizmetleri ve hemşirelik, öğretmenlik, akademik yüksek öğrenim alanlarını içeren çok yönlü bir eğitim programı uygulanması gerektiği Varış tarafından vurgulanmaktadır.⁷

Başaran, Türkiye'nin hem artış yönünden hem de iç göçler yönünden büyük ve hızlı bir nüfus hareketliliği içinde olduğunu, UNESCO'nun kırsal kesimin eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere merkezi yerleşme birimlerinde bölge okullarının kurulmasını önerdiğini belirtmektedir.⁸

Ülkemizde eğitimin yerel yönetimlere devri için bazı görüşlerin ileri sürüldüğü bilinmektedir. Ancak bu konuda gerek kalkınma planlarında, gerek hükümet programlarında bir hedef belirlenmiş değildir. Türkiye de eğitimin yerel hale getirilmesi için fiziksel ve yönetsel şartlar henüz yeterli değildir. Bir plan dahilinde kademeli olarak eğitimde yerleşme uygulamasının da başlatılması zorunludur. Bugün için ülke düzeyinde genel

⁵ Kalkınma Planlarında Eğitim, M.E.B., (Ankara, 1993), s.23,194.

⁶ Fatma VARİŞ, Eğitime Giriş, A.Ü. Açıköğrt. Fak., (Ankara, 1997), s.113.

⁷ Aynı, s. 114, 116.

⁸ İ. Ethem BAŞARAN, Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ankara, 1974), s. 60, 61.

bütçeden eğitime ayrılan pay yeterli değildir. Yasal düzenlemeler olmadığı için de yerel düzeyde eğitime halkın yada ilgili kurumların katkısı sağlanamamıştır.

Dünya ülkeleri arasında eğitimde yerel yönetimin en güçlü olduğu ülkenin ABD olduğu, her eyaletin kendi eğitim kanunları çerçevesinde kurulan eğitim bölgelerinde halkın eğitime katılmasının, eğitimi kontrol etmenin, eğitim için vergi toplamanın diğer ülkelere oranla ABD’de çok yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir.⁹

Her köy, kasaba ve kentin kendine özgü kendi eğitim sistemi vardır. Eyalet kanunlarına göre saptanmış standartların altına düşmemek koşulu ile kendi eğitim sistemi için her türlü yenilikleri denemeye ve geliştirmeye yetkilidirler. Özellikle okulun eğitim programlarını kendileri düzenler ve uygularlar.¹⁰

Her yerleşme birimi Eğitim Bölgesi (School District) olarak örgütlenmiştir.¹¹

ABD’de ikinci dünya savaşından önce sayıları yüzbinin üzerinde olan eğitim bölgeleri birleştirilerek 1950’de 40065’e, 1969-70 öğretim yılında da 22240 a düşmüştür.¹²

ABD’de yapılan araştırmalar sonucu küçük eğitim bölgelerinin birleşmesinin temel nedenleri Hecley ve arkadaşları tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

1. Kırsal eğitim bölgelerinin, geliri az olduğu için eğitim düzeyi kentlere ve daha zengin bölgelere bakarak çok düşük kalmaktadır.
2. Öğretmenler küçük eğitim bölgelerinden çok çabuk ayrılmaktadırlar.
3. Küçük eğitim bölgeleri daha nitelikli öğretmen bulamamaktadırlar.
4. Küçük eğitim bölgelerinde öğretmeni hizmet içinde yetiştirme olanağı yoktur.
5. Küçük eğitim bölgelerinde eğitim üzerine yapılan siyasal baskı (Çevre baskısı) eğitimin gelişmesini önleyecek oranda yüksek olmaktadır.
6. Bu bölgelerde okulun binaları ve eğitim araç-gereçleri eyaletlerin istediği standartların çok gerisinde kalmaktadır. Bunların bazıları ise okul binası yapacak zenginliğe sahip değildirler. Öğrencilerini yakın bölgeye göndermektedirler.¹³

ABD’de küçük eğitim bölgeleri olarak nitelendirilen yerleşim birimlerini bizim nüfusu az ve dağınık olan, ancak okulu olan köylere benzetecek olursak, araştırmalar sonucu tesbit edilen yukarıdaki bulguların Türkiye’deki köy birimleri için de geçerli olduğu düşünülebilir. Buradan da küçük yerleşim birimlerindeki okulların daha büyük merkezi okullarla birleştirilmelerinin yararlı olacağı söylenebilir.

⁹ Aynı, s.53.

¹⁰ Aynı, s.53.

¹¹ Stephan p. Hecley ve arkadaşları, *The Elementary School Princi Plaship*, (New York: Dodd, Mead and Comp, 1970), s. 4, (Başaran, 1974, s. 53, 54 teki alıntı).

¹² Aynı, s.54.

¹³ Aynı, s. 55.

Yapılan bir başka araştırmada yerel yönetimlerin aşağıdaki görevleri yapmaları için örgütlenmeleri önerilmiştir.

1. Gelişen teknolojinin ve karmaşıklaşan toplumun okula yüklediğı gittikçe ağırlaşan eğitim yükünü karşılayacak genişlikte ve büyüklükte yeterli eğitim bölgesi halinde örgütlenmek.

2. Çağıdaş eğitimin gereklerini yerine getirebilecek servisleri ve eğitim programını ekonomik olarak kullanabilecek öğrenci mevcuduna sahip olmak.

3. Uzaktan gelecek öğrencilerin devamları için olanaklara sahip olmak (Örneğın, otobüs servisi, yatılılık olanakları vb. gibi) Otobüs servisinde ilkokul çocukları için en çok yarım saatlik, ortaöğretim çocukları için bir saatlik yolculuk düşünülebilir.

4. Eğitim bölgeleri coğrafiik yönden bütünlük ve türdeşlik göstermelidir.

5. Eğitim bölgeleri kurulurken yerleşim birimlerinde yaşayan halkın sosyal durumları dikkate alınmalıdır.¹⁴

Yerleşim birimlerinin yoğun ve dağınik olduğı ölkemizde nitelikli bir ilköğretimin verileceğı düşünülemez. Milli Eğitimin Bakanlığınca eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, taşımali ilköğretim uygulamasını gerektiren neden olarak belirtilmiştir. Bu uygulamanın eğitimde kaliteyi ne denli yükselteceğı, imkan ve fırsat eşitliğini ne denli sağlayacağı bilimsel araştırmalarla ortaya çıkar.

Uzun yıllar ihmal edilen ilköğretimin özellikle kırsal kesimde yoğunlaşan sorunlarını yalnızca taşımali sistemle çözmek mümkün görölmemektedir.

İlköğretimde en önemli sorunlardan biri de zorunlu ilköğretimin hala 5 yıla sınırlı olmasıdır. Kalkınma planları ve Milli Eğitim şuralarına rağmen bu sorun çözülememiştir. Kırsal kesimde sayıları hayli çok olan yerleşim birimlerindeki çocuklara önerilen 8 yıllık zorunlu eğitim hizmetinin nasıl verileceğı, bu konuda nasıl bir planlamanın yapılacağı henüz netlik kazanmış değıdir. Bilinen ve M.E.B. tarafından sıkça gündeme getirilen, 2000 yılına kadar 8 yıllık zorunlu eğitime geçileceğıdir. Taşımali sistemin 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için bir boyutuyla katkıda bulunabileceğı söylenebilir. Ancak 2000'li yıllara yaklaşılmasına rağmen bu konuda geçiş için bina sorununun nasıl çözüleceğı hala belirsizliğini korumaktadır. Taşımali ilköğretim uygulaması bu haliyle geçiş için yeterli görölmemektedir.

TBMM 1993 yılı bütçe görüşmeleri sırasında, Milli Eğitim Bakanı tarafından hükümet programında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasının öngöröldüğü, bu geçişi hızlandırmak üzere Taşımali İlköğretim uygulamasını dikkate alınarak yatırım programlarında ilköğretim okulu yapımına ağırlık verilmesi ifade edilmiştir.¹⁵

¹⁴ Willard R. Lane R.G. Carvin. W.G. Monaen, *Foundations of educational Analysis*, (London: The Mc millan Com. 1969), s.178, (Başaran, aynı, s.63).

¹⁵ Köksal TOPTAN. M.E.B. 1993 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara, 1993), s.39.

TBMM 1994 yılı bütçe görüşmeleri sırasında Milli Eğitim Bakanı tarafından, halen ilkokulların büyük bir kısmında ikili öğretimin sürdürülmekte oluşunun ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının varlığının bu eğitim kademesinde fiziki alt yapının yetersiz olduğunun bir göstergesi olduğu, eğitimde kalitenin artırılması, fırsat ve imkan eşitilinin sağlanabilmesi için nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde birleştirilmiş sınıf programı uygulanan öğrencilerin müstakil sınıflı ilköğretim kurumlarına kavuşturulması amacıyla taşımali ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırıldığı belirtilmiştir.¹⁶

TBMM 1995 yılı bütçe görüşmeleri sırasında da Milli Eğitim Bakanı tarafından zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkartılması konusu üzerinde önemle durulduğu ve 2000 yılından önce ülkemizin her yerinde zorunlu eğitimin yaygınlaştırılacağı ve bu konuda Taşımali İlköğretim Uygulamasının yaygınlaştırılacağı belirtilmiştir.¹⁷

M.E. Bakanlığı tarafından halen yürütülen projelerden birisi de Temel Eğitim Projesidir. Bu proje kapsamında aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

Ülkemizdeki hızlı nüfus artışı, köyden kente göç gibi hareketler her iki kesimde de sağlıksız eğitim ortam hazırlamıştır. Büyük kentlerimizde ikili öğretim yapan 100-110 kişilik sınıflar, buna karşılık kırsal kesimde öğrenci sayısı 15'in altında binlerce birleştirilmiş sınıf programı uygulayan ilkokul meydana gelmiştir.

Bunların yanısıra 5 yıllık mecburi eğitimi 8 yıla çıkarma çalışmalarında fiziki mekan yetersizliği de problemin diğer boyutunu teşkil etmektedir.

Eğitim sistemimizde zorunlu eğitimin hala 5 yıl olması, her kademedede okullaşma oranlarının plan hedeflerine ulaşamamış olması, eğitim yatırımlarının yetersizliği, eğitim kademeleri arasındaki geçiş oranlarının düşük olması, çağdaş eğitim teknolojilerinden yeterince yararlanılamaması, bazı bölgelerde ve okullarda sınıf mevcutlarının çok kalabalık olması ve benzeri durumlar eğitim sistemimizde birer problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu problemlerin en önemli sebepleri:

- a) Hızlı nüfus artışı
- b) Göçler
- c) Birleştirilmiş sınıf uygulaması
- d) Öğrenci akışı
- e) Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş
- f) Taşımali ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırılamamasıdır.¹⁸

M.E.Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında imzalanarak uygulamaya konulan Temel Eğitim Projesinin belirlenen 3 hedefinden birisi, kırsal kesimde özellikle birleştirilmiş sınıflar

¹⁶ Nevzat AYZ. M.E.B. 1994 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara, 1994), s.43.

¹⁷ Nevzat AYZ. M.E.B. 1995 Yılı Bütçe Konuşması, (Ankara, 1994), s.54.

¹⁸ M.E.B., Projeler Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını, (Ankara, 1994), s.87.

programı uygulayan okullarda eğitimde kaliteyi arttırmak, ikincisi de taşınmalı ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırılmasıdır.¹⁹

Erden, beş yıllık temel eğitimin hızla değişmekte ve gelişmekte olan Türk toplumu için yetersiz olduğunu farkedildiğini, 8 yıllık temel eğitimin özellikle kırsal kesimde yeterli ilkokul ve ortaokul bulunmadığı için yasal hale gelemediğini, kırsal bölgelerde yerleşim birimlerinin küçük ve birbirinden uzak olduğunu belirtmektedir.²⁰

Erpolat, Taşınmalı İlköğretim uygulamasının küçük yerleşim birimlerine gereksiz bina yapımını önlediğini, eğitsel anlamda öğrencilerin daha iyi yetişmelerinin sağlandığını, merkezi ve donanımlı okul yapımının gerekli olduğunu vurgulamaktadır.²¹

Yangın da, Taşınmalı ilköğretim uygulamasının eğitim-öğretim, öğrencinin başarı durumu, çevreye katkıları ve ekonomik fayda açısından olumlu bir çalışma olduğunu belirtmektedir.²²

15. Milli Eğitim Şurası Ön Hazırlık Çalışmaları Balıkesir İl Komisyonu raporunda; ilköğretim düzeyinde okul binaları yapımında dengeli bir planlamanın olmadığı, ilköğretim okullarının işlik ve diğer bölüm ihtiyaçlarının karşılanamadığı, Taşınmalı İlköğretim uygulaması kapsamında taşınan öğrencilerin beslenme sorununun çözülemediği, taşınan okul binalarının atıl halde bırakıldığı, taşıma merkezlerinin bakanlıkca finanse edilmesi gerektiği, taşıma merkezlerinde yapılacak okulların 8 yıllık bir eğitimi verecek düzeyde olması ve ihtiyaç duyulan bölümlerin bu okullarda yer alması gerektiği belirtilmiştir.²³

15. Milli Eğitim Şurası İzmir Bölge Toplantısı raporunda da, taşınmalı ilköğretim uygulamasına ağırlık verilerek birleştirilmiş sınıf uygulamasının asgariye indirilmesi gerektiği, bu kapsamda öğrencilerin beslenme sorununun çözülmesi gerektiği, olumsuz sonuçlarına rağmen hala küçük yerleşim birimlerine okul ya da derslik yapımına devam

¹⁹ Aynı, s.89.

²⁰ Münire ERDEN, "Temel Eğitim Süresi", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (Ankara, 1991), Sayı: 164, s. 13.

²¹ Emin ERPOLAT, "Taşınmalı İlköğretim Uygulaması", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (Ankara, 1991), Sayı: 166, s.42.

²² Ekrem YANGIN, "Taşınmalı İlköğretim Uygulaması", *Milli Eğitim Dergisi*, (Ankara, 1991), Sayı:107, s.41.

²³ Balıkesir M.Eğitim Müdürlüğü, "15. Milli Eğitim Şurası, Ön Hazırlık Çalışma Raporu", (Balıkesir, 1995), s. 8, 11.

edildiği, okulların ders araç-gereç ihtiyaçlarının had safhada olduğu, taşımali, ilköğretim uygulamasının 1. kademedeki öğrencilerle sınırlı olduğu belirtilmiştir.²⁴

İlköğretim kurumlarında 1994-1995 öğretim yılı itibari ile mevcut durumun tartışıldığı Bursa bölge toplantısına sunulan Balıkesir il raporunda taşımali ilköğretim uygulamasına ilişkin olarak aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

Problemler:

1. Taşıma merkezlerine gelen öğrencilerin beslenme sorunları,
2. Taşıma kapsamına alınan köylerin okul binalarının terk edilmiş halde bırakılması,
3. Taşıma merkezlerine ilave tesislerin zamanında yapılamayışı,
4. Taşıma merkezlerinde araç-gereç ve kırtasiye yetersizliği
5. Yönerge hükümlerinin yeterince uygulanmadığı.

Çözüm Önerileri:

1. Taşıma merkezlerine ayrıca ödenek ayrılmalıdır.
2. Taşıma merkezlerine ihtiyaç olan ilave bölümler yapılmalıdır.
3. Her taşıma merkezinde sağlık merkezi açılmalıdır.
4. Taşıma merkezi olan okullara yapım, onarım ve ders araçları tahsisinde öncelik tanınmalıdır,
5. Taşıma merkezlerine yakacak yardımı yapılmalıdır.²⁵

Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürü ile 1995 yılı Ocak ayında yapılan yüz yüze görüşmede; Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın özellikle yeni okul ve derslik yapımını engellediği, birleştirilmiş sınıf uygulamasının sona ererek öğrencilerin daha çok bilgilendikleri ve eğitimde kalitenin arttığı, mevcut yetersizliklerin finansman noksanlığından kaynaklandığı, bunların zaman içerisinde çözüleceği, Taşımali İlköğretim Uygulaması'nı desteklediğini ve uygulamayı son derece olumlu bulduğunu belirtmiştir.

İl Milli Eğitim Müdürü görüşme sırasında derslik yada okul yapımının devlete pahalıya mal olduğunu, sadece bir dersliğin iç donanımının 1995 yılı birim fiyatları ile 100.000.000.- TL gerektirdiği Tablo 2.'de gösterilmiştir.

²⁴ 15. Milli Eğitim Şurası, "İzmir Bölge Toplantısı Raporu", (İzmir, 1995), s.5, 6, 7.

²⁵ İlköğretim Kurumlarında Mevcut Durum, "Bursa Bölge Toplantısına Sunulan Balıkesir İl Raporu", (Balıkesir, 1995), s.13.

TABLO 2.
BİR DERSLİĞİN İÇ DONANIMININ MALİYETİ
(Milyon TL.)

Cinsi	Adedi	Bir Adedinin Fiyatı	Toplam (TL)
Öğrenci Sırası	25	3.450.000	86.250.000
Öğretmen Masası	1	2.875.000	02.875.000
Öğretmen Sandalyesi	1	0.650.000	00.650.000
Yazı Tahtası	1	2.000.000	02.000.000
Dolap	1	4.600.000	04.650.000
Soba	1	2.500.000	02.500.000
Atatürk Köşesi	1 Takım	1.125.000	01.125.000
TOPLAM			100.000.000

Tablo 2’de verilen bu rakamlar, nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim birimlerine okul yada derslik yapmanın eğitime ayrılan kaynakların ne denli plansız harcandığı konusunda oldukça anlamlı bulunmuştur.

Bartın ili Ulus ilçesi Milli Eğitim Müdürü Satılmış Tunçkaya; köy okullarındaki öğrenci sayısının sürekli azalması ve zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması çalışmalarını sonucu Milli Eğitim Bakanlığı’nın yeni arayışlara yöneldiğini, en önemli buluşlardan birisinin de “Taşımali Eğitim Modeli” olduğunu, 1975-1980’li yıllarda ilçelerinin nüfusunun 80.000 olduğunu, 1990’lı yıllarda bu rakamın 35.000-40.000’e düştüğünü, bunun da köylerde yapılan eğitim yatırımlarının heder olmasına ve 1-2 derslikli sınıflarda eğitimin kalitesinin düşmesine neden olduğunu, bunu önlemenin yolunun Taşımali Eğitim’den geçtiğini belirtmektedir. Uygulamaya ilişkin sorunlar olarak da; taşıma merkezlerinin fiziki yapı ve ders araç-gereçlerinin olarak henüz tam olarak istenilen düzeye getirilemediğini, taşımali eğitim için ayrılan ödeneğin istenilen düzeye ulaştırılmadığını, Bakanlığın taşınan öğrencilerin öğle yemeği için ödenek aktarmadığını, bunlara rağmen taşımali eğitimin olumlu etkilerinin önümüzdeki yıllarda çok iyi anlaşılacağını dile getirmektedir²⁶.

²⁶ Satılmış, TUNÇKAYA. “Taşımali Eğitim Sistemi Üzerine”, Çağdaş Eğitim Dergisi, (Ankara, 1996), Sayı: 223, s. 21, 22.

Fidan, ülkemizde yıllarca her köye bir okul kampanyası yürütüldükten sonra, köyden kente göçlerin her geçen gün artması sonucu köy okullarının boşalması problemi ile karşı karşıya kalındığını, son yıllarda bir çok köy ilkokulunun öğrencisizlik nedeniyle kapatılmaya başlandığını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu sorunu ulaşımın kolay olduğu yerlerde Taşımali Eğitim ile çözmeye çalıştığını, yaklaşık 33.000 köy ilkokulunda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapıldığını, köyden kente göçün devam etmesi ile bu sayının giderek artabileceğini belirtmektedir.²⁷

Bir taraftan eğitim imkanına sahip olmayan yerleşim bölgeleri varken diğer taraftan az sayıda öğrencinin gittiği çok sayıda okul bulunmaktadır. Çok sayıda okul binası az sayıda öğrenci ile atıl tutulmakta, bu nedenle ekonomik kayıplar yaşanmaktadır.²⁸

Türkiye'nin eğitimin sayısal sorunları bağlamında değinilmesi gereken bir diğer husus da birleştirilmiş sınıflar uygulamasıdır. Bu sorun da tıpkı ikili öğretim gibi sadece bir sayısal sorun değil, aynı zamanda bir nitelik sorunudur. Aslında birleştirilmiş sınıf uygulaması Türkiye'ye uygun bir durum değildir. Başta ABD olmak üzere birçok ülkede kırsal kesimde küçük nüfuslu yerleşim birimlerinde yeterli öğrenci sayısına ulaşamamış, öğretmeni tek veya az olan okullarda yer yer uygulanmaktadır. Ekonomik bir çözüm olarak kabul edilse bile, Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması eğitim dışı sebeplerden (nüfus azlığı, finansman yetersizliği) kaynaklanan bir yetersizliktir.²⁹

Türk Milli eğitim sistemi ve yıllar itibariyle gelişimi konusunda en kötümser verileri uluslararası mukayeselerin ortaya koyduğu, eğitimin etkinliği, yaygınlığı, fonksiyonelliğini gösteren bir ölçü olarak okur-yazarlık konusundaki göstergelerin Türkiye'nin durumunun yeterli olmadığını gösterdiği, bunun da ilkokul eğitiminin yeteri kadar yaygınlaştırılmayışından kaynaklandığı belirtilmektedir.³⁰

Ülkemizde 1 ile 20 öğrenciye sahip yaklaşık 11.000 civarında okul bulunduğu, bu okulların büyük bir kısmının atıl durumda olduğu, bu okullardan atıl durumda olanların kapatılıp öğrencilerinin "Taşımali Öğretim" uygulaması ile en yakında bulunan okullara taşınmasının akılcı bir yol olduğu, bu uygulama ile ayrıca okul bulunmayan yörelerdeki çocuklar için de eğitim imkanının yaratılmış olacağı, "Taşımali öğretim" uygulaması ile hem

²⁷ Nurettin FİDAN, Eğitime Giriş, Alkım Yayınevi, (Ankara) s. 237.

²⁸ Türk Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif, Türkiye Diyanet Vakfı, (Ankara, 1996), s.220.

²⁹ Aynı, s.221.

³⁰ Aynı, s.222, 223.

kaynakların daha iyi kullanılmış olacağı, hem de okulu bulunmayan yörelerdeki çocuklar için eğitim imkanı sağlanacağı vurgulanmaktadır.³¹

Balıkesir ilinde görevli ilköğretim Müfettişlerinin taşıma merkezleri ve bu merkezlere taşınan öğrencilerin geldikleri köylerde yapılan inceleme sonucu düzenlenen raporda; taşınan öğrencilerin okul başarılarında olumlu gelişmelerin gözlemlendiği, sosyal yönden olumlu etkilendikleri, taşınan öğrencilerin beslenme problemlerinin olduğu, beslenme konusunda mahalli katkının zorunlu olduğu, kapatılan okul binalarının boş ve kullanılmaz halde olduğu, taşıma merkezlerine İl Özel İdare Bütçesi'nden pay ayrılmasının gerekli olduğu, taşınan öğrenci velileri ile öğretmenler arasında yeterli diyalogun olmadığı belirtilmiştir.³²

Yurt Dışında Öğrenci Taşımacılığı

Hollanda'nın Deventer şehri Belediyesi'nden bir grubun 18-29 Ekim 1996 tarihleri arasında Türkiye'ye yapmış oldukları resmi nitelikli eğitim gezisinin bir bölümü 22-24 Ekim 1996 tarihleri arasında Balıkesir ilinde önceden belirlenen okullara yapılan ziyaretlerle gerçekleşmiştir. Araştırmacı, Balıkesir ilinde yapılan bu inceleme gezisinde resmen görevlendirilmiştir. Gezi ve incelemeler sırasında Hollanda'lı gruba ülkelerinde taşınan ilköğretim yada benzeri bir uygulamanın olup olmadığını, var ise amacının ne olduğunu, uygulamanın nasıl yürütüldüğünü yazılı olarak sormuştur. Grupta görevli ve "Kamu okulu De Snippeling Müdürü" Smit Hendrik Greelt Jacop'un yazılı olarak verdiği bilgide; Hollanda'da ilkokullarda öğrenci sayısının 23'ün altına düşmesi ile okulların kapandığı, bu durumda öğrencilerin en yakın okullara servislerle gidebildikleri, servis ücretlerinin büyük bir bölümünün belediye tarafından, kalan kısmının ise veliler tarafından karşılandığı, Hollanda'da birleştirilmiş sınıf uygulamasının az olduğu, bu uygulamanın genellikle merkeze uzak köylerde olduğu, bu okullardaki öğrencilerin velilerinin istemeleri üzerine okulun taşıma kapsamına alındığı, birleştirilmiş sınıf uygulamasının öğrencilerin aleyhine olduğu, merkezi yerlerdeki okulların imkanlarından öğrencilerin daha çok faydalandığı belirtilmiştir.³³

³¹ Aynı, s.280.

³² Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, "İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanlığı"nın 28.2.1996 gün ve 410/14-12 Sayılı Raporu. (Balıkesir, 1996).

³³ Hollanda Deventer Belediyesi Eğitim Grubu Üyesi Hendrik SMITH ile yapılan "Taşınan ilköğretim" konulu görüşme. (Balıkesir, 23.10.1995).

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'ndan konu ile ilgili olarak bir tez çalışması kaydının bulunmadığı³⁴, Hacettepe Üniversitesi'nden de yapılan araştırma sonucunda konu ile ilgili herhangi bir künyeye rastlanmadığı³⁵ bilgileri alınmıştır.

Taşımali İlköğretim Uygulaması konusunda yurt dışında benzeri bir uygulama olup olmadığı konusunda TÜBİTAK aracılığı ile bilgi alma yoluna gidilmiştir. Ayrıca İstanbul Amerikan Kütüphanesi'nden bilgi istenmiştir. Gelen bilgilerin değerlendirilmesi sonucu Türkiye'deki Taşımali İlköğretim Uygulaması'na benzer bir uygulama bilgisine ulaşılamamıştır. Ancak öğrenci taşımacılığı konusunda İnternet'ten alınan ve araştırma konusu ile ilgisi olacağı düşünülen bilgiler aşağıda verilmiştir.

ABD Washington kaynaklı "Okul Taşımacılığı Dünyasından Haberler" konulu bir bölümde, "Lautenberg okul otobüsü güvenliği çalışmasını anlattı" başlıklı bir yazıya rastlanmıştır. Bu yazıda ABD senatörü Frank L. Lautenberg'in 21.6.1996 tarihinde senatoda yaptığı konuşmaya yer verilmiştir.

Senatör Frank L. Lautenberg senatoda yaptığı konuşmada; okul otobüsü şoförlerinin geçmişinin kontrol edilmesini, şoförler için minimum yeterlilik standartların tesbit edilmesini, kazaları engelleyecek tekniklerin geliştirilmesini, otobüs güvenliğini arttıracak çalışmalar yapılmasını, okul yöneticileri ve ailelerin otobüs güvenliği bilgisinin artırılmasını, bütün eyaletlerde tüm okul otobüs şoförleri için bir federal sabıka kontrolü yapılmasını, otobüslerde emniyet kemeri kullanımının verimliliğini araştırarak bir çalışma yapılmasını, emniyet kemeri kullanmanın yasal zorunluluk olduğu, New Jersey eyaletinde yasanın işlerliğinin araştırılmasını, ayrıca okul otobüslerinde tekerlekli sandalyeler için yeni dizaynların yapılmasını önermiştir.³⁶

Senatörün bu önerileri, ülkemizde gerek kırsal kesimde, gerekse şehir içinde kullanılan okul otobüsleri ve bunların sürücülere hakkında çalışmalar yapılmasını önemini gündeme getirmektedir. Türkiye'de özellikle büyük kentlerde şehir içi okul otobüsü yada servislerinin sayılarının hızla arttığı görülmektedir. Bu amaçla kullanılan araçların güvenlikleri, özürli öğrencilere uygunluğu ve şoförlerinin geçmiş yaşantıları hakkında yapılacak bilimsel çalışmalar sonucu yeni düzenlemelere gidilmesi yararlı olacaktır. Türkiye'de Taşımali İlköğretim Uygulaması kapsamında kullanılan araçlar, güvenlikleri ve

³⁴ Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nın "6.12.1995 gün ve 598 sayılı yazısı".

³⁵ Hacettepe Üniversitesi, Libraries Ünitesi'nin "6.12.1995 gün ve 439 sayılı yazısı".

³⁶ News From The World of School Transportation. Lautenberg Introduces Scholl Bus Safety. Act. 1996. (Washington, USA, 1996).

şoförlerin geçmiş yaşantıları konusunda mevcut mevzuat yeterli değildir. Araçların yaş haddi, sürücülerin sürücü belgeleri dışında başka ölçütler getirilmemiştir.

Rusya'da Denisova L. tarafından 1990 yılında kırsal okulların incelendiği bir çalışmada; düşük personel-öğrenci oranının kırsal okullardaki problemlerin en önemlisi olduğu, şehre göç ile köy sayılarının azaldığı, okulların varlığının köyleri koruduğu ve kırsal kesime öğretmen sağlamanın zor olduğu belirtilmektedir.³⁷

Bu çalışmada da değinildiği gibi az öğrencili ve az öğretmenli köylerde problemlerin yoğun olduğu ve bu yerleşim birimlerinde öğretmenlerin de çalışmak istemedikleri görülmektedir.

ABD'de, Hawaii'nin öğrenci taşıma programı üzerine yapılan bir çalışmada; öğrenci güvenliğinin son 12 yıllık gelişmelere rağmen hala bir sorun olduğu, 1977 yılından kalmış araçların öğrenci taşımada kullanıldığı, güvenli olmayan 3 tip dolmuş otobüslerle öğrenci taşındığı, Hawaii'nin diğer eyaletler gibi okul otobüslerinde stop sinyallerini zorunlu tutmadığını, taşımacılık müdürlüğü müfettişleri ve şoförlerinin sayısının son 2 yılda azaldığı, özel eğitim gerektiren çocuklar için otobüslerde düzenleme yapmak için okul otobüs şirketleri üzerinde bir baskının olmadığı belirtilerek, bu noksanlıkların giderilmesi önerilmektedir.³⁸

Taşımacılığın bir müdürlük şeklinde organize olması ayrıca görevli müfettişlerin bulunması taşıma hizmetinin yönetsel bir yapıya dönüştüğünü göstermektedir.

ABD'de, okul taşımacılık sistemi yönetiminin önemini vurgulayan bir çalışmada; ABD'deki en güvenli taşımacılığın okul otobüslerince yapıldığı, her gün 3-21 yaş arası 21.000.000 çocuğun 350.000 otobüsle taşındığı pek çok okulun, taşımacılık sorumlularına önem vermese de yoğun bir sorumluluk taşıyan ve büyük bir bütçeyi kontrol eden bu sorumluların zaman zaman önemli bireysel başarılar gösterdiği belirtilmektedir.³⁹

New York'ta bulunan "Eyalet Kırsal Kaynaklar Kanun Komisyonu", kırsal okul otobüs ve servislerinin koordine edilmiş kırsal toplu taşıma programlarıyla bütünleştirilmesini yönetmektedir. Okul mahalleri bu programa katılmaya zorlanmamakta,

³⁷ Problems Of The Low - Staff School". L. Denisova, (USSR, 1990).

³⁸ Management Audit Of Hawaii's Student Transportation Safety Program. (Hawaii, USA, 1991).

³⁹ Anthony R. MILLER, Puhil Transportaiton Management. Ramsburg And Roth Publishers. (California, USA, 1988).

ancak isterlerse komisyon kendilerine hizmet vermektedir. Bu komisyonca hazırlanan bir raporda okul yönetimlerine;

1. Bir servis koordinatörüne yada kar amacı gütmeyen bir organizasyona taşıt kiralama yada devretme,
2. Bu organizasyona sürücü temin etme,
3. Bu organizasyonla araçların korunması, onarılması vb. konularında kontratlar yapma,
4. Bu organizasyonla koordine edilmiş bir kırsal taşıma programının bir parçasını oluşturma konusunda kontratlar yapma yetkisi verilmektedir.⁴⁰

ABD’de “Oregon Eyalet Eğitim Bölümü” tarafından hazırlanan “Oregon Öğrenci Taşımacılığı El Kitabı 1989” konul kaynak okul otobüs şoförlerine ve ilgili yöneticilere güvenli ve verimli bir okul taşımacılığı sağlayacak konuları şu dört bölümde sunmaktadır:

1. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı ile ilgili konular,
2. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı yönetiminin yönergesi,
3. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı talimatları,
4. Bölüm: Çeşitli tavsiyeler.⁴¹

Görüldüğü gibi diğer ülkelerde öğrenci taşımacılığı eğitim hizmetinin önemli bir boyutu olarak ele alınmaktadır. Bu hizmetin öğrenciler açısından en etkin bir şekilde yerine getirilmesi için özellikle ABD’de öğrenci taşımacılığının kapsamlı olarak ele alındığı ve yerel organizasyonların da bu hizmetin içine çekildiği, kırsal kesimde ve küçük yerleşim birimlerinde eğitimde niteliği artırıcı önlemlerin çok yönlü olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Türkiye’de Taşınmalı İlköğretim

Bu çalışma kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı ile diyalog kurularak uygulamaya ilişkin bilgi ve belgeler varsa araştırma örnekleri istenmiştir. Bakanlıkça gönderilen bilgi ve belgelerden uygulamaya ilişkin yapılmış araştırma olmadığı anlaşılmıştır.⁴² Alınan bu bilgi ve belgelere dayanarak hazırlanan Tablo 3’te Türkiye genelinde ilköğretim kurumlarının

⁴⁰ New York State Legislative Commission On Rural Resources, Integrating School Transportation Resources In To Coordinated Rural Public Transportation Programs, (New York USA, 1988).

⁴¹ Oregon State Dept Of Education, Salem, Oregon Pupil Transportation Manual. (USA 1989).

⁴² Milli Eğitim Bakanlığı’nın araştırmacıya gönderdiği “7.12.1995 gün ve 10540 sayılı yazıları”.

dağılımı, Tablo 4'te 1989-1990 öğretim yılından itibaren uygulamanın gelişimi gösterilmektedir.

TABLO 3
TÜRKİYE GENELİNDE İLKÖĞRETİM KURUMLARININ DAĞILIMI
(1994-1995 Öğretim Yılı)

İlköğretim Kurumları	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
İlkokul	48658	6.983.059	232.607
Ortaokul	8947	2.666.013	62.068
İlköğretim okulu	4917	3.260.473	112.023
YİBO (Yatılı ilköğretim bölge okulu)	125	68.920	2.292
TOPLAM	62.647	12.978.465	408.990

(M.E.B. 1995'teki verilerinden düzenlendi.)

Tablo 3'te görüldüğü gibi 1994-1995 öğretim yılı itibarı ile Türkiye genelinde 48658 ilkokulun bulunduğu, bu okullara devam eden 6.983.059 öğrenci ile yine bu okullarda görevli 232.607 öğretmenin bulunduğu görülmektedir.

Toplam ilköğretim kurumlarının sayısının 62647, bu kurumlarda öğrenim gören öğrenci sayısının 12.978.465 ve bu kurumlarda görevli öğretmen sayısının da 408.990 olduğu tabloda görülmektedir.

TABLO 4

1989-1990 ÖĞRETİM YILINDAN İTİBAREN TÜRKİYE'DE BAŞLATILAN
TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ GELİŞİMİ

Öğretim Yılları	İl Sayısı	İlçe Sayısı	Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı	Gönderilen Ödenek Miktarı	Tasarruf Edilen Miktar (TL)
1989-1990	2	-	5	12	305	950.000.000	-
1990-1991	8	35	78	258	3289	2.000.000.000	22.000.000.000
1991-1992	29	160	408	1094	18256	4.000.000.000	83.500.000.000
1992-1993	43	325	938	2371	53676	25.000.000.000	400.000.000.000
1993-1994	56	537	1653	4416	84263	182.600.000.000	650.000.000.000
1994-1995	57	493	1630	4683	74981	334.060.927.000	146.415.000.000 Tahmin edilmektedir..

(M.E.B. 1995'teki verilerinden düzenlendi.)

Tablo 4'e bakıldığında; taşınalı ilköğretim uygulamasının 1989-1990 yılında deneme olarak uygulandığı 2 ilden sonra 1990-1991 öğretim yılında 8 ilde uygulamaya konulduğu, 1994-1995 öğretim yılında da uygulanan illerin sayısının 57 olduğu görülmektedir.

1990-1991 öğretim yılında uygulama kapsamına alınan ilçe sayısı 35, merkez okul sayısı 78, taşınan okul sayısı 258, taşınan öğrenci sayısı 3289 iken, 1994-1995 öğretim yılında ilçe sayısının 493, merkez okul sayısının 1630, taşınan okul sayısının 4683 ve taşınan öğrenci sayısının da 74.981 olduğu görülmektedir.

Uygulama için gönderilen ödenek miktarının da 1989-1990 öğretim yılında 950.000.000 TL iken, 1994-1995 öğretim yılında bu miktar 334.060.927.000 TL.ye çıkarılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı bu uygulama ile yapılacak tasarrufun 1994-1995 öğretim yılında 146.415.000.000 TL olacağını tahmin etmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Balıkesir ilindeki taşımali ilköğretim uygulamasına ilişkin durum belirleme (survey) yöntemi uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Evren:

Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın yapıldığı okullar oluşturmaktadır. Evrenin içerisinde 89 taşıma merkezi okul ile bu merkezlere öğrencileri taşınan 294 köy bulunmaktadır.

Örneklem:

Örneklemin oluşturulmasında gruplandırılmış örneklem metodu kullanılmıştır. Örneklem sırasıyla şu aşamalardan geçirilerek oluşturulmuştur:

1. Balıkesir merkez ilçe ve diğer ilçeler birer örneklem grubu olarak alınmıştır.
2. Merkez ilçe ve diğer ilçelerdeki taşımali ilköğretim uygulaması yapan okulların seçiminde taşınan köylerin fazlalığı dikkate alınmıştır.
3. Örnekleme oluşturan her bir okulun yöneticisi ve bu okullarda farklı sınıfları okutan (1.2.3.4.5. sınıfları) 5 öğretmene veri toplama aracı uygulanmıştır.
4. Balıkesir ilinde görev yapan ve taşımali ilköğretim uygulaması yapan okulları denetleyen müfettişlere de veri toplama aracı uygulanmıştır.

Yukarıdaki ölçütler içerisinde örneklem tespit edilmiştir. Bunun sonucunda evreni oluşturan 89 taşımali ilköğretim uygulaması yapan okullardan 30'u alınmıştır. Buna göre örneklem evrenin %34'ünü temsil etmektedir.

Evrende taşıma kapsamına giren 294 köyden 103'ü örnekleme oluşturan 30 taşımali ilköğretim uygulaması yapan okullar kapsamında bulunmaktadır. Taşınan köy bakımından

örnekleme evreninin %35 ini oluşturmaktadır.¹ Örnekleme oluşturan 30 taşıma merkezine 103 köyden gelen öğrenci toplamı 1547'dir. Bu sayı il genelinde taşınan öğrencilerin %34'ünü oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan okullar şunlardır:

İLÇE	SIRA NO	OKUL ADI
Merkez	1.	Ortamandıra Köyü İlköğretim Okulu
	2.	Pamukçu Kasabası İlköğretim Okulu
	3.	Konakpınar Köyü İlkokulu
	4.	Paşaköy İlkokulu
Ayvalık	5.	Çakmak Köyü İlköğretim Okulu
	6.	Akçapınar Köyü İlkokulu
Bandırma	7.	Aksakal Kasabası İlköğretim Okulu
	8.	Çakıl Köyü İlkokulu
Balya	9.	İlıca Köyü İlköğretim Okulu
	10.	Çakallar Köyü İlkokulu
Burhaniye	11.	Şehit Yılmaz Kobak İlköğretim Okulu
	12.	Bahadınlı Köyü İlköğretim Okulu
Dursunbey	13.	Selimağa Köyü İlköğretim Okulu
	14.	İstasyon İlkokulu
Edremit Gönen	15.	Zeytinli Kasabası İlköğretim Okulu
	16.	Sarıköy Kasabası İlköğretim Okulu
	17.	Buğdaylı Köyü İlköğretim Okulu
	18.	Tuzakçı Köyü İlkokulu
İvrindi	19.	Tütüncü Köyü İlkokulu
	20.	Gökçeyazı Kasabası İlköğretim Okulu
	21.	Korucu Kasabası İlköğretim Okulu
Kepsut	22.	Mahmudiye Köyü İlköğretim Okulu
	23.	Keçidere Köyü İlkokulu
Manyas	24.	Süleymanlı Köyü İlköğretim Okulu
	25.	Darıca Köyü İlköğretim Okulu
Savaştepe	26.	Mecidiye Köyü İlkokulu
	27.	Karacalar Köyü İlkokulu
Sındırgı	28.	İbirler Köyü İlkokulu
	29.	Ömerköy Köyü İlköğretim Okulu
Susurluk	30.	Reşadiye Köyü İlkokulu

¹ İ. Ethem BAŞARAN. Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ankara 1974), s. 155.

Veriler ve Toplanması

Araştırmanın kuramsal boyutunu oluşturmak üzere Internet'ten TÜBİTAK aracılığı ile bilgiler alınarak değerlendirilmiştir. İstanbul Amerikan Kütüphanesi'nden ve Türkiye'yi, bu arada Balıkesir ilini ziyaret eden Hollanda eğitim grubundan konuya ilişkin bilgiler alınarak değerlendirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yazışmalar yapılarak taşınabilir ilköğretim konusunda edinilen bilgi ve belgeler değerlendirilmiştir. Ayrıca, 5 yıllık kalkınma planları, Milli Eğitim Şura kararları ve hükümet programları ile ulaşılabilen kaynaklar taranmıştır.

Balıkesir ilinde, Taşınabilir İlköğretim Uygulaması ile ilgili olarak veri toplamak için taşıma merkezlerinde görevli sınıf öğretmenleri ve yöneticiler ile Balıkesir ilinde görevli ilköğretim müfettişlerine uygulanmak üzere bir anket hazırlanmıştır. Bu anket Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesindeki 3 öğretim üyesine gönderilerek görüşleri doğrultusunda düzeltilerek geliştirilmiştir. Anket; alt problemleri cevaplandırabilmek için Eğitim-Öğretim Durumu, Fiziki Durum ve Donatım, Taşıma Durumu, Sağlık ve Beslenme Durumu, Finansman Durumu ve Personel Durumu olmak üzere 6 bölümden oluşmuştur. Ankette yer alan 63 soru HAYIR, KISMEN, EVET şeklinde dereceleme ölçeğine göre düzenlenmiştir. Ayrıca her bölümün sonunda açık uçlu bir soruya yer verilmiştir.

Anket, örneklem grubu içinde yer alan ilkokullarda görevli 54 ilkokul öğretmenine, ilköğretim okullarında görevli 84 sınıf öğretmenine, 13 ilkokul müdürüne ve 17 ilköğretim okulu müdürüne uygulanmış ve cevap alınmıştır. Balıkesir ilinde görevli 49 ilköğretim müfettişinden ancak 30'u anketi cevaplamıştır. Böylece hazırlanan anket toplam 198 görevliye uygulanmıştır.

Anketler araştırmacı, ilköğretim müfettişleri ve ilçe milli eğitim müdürleri aracılığı ile uygulanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümü ve yorumlanması için Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Bölümü ile işbirliği yapılarak aşağıdaki istatistiksel işlemler yapılmıştır:

1. Her bir soruya ilişkin olarak elde edilen verilerin frekans ve yüzdelik dağılımları yapılmıştır.

2. Her bir sorunun anlamlık ilişkisi χ^2 (kay kare) metodu ile test edilmiştir.

3. Taşımali ilköğretimin bakıldığı 6 bölüme (eğitim-öğretim, fiziki durum ve donatım, taşıma durumu, sağlık ve beslenme durumu, finansman durumu, personel durumu) ve Taşımali İlköğretimin genel durumuna “Kruskal-Wallis” yöntemi uygulanarak veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. “Kruskal-Wallis” yönteminin grup sayısının ikiden fazla olduğu durumlarda belli bir özelliğın bütününe yönelik olarak grupların karşılaştırılması olduğu verilerin çözümünde işbirliğı yapılan uzmanlar tarafından açıklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Taşımali İlköğretim Uygulaması ile ilgili olarak aşağıdaki başlıklar altında elde edilen bulgulara yer verilmiştir:

1. Balıkesir ilindeki kapsamı,
2. Eğitim-öğretim durumu,
3. Fiziki durum ve donatım,
4. Taşıma durumu,
5. Sağlık ve beslenme durumu,
6. Taşıma merkezi olan okulların finansman durumu,
7. Taşıma merkezi olan okulların personel durumu,
8. "Taşımali İlköğretim Yönergesi"nin uygulanma durumu,
9. Öğretmen, yönetici, müfettiş görüşleri arasındaki anlamlılık durumu.

Tablolar halinde sunulan veriler kullanılan istatistiksel işlemlerle yorumlanmıştır. Veri toplama aracının her bölümünde yer alan "Yönerge hükümlerinin uygulanma durumu" ile araştırmaya katılanların uygulamanın genel durumuna ilişkin görüşlerine bu bölümün sonunda ayrı ayrı yer verilmiştir.

Balıkesir İlinde Taşımali İlköğretim Uygulamasının Kapsamı

Taşımali İlköğretim Uygulaması'nın yapıldığı Balıkesir ilinde ilköğretim kurumları düzeyinde çağın nüfusu ve okullaşma oranı Tablo 5'te verilmiştir.

TABLO 5

BALIKESİR İLİNDE İLKÖĞRETİM KURUMLARININ ÇAĞ NÜFUSU VE OKULLAŞMA DURUMU (1994-1995 Öğretim Yılı)

Yaş Grubu	Çağ Nüfusu	Okullaşma Oranı %
6-11 yaş (1. Kademe)	89.840	100
12-14 yaş (2. Kademe)	58.114	76

(Balıkesir M.E.M. 1995'deki verilerden düzenlendi.)

Tablo 6'da Balıkesir ilinde bulunan ilköğretim kurumları buldukları yerleşim birimleri ve bu kurumların öğretim şekli yer almaktadır.

TABLO 6
BALIKESİR İLİNDE İLKÖĞRETİM KURUMLARININ ÖĞRETİM ŞEKLİ
(1994-1995 Öğretim Yılı)

Okullar	Yerleşim Birimi			Öğretim Şekli		
	Şehir	Köy	Toplam	Normal	İkili	Toplam
İlkokul	83	829	912	835	77	912
Ortaokul	10	37	47	40	7	47
İlköğretim okulu	24	69	93	74	14	93
Yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO)	-	1	1	1	-	1
TOPLAM	117	936	1053	955	98	1053

(Balıkesir M.E.M. 1995'deki verilerden düzenlendi.)

Balıkesir ilinde toplam 912 ilkokul olup bunların 83'ü şehir merkezlerinde, 829'u da köylerde bulunmaktadır. Toplam 912 ilkokulun 835'i normal öğretim, 77'si de ikili öğretim uygulamaktadır.

TABLO 7
BALIKESİR İLİNDE TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ GELİŞİMİ

Öğretim yılı	Taşıma merkezi Okul sayısı	Taşınan okul sayısı	Taşımali öğrenci sayısı
1990-1991	10	28	580
1991-1992	26	45	662
1992-1993	45	106	1740
1993-1994	52	118	1760
1994-1995	74	212	3187
1995-1996	89	294	4593

(Balıkesir M.E.M. 1996'daki verilerden düzenlendi.)

Tablo 7’de görüldüğü gibi Taşımali İlköğretim Uygulaması kapsamındaki merkez okullarının sayısı 1990-1991 öğretim yılında 10 iken, takip eden öğretim yıllarında bu sayı 26, 45, 52, 74, 89’a ulaşmıştır.

Halen 89 taşıma merkezine 294 köy okulu taşınmaktadır. İl genelinde 4593 öğrenci bu uygulama kapsamında taşınmaktadır.

TABLO 8

1990-1996 YILLARI ARASINDA BALIKESİR İLİNDE İLÇELER BAZINDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASI

İLÇELER	1990-1991			1991-1992			1992-1993			1993-1994			1994-1995			1995-1996		
	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.	Mrk	Tş. Köy	Tş. Öğ.
Merkez	-	-	-	2	3	34	4	6	84	3	5	64	7	13	162	12	26	424
Ayvalık	-	-	-	2	6	157	3	9	205	3	10	217	4	12	240	4	11	234
Bandırma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10	185	9	20	433	7	20	381
Bigadiç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Burhaniye	3	13	368	2	2	56	4	12	283	5	9	196	5	9	215	5	8	184
Dursunbey	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	25	374	8	45	761
Edremit	-	-	-	1	1	9	5	6	116	2	2	32	1	1	25	1	1	15
Erdek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	9	1	1	18	1	2	23
Gömeç	-	-	-	2	2	47	2	3	68	2	3	67	2	4	72	3	4	71
Gönen	3	3	39	6	8	49	9	16	87	8	17	134	10	45	574	11	49	611
Havran	-	-	-	1	1	22	1	1	21	1	1	20	1	1	29	1	2	16
İvrindi	-	-	-	1	1	24	1	1	23	2	2	27	2	3	41	4	7	87
Kepsut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	9	173	4	19	334
Manyas	1	1	13	1	2	27	4	6	81	5	14	136	5	17	169	7	28	526
Marmara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balya	2	9	121	4	11	155	6	25	444	6	22	301	8	26	288	8	29	363
Savaştepe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	18	213
Sındırgı	-	-	-	-	-	-	1	2	49	1	3	73	2	6	117	2	5	104
Susurluk	1	2	39	4	8	84	5	19	279	8	19	299	8	20	271	6	20	246
TOPLAM	10	28	580	26	45	662	45	106	1740	52	118	1760	74	212	3187	89	294	4593

(Balıkesir M.E.M. 1996’daki verilerden düzenlendi.)

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Balıkesir ilinde 1990-1991 öğretim yılında taşıma merkezi sayısı 10, taşınan köy sayısının 28 ve taşınan öğrenci sayısı 580 iken, bu sayıların her öğretim yılı artarak 1995-1996 öğretim yılında taşıma merkezlerinin 89, taşınan köy sayısının 294 ve taşınan öğrenci sayısının da 4593 olduğu görülmektedir.

TABLO 9
BALIKESİRDE TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINA YAPILAN
HARCAMALAR
(1990-1995 Yılları Arası)

İLÇE	1990-1991 Öğretim Yılı	1991-1992 Öğretim Yılı	1992-1993 Öğretim Yılı	1993-1994 Öğretim Yılı	1994-1995 Öğretim Yılı
Merkez		9.652.000	98.884.000	141.648.000	1.279.627.000
Ayvalık		56.300.800	143.600.000	191.142.000	367.047.000
Balya	21.285.000	112.475.660	400.519.000	539.828.000	963.178.000
Bandırma				71.457.000	1.500.284.000
Bigadiç		12.707.700	11.495.000	17.911.000	35.985.000
Burhaniye	45.466.525	59.900.400	293.946.000	375.789.000	520.089.000
Dursunbey					1.301.769.000
Edremit		4.719.000	36.566.000	62.367.000	41.380.000
Erdek					35.389.000
Gömeç		8.558.200	56.369.000	97.482.000	166.583.000
Gönen	4.546.000	22.536.200	137.800.000	275.090.000	1.682.905.000
Havran		6.854.700	11.532.000	12.004.000	64.814.000
İvrindi		8.323.000	20.970.000	38.232.000	93.171.000
Kepsut					411.750.000
Manyas		11.701.000	42.979.000	195.504.000	1.259.594.000
Savaştepe					86.734.000
Sındırgı			36.808.000	125.355.000	310.536.000
TOPLAM(TL.)	79.400.725	385.014.710	1.622.674.000	2.878.408.000	11.351.767.000

(Balıkesir M.E.M. 1995'teki verilerden düzenlendi.)

Tablo 9'daki rakamlara bakıldığında, Bakanlıkça taşımali ilköğretim uygulaması için Balıkesir iline 1990-1991 öğretim yılında gönderilen ödenek miktarı 79.400.725 TL. İken, bu miktarın 1994-1995 öğretim yılında 11.351.767.000 TL.ye yükselttiği görülmektedir. Taşıma kapsamı genişledikçe ayrılan ödeneklerde de artmanın olduğu görülmektedir.

31 Aralık tarihi baz alınarak bir Amerikan doları 1990'da 2.950, 1991'de 5.025, 1992'de 8.540, 1993'te 14.325, 1994'te 37.800, 1995'te de 59.236 TL olmuştur.¹

¹ Ziraat Bankası Balıkesir Şubesi'nin araştırmacıya gönderdiği "28.11.1996 tarihli yazı".

Eğitim - Öğretim Durumu

Taşınalı ilköğretim uygulamasının eğitim-öğretim yönünden değerlendirilmesine ilişkin elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 10

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN MİHVER DERSLERİNDE BAŞARI GÖSTERİP GÖSTERMEDİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	1	1,85	4	7,41	49	90,74	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	3	3,57	10	11,90	71	84,52	84	100
İlkokul Müdürleri			1	7,69	12	92,31	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	3	17,65	12	70,59	17	100
İlköğretim Müfettişleri			11	36,67	19	63,33	30	100
TOPLAM	6	3,03	29	14,65	163	82,32	198	100

S.D.:8 P: 0.05 $\chi^2 = 21,010 > 15,507$

Taşınan öğrencilerin mihver derslerinde başarı gösterip göstermediklerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tüm katılanlar farklı açılardan bu konuyu değerlendirmektedirler..

Araştırmaya katılanların %82,32 gibi büyük bir çoğunluğu “evet” derken, %14,65’i “kısmen”, %3, 03’ü de “hayır” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılanların kendi aralarındaki dağılımlarına baktığımızda; ilkokul müdürlerinin %92,31’i, ilkokul öğretmenlerinin %90,74’ü, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %84,52’si, ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59’u, müfettişlerin de %63,33’ü “evet” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Olumluluk düzeyinde ilkokul müdürleri ile ilkokul öğretmenleri diğer katılımcılara oranla üst sıralarda görüş belirtmişlerdir.

Tablo 10’a bakıldığında, taşınan öğrencilerin mihver derslerde başarı gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu başarı durumunu fiilen sınıf okutan ilkokul müdürleri, ilkokul öğretmenleri ve ilköğretim okulundaki sınıf öğretmenleri, diğer katılımcılara göre daha büyük oranlarla ifade etmişlerdir.

TABLO 11

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN İFADE VE BECERİ DERSLERİNDE BAŞARI GÖSTERİP GÖSTERMEDİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri			3	5,56	51	94,44	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	1	1,19	12	14,29	71	84,52	84	100
İlkokul Müdürleri					13	100	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	3	17,65	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri			5	16,67	25	83,33	30	100
TOPLAM	2	1,01	23	11,62	173	87,37	198	100

S.D.:8 P: 0.05 $x^2= 10.838 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin ifade ve beceri derslerindeki yeterliliklerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %87,37'si gibi büyük bir bölümü bu konuda "evet" derken, %16,62'si "kısmen", %1,01'i de "hayır" demişlerdir. Buna göre taşınan öğrencilerin ifade ve beceri derslerinde başarı gösterdikleri sonucuna varılmaktadır. Tablo 10'da olduğu gibi, Tablo 11'de de ilköğretim müdürleri ile ilköğretim öğretmenleri diğer katılımcılara göre daha büyük oranda olumlu görüş ifade etmişlerdir.

TABLO 12

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN ANLATIM BECERİLERİNDE BAŞARI GÖSTERİP GÖSTERMEDİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri			10	18,52	44	81,48	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	2	2,38	18	21,43	64	76,19	84	100
İlkokul Müdürleri			3	23,8	10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	4	23,53	11	67,41	17	100
İlköğretim Müfettişleri			10	33,33	20	66,67	30	100
TOPLAM	4	2,02	45	22,73	149	75,25	198	100

S.D.:8 P: 0.05 $\chi^2= 12,816 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin anlatım becerilerindeki yeterliliklerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Araştırmaya katılanların kendi içindeki dağılımına bakıldığında; ilkokul öğretmenlerinin %81,48'i, ilkokul müdürlerinin %76,92'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %76,19'u, ilköğretim okulu müdürlerinin %67,41'i, müfettişlerin de %66,67'si "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Tablo 12'ye baktığımızda taşınan öğrencilerin anlatım becerilerinde gelişme olduğu gözlenmektedir.

Tablo 10 ve 11'de olduğu gibi Tablo 12'de de ilkokul öğretmenleri ile ilkokul müdürleri diğer katılımcılardan daha büyük oranlarda olumlu görüş belirtmişlerdir.

TABLO 13

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN KENDİLERİNİ İFADE ETMELERİNDE BAŞARI GÖSTERİP GÖSTERMEDİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri			8	14,81	46	85,19	54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	3	3,57	17	20,24	64	76,19	84	100
İlkokul Müdürleri			4	30,77	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	4	23,53	12	70,59	17	100
İlköğretim Müfettişleri	1	3,33	14	46,67	15	50,00	30	100
TOPLAM	5	2,53	47	23,74	146	73,74	198	100

S.D.:8 P: 0.05 $\chi^2 = 15.432 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin kendilerini ifade etmelerindeki yeterliliklerine ilişkin araştırmaya katılanlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu gelişme konusunda araştırmaya katılanların %73,74'ü olumlu görüş belirtirken, %23,74'ü "kısmen", %2,53 gibi bir bölümü de "hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların kendi içindeki dağılımlarına baktığımızda, ilkokul öğretmenlerinin %85,19'u, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %76,19'u, ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59'u, ilkokul müdürlerinin %69,23'ü, müfettişlerin de %50'si "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 13'e bakıldığında, taşınan öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde başarı gösterdikleri ve bunun da fiilen sınıf okutan öğretmenler tarafından diğer katılımcılara göre daha büyük oranlarla ifade edildiği görülmektedir.

TABLO 14

**TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN GRUP ÇALIŞMALARINA İSTEYEREK KATILIP
KATILMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	1	1,85	8	14,81	45	83,33	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	3	3,57	28	33,33	53	63,10	84	100
İlkokul Müdürleri			4	30,77	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	5	29,41	11	64,71	17	100
İlköğretim Müfettişleri			18	60,00	12	40,00	30	100
TOPLAM	5	2,53	63	31,82	130	65,55	198	100

S.D.:8

P: 0.05

 $\chi^2: 20.486 > 15.507$

Taşınan öğrencilerin grupta çalışma isteklerindeki gelişmeye ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yani katılımcılar bu konuda farklı görüşler ifade etmektedirler. İlkokul öğretmenleri öğrencileri daha yeterli görürken, ilköğretim müfettişleri öğretmenlere kıyasla yarıya yakın bir oranda öğrencilerin bu istekliliğini yetersiz görmektedirler.

Taşınan öğrencilerin grupta çalışma isteklerindeki gelişme konusunda katılımcıların %65.66'sı "evet" derken, %31.82'si "kısmen", %2.53'ü ise "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bağımsız sınıflarda çalışma gruplarını oluşturma, grupların ortak çalışma imkanı bulmaları ve öğretmenin grupların çalışmalarına rehber olabilme fırsatı elde etmesi, öğrencilerin lehine olan bir durumdur.

TABLO 15
TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN OKULA VE ÇEVREYE UYUM SAĞLAYIP SAĞLAMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	1	1,85	11	20,37	42	77,78	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	4	4,76	22	26,19	58	69,05	84	100
İlkokul Müdürleri			3	23,08	10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	2	11,76	14	82,35	17	100
İlköğretim Müfettişleri	1	3,33	11	36,67	18	60,00	30	100
TOPLAM	7	3,54	49	24,75	42	71,72	198	100

S.D.:8 P: 0.05 χ^2 : 6.153<15.507

Taşınan öğrencilerin okula ve çevreye uyumlarındaki gelişmenin yeterli olup olmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Katılımcıların %71,72'si "evet" şeklinde görüş belirtirken, %24,75'i "kısmen, %3.54'ü ise "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu durumda taşınan öğrencilerde okula ve çevreye uyumda belirgin bir problemin olmadığı söylenebilir.

TABLO 16
TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN TEMEL SAĞLIK KURALLARINA UYUP UYMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	2	3,70	16	29,63	36	66,67	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	4	4,76	34	40,48	46	54,76	84	100
İlkokul Müdürleri			3	23,08	10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	4	23,53	12	70,59	17	100
İlköğretim Müfettişleri	1	3,33	9	30,00	20	66,67	30	100
TOPLAM	8	4,04	66	33,33	124	62,63	198	100

S.D.:8 P: 0.05 χ^2 : 4.982<15.507

Taşınan öğrencilerin temel sağlık kurallarına uymalarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Katılımcıların %62,63'ü bu konuda olumlu görüş belirtirken, %33,33'ü "kısmen", %4,04'ü ise "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu durumda taşınan öğrencilerin temel sağlık kurallarına uymalarında bir gelişmenin olduğu ve bunun da ilköğretim program hedefleri açısından olumlu olduğu söylenebilir.

TABLO 17

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN OKUL KURALLARINA UYUP UYMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	2	3,70	11	20,37	41	75,93	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	3	3,57	19	22,62	62	73,81	84	100
İlkokul Müdürleri			2	15,38	11	84,62	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88			16	94,12	17	100
İlköğretim Müfettişleri			9	30,00	21	70,00	30	100
TOPLAM	6	3,03	41	20,71	151	76,26	198	100

S.D.:8

P: 0.05

 $\chi^2: 8,073 < 15.507$

Taşınan öğrencilerin okul kurallarına uymalarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %76,26'sı bu konuda olumlu görüş belirtirken, %20,71'i "kısmen", %3,03'ü de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul kurallarına uymalarını öngören program hedeflerine çoğunlukla uydukları görülmektedir.

TABLO 18
TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN DERSLERE KARŞI İLGİLİ OLUP
OLMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	2	3,70	8	14,81	44	81,48	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	3	3,57	21	25,00	60	71,43	84	100
İlkokul Müdürleri			2	15,38	11	84,62	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	3	17,65	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri			10	33,33	20	66,67	30	100
TOPLAM	6	3,03	44	22,22	148	74,75	198	100

S.D.:8 P: 0.05 $\chi^2: 6.536 < 15.507$

Taşınan öğrencilerin derslere karşı ilgilerindeki gelişmenin yeterliliğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %74,75'i "evet", %22,22'si kısmen derken, %3,03'ü de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenlerinin %81,84'ü, ilkokul müdürlerinin %84,62'si "evet" derken, ilköğretim okulu müdürlerinin %76,47'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %71,43'ü "evet" demişlerdir. Müfettişlerin olumlu görüş oranı %66,67 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 18'e bakıldığında taşınan öğrencilerin derslere karşı ilgili oldukları görülmektedir.

TABLO 19

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN BİR ÜST KURUMA DEVAMDA İSTEKLİ OLUP OLMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri			10	18,52	44	81,48	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	2	2,38	22	26,19	60	71,43	84	100
İlkokul Müdürleri			5	38,46	8	61,54	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	2	11,76	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri			9	30,00	21	70,00	30	100
TOPLAM	4	2,02	48	24,24	146	73,74	198	100

S.D.:8

P: 0.05

 $\chi^2: 14,288 < 15.507$

Taşınan öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna devam etmede istekli olup olmadıklarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %73,74'ü "evet" şeklinde görüş belirtirken, %24,24'ü "kısmen" %2,02'si gibi oldukça az bir bölümde "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenleri %81,48'lik bir oranda "evet" derken, ilköğretim okulu müdürlerinin %76,47'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %71,43'ü müfettişlerin %70'i ilkokul müdürlerinin de %61,54'ü "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 19'da görüldüğü gibi taşınan öğrencilerin büyük bir bölümü bir üst öğrenim kurumuna devamda isteklidir. Bu isteklilik, taşınan öğrencilerin eğitim hizmetinden yararlanmaları açısından olumlu bir basamak olarak değerlendirilmelidir.

TABLO 20

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN SORUMLULUK ALMA VE YERİNE GETİRMEDE İSTEKLİ OLUP OLMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	5	9,26	12	22,22	37	68,52	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	5	5,95	25	29,76	54	64,29	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	3	23,08	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	3	17,65	2	11,76	12	70,59	17	100
İlköğretim Müfettişleri	5	16,67	6	20,00	19	63,33	30	100
TOPLAM	19	9,60	48	24,24	131	66,16	198	100

S.D.:8

P: 0.05

 $\chi^2: 6.592 < 15.507$

Taşınan öğrencilerin sorumluluk alma ve yerine getirmedeki istekliliklerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 20’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanlardan ilköğretim okulu müdürleri %70,59’luk bir oranla “evet” derken, ilkokul müdürleri %69,23, ilkokul öğretmenleri %68,52, ilköğretim okulu öğretmenleri %69,29, müfettişler %63,33 ‘lük oranlarla “evet” demişlerdir.

Katılımcıların %66,16’sı “evet”, %24,24’ü “kısmen”, %9,69’ı da “hayır” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Taşınan öğrencilerin sorumluluk alma ve yerine getirmedeki olumluluk düzeyleri bundan önceki tabloların sonuçlarına kıyasla düşüktür. Bunun da nedeni, bu davranışın uzun sürede kazandırılacak bir özellik taşıdığıdır. Öğretmenlerin özellikle ders dışı faaliyetlerinde bu davranışı kazandırmaları gerektiği bilinmektedir.

TABLO 21
TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİCİ KOL ETKİNLİKLERİNE İSTEYEREK
KATILIP KATILMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	4	7,41	6	11,11	44	81,48	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	5	5,95	23	27,38	56	66,67	84	100
İlkokul Müdürleri			3	23,08	10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	4	23,53	11	64,71	17	100
İlköğretim Müfettişleri			8	26,67	22	73,33	30	100
TOPLAM	11	5,56	44	22,22	143	72,22	198	100

S.D.:8

P: 0.05

 $\chi^2: 9.39 < 15.507$

Taşınan öğrencilerin eğitici kol etkinliklerine isteyerek katılıp katılmadıklarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %72,22'si gibi bir çoğunluğu "evet" derken, %22,22'si "kısmen", %5,56'sı da "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Olumlu görüş belirtenlerin kendi işlerindeki dağılımlarına baktığımızda; ilkokul öğretmenlerinin %81,48'inin, ilkokul müdürlerinin %76,92'sinin, müfettişlerin %73,33'ünün, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %66,67'sinin, ilköğretim okulu müdürlerinin de %64,71'inin olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 21'e bakıldığında, taşınan öğrencilerin eğitici kol etkinliklerine büyük bir oranda isteyerek katıldıkları görülmektedir. Bu husus öğrencilerin sosyal yönden gelişimlerine önemli katkılarda bulunacaktır.

TABLO 22

**TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL VE SOSYAL HEDEFLERİ UYGUN
DAVRANIŞ GÖSTERİP GÖSTERMEDİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	1	1,85	8	14,81	45	83,33	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	4	4,76	21	25,00	59	70,24	84	100
İlkokul Müdürleri	2	13,38	3	23,08	8	61,54	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	1	5,88	14	82,35	17	100
İlköğretim Müfettişleri			6	20,00	24	80,00	30	100
TOPLAM	9	4,55	39	19,70	150	75,76	198	100

S.D.:8 P: 0.05 χ^2 : 12,383 < 15.507

Taşınan öğrencilerin kişisel ve sosyal hedeflere uygun davranış gösterip göstermediklerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur..

Araştırmaya katılanların %75,76'sı "evet" şeklinde görüş belirtirken, %19,70'i "kısmen", %4,55'i de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların kendi içlerindeki dağılımlarına baktığımızda ilkokul öğretmenlerinin %83,33'ü, ilköğretim okulu müdürlerinin %82,35'i , müfettişlerin %80,00'ı, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %70,24'ü, ilkokul öğretmenlerinin de %61,54'ü "evet" şeklinde olumlu görüş belirtmişlerdir.

Tablo 22'ye bakıldığında, taşınan öğrencilerin kişisel ve sosyal hedefler açısından büyük bir oranda olumlu davranış kazandıkları görülmektedir. Okul programı ve çocuğun kişiliğinin gelişimi açısından sevindirici bir sonuçtur.

TABLO 23
TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN DÜZENLİ OLARAK OKULA DEVAM EDİP
ETMEDİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri			8	14,81	46	85,19	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	1	1,19	14	16,67	69	82,14	84	100
İlkokul Müdürleri			2	15,38	11	84,62	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	3	17,65	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri			6	20,00	24	80,00	30	100
TOPLAM	2	1,01	33	16,67	163	82,32	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 5,489 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin okula düzenli olarak devamlarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %82,32'si taşınan öğrencilerin okula düzenli olarak devam ettiklerini belirtirken, %16,67'si kısmen, %1,1 gibi oldukça az bir bölümü de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenlerinin %85,19'u, ilkokul müdürlerinin %84,62'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %82,14'ü, müfettişlerin %80,00'ı, ilköğretim okulu müdürlerinin de %76,48'i olumlu görüş belirtmişlerdir. Taşınan öğrencilerin devam konusunda kayda değer problemlerinin olmadığı görülmektedir.

TABLO 24
TAŞINAN ÖĞRENCİLERE ÖĞRETMENLER TARAFINDAN VERİLEN
REHBERLİK HİZMETİNİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	12	22,22	16	29,63	26	48,15	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	18	21,43	39	46,43	27	32,14	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	9	69,23	3	23,08	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	4	23,53	10	58,82	3	17,65	17	100
İlköğretim Müfettişleri	6	20,00	20	66,67	4	13,33	30	100
TOPLAM	41	20,71	94	47,47	63	31,82	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 18,079 > 15,507$

Taşınan öğrencilere öğretmenleri tarafından verilen rehberlik hizmetine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmaya katılanların %47,47'si "kısmen" derken, %31,82'si "evet", %20,71'i de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 24'e bakıldığında, ilkokul müdürlerinin %69,23'ünün, müfettişlerin %66,67'sinin, ilköğretim okulu müdürlerinin %58,82'sinin, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %46,23'ünün, ilkokul öğretmenlerinin de %29,63'ünün "kısmen" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir.

Taşınan öğrencilere öğretmenleri tarafından yeterli bir rehberlik hizmetinin verilmediği görülmektedir. Oysa bu hizmet eğitim sürecinde oldukça önemli bir hizmet niteliği taşımaktadır.

TABLO 25

**TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINA YÖNELİK İLKÖĞRETİM
MÜFETTİŞLERİNİN ÖĞRETMENLERE VERDİKLERİ REHBERLİK
HİZMETİNİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	41	75,93	12	22,22	1	1,85	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	61	72,62	23	27,38			84	100
İlkokul Müdürleri	7	53,85	6	46,15			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	10	58,82	7	41,18			17	100
İlköğretim Müfettişleri	3	10,00	9	30,00	18	60,00	30	100
TOPLAM	122	61,62	57	28,79	19	9,60	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 113,456 > 15,507$

Müfettişlerin taşımali ilköğretim uygulamasına yönelik öğretmenlere verdikleri rehberlik hizmetine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 25'e bakıldığında araştırmaya katılanların %61,62'si "hayır" şeklinde olumsuz görüş belirtirken, %28,79'u "kısmen", %9,69'u da "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Olumsuz görüş belirtenlerin kendi içlerindeki dağılımına baktığımızda ilkokul öğretmenlerinin %75,93'ü, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %72,62'si, ilköğretim okulu müdürlerinin %58,82'si, ilkokul müdürlerinin %53,85'i, müfettişlerin de %10'u "hayır" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu konuda müfettişlerin %60'ı, ilkokul öğretmenlerinin %1,85'i "evet" derken, araştırmaya katılan diğer görevliler "evet" seçeneğini işaretlememişlerdir.

Müfettişlerin uygulamaya yönelik öğretmenlere yeterince rehberlik hizmeti sunamadıkları görülmektedir. Müfettişlerin %40'ı öğretmenlere kendileri tarafından verilen rehberlik hizmetinin yeterli olmadığı görüşündedirler. Müfettişler dışında araştırmaya katılanlardan sadece birinin "evet" şeklinde görüş belirtmesi müfettişlerin

taşımali ilköğretim uygulamasına ilişkin rehberlik hizmetini sunmayı ihmal ettikleri, yada kendilerinin bu konuda yeterli olmadığını göstermektedirler.

TABLO 26

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ İLKOKUL PROGRAM HEDEFLERİ AÇISINDAN YARARLI OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	6	11,11	6	11,11	42	77,78	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	2	2,38	12	14,29	70	83,33	84	100
İlkokul Müdürleri	2	15,38	2	15,38	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	3	17,65	2	11,76	12	70,59	17	100
İlköğretim Müfettişleri			1	3,33	29	96,67	30	100
TOPLAM	13	6,57	23	11,62	162	81,82	198	100

$$S.D.:8 \quad P:0,05 \quad x^2= 14541 < 15,507$$

Taşımali ilköğretim uygulamasının ilkokul program hedefleri açısından yararlı olup olmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Taşımali İlköğretim Uygulaması'nı ilkokul program hedefleri açısından katılımcıların %81,82 gibi büyük bir çoğunluğu olumlu bulurlarken, %11,62'si "kısmen", %6,57'si ise "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin %96,67'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %83,33'ü , ilkokul öğretmenlerinin %78,78'i, ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59'u, ilkokul müdürlerinin de %60,23'ü "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 26'ya bakıldığında taşımali ilköğretimin ilkokul program hedefleri açısından olumlu bir uygulama olduğu görülmektedir. Tablo 25'te uygulamaya ilişkin müfettişlerin öğretmenlere verdiği rehberlik hizmeti yetersiz bulunurken, Tablo 26'da taşımali ilköğretim uygulaması bir bütün olarak %81,82 gibi büyük bir oranda olumlu görülmektedir.

TABLO 27

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ 8 YILLIK ZORUNLU EĞİTİME GEÇİŞ İÇİN OLUMLU BİR BASAMAK OLARAK GÖRÜLÜP GÖRÜLMEDİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	9	16,67	3	5,56	42	77,78	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	11	13,10	9	10,71	64	76,19	84	100
İlkokul Müdürleri			3	23,08	10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	4	23,53	3	17,65	10	58,82	17	100
İlköğretim Müfettişleri			6	20,00	24	80,00	30	100
TOPLAM	24	12,12	24	12,12	150	75,76	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 14,081 < 15,507$

Taşımali ilköğretim uygulamasının 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için olumlu bir basamak olarak görülüp görülmemeye ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur..

Tablo 27'ye bakıldığında taşımali ilköğretim uygulamasında araştırmaya katılanların %75,76'sı 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için olumlu bir basamak olarak görürlerken, %12,12'si "kısmen", %12,12'si de "hayır" şeklinde değerlendirmişlerdir.

Müfettişlerin %80'i, ilkokul öğretmenlerinin %77,78'i, ilkokul müdürlerinin %76,92'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %76,19'u, ilköğretim okulu müdürlerinin de %58,82'si uygulamayı bu konuda olumlu bir basamak olarak görmektedirler.

Araştırmaya katılanların %75,76'sı tarafından taşımali ilköğretim uygulaması 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için olumlu bir basamak olarak görülmektedir. Taşıma merkezlerinin fiziki durumlarının yeterli olmayışı nedeniyle diğer katılımcılar "evet" şeklinde görüş belirtmemiş olabilirler. Çünkü taşıma merkezi olan ilkokullar 8 yıllık hizmet vermeye mevcut haliyle uygun değildirler.

TABLO 28

TAŞINAN ÖĞRENCİ VELİLERİ İLE YAPILAN TOPLANTILARIN YETERLİ
OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	36	66,67	18	33,33			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	53	63,10	30	35,71	1	1,19	84	100
İlkokul Müdürleri	7	53,85	6	46,15			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	10	58,82	6	35,29	1	5,88	17	100
İlköğretim Müfettişleri	21	70,00	8	26,67	1	3,33	30	100
TOPLAM	127	64,14	68	34,34	3	1,52	198	100

$$S.D.:8 \quad P:0,05 \quad x^2= 5,486 < 15,507$$

Taşınan öğrenci velileri ile yapılan toplantıların yeterliliğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 28'e bakıldığında; müfettişlerin %70'i, ilkokul öğretmenlerinin %66,67'si, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %63,10'u, ilköğretim okulu müdürlerinin %58,82'si, ilkokul müdürlerinin %53,85'i, taşınan öğrenci velileri ile yapılan toplantıları yeterli görmemektedirler.

Özellikle taşınan öğrencilerin velileri ile okul yönetici ve öğretmenlerinin toplantılar yaparak taşınan öğrencilerin gelişim düzeylerini velilere aktarmaları, varsa sorunlara birlikte çözüm aramaları uygulama için de yararlı olacaktır.

TABLO 29

**OKULLARDA YAPILAN EĞİTSEL FAALİYETLERİN TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN
GELDİKLERİ YERLEŞİM BİRİMLERİNDE GÖSTERİLİP
GÖSTERİLMEDİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	46	85,19	8	14,81			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	58	69,05	26	30,95			84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	2	15,38	1	7,69	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	11	64,71	5	29,41	1	5,88	17	100
İlköğretim Müfettişleri	25	83,33	5	16,67			30	100
TOPLAM	150	75,76	46	23,23	1,01	1,01	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 18,058 > 15,507$

Okullarda yapılan eğitsel faaliyetlerin taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde gösterilip gösterilmediğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Okullarda yapılan eğitsel faaliyetlerin taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde de gösterilmesine araştırmaya katılanların %75,76'sı "hayır" derken, %23,23'ü "kısmen", %1,01'i de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Taşınalı İlköğretim Yönergesinin 22. Maddesinde bu faaliyetlerin imkanlar ölçüsünde yapılması öngörüldükçe, araştırmaya katılanların %75,76 gibi büyük bir bölümü olumsuz görüş belirtmişlerdir. Yönergenin bu hükmünü yeterince uygulanmadığı görülmektedir. Taşıma merkezindeki öğretmenlerin eğitsel faaliyetleri taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde göstermeleri ancak mesai saatleri dışında olabilir. Mesai dışı faaliyet için araç tahsis edilmemiş olması ve ek bir ücretin öğretmenlere verilemeyişi önemli bir neden olarak görülebilir.

TABLO 30

VELİ TOPLANTILARINDA, TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL DEĞERLER AÇISINDAN GELİŞMİŞLİK DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLİP DEĞERLENDİRİLMEDİĞİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	3	5,56	9	16,67	42	77,78	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	13	15,48	12	14,29	59	70,24	84	100
İlkokul Müdürleri	3	23,08	3	20,08	7	53,85	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	4	23,53	5	29,41	8	47,06	17	100
İlköğretim Müfettişleri	15	50,00	11	36,67	4	13,33	30	100
TOPLAM	38	19,19	40	20,20	120	60,61	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 43,112 > 15,507$

Veli toplantılarında taşınan öğrencilerin toplumsal değerleri açısından gelişmişlik durumlarının değerlendirilmesine ilişkin olarak araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Veli toplantılarında taşınan öğrencilerin toplumsal değerler açısından gelişmişlik durumlarının değerlendirilmesine araştırmaya katılanların %60,61'i "evet" derken, %20,20'si "kısmen", %19,19 da "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenlerinin %77,78'i, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %70,24'ü olumlu görüş belirtirlerken, müfettişlerin %13,33 gibi bir bölümü olumlu görüş belirtmiştir. Müfettişlerin %50'si bu konuda olumsuz görüş belirtmiştir.

Tablo 30'a bakıldığında, veli toplantılarında taşınan öğrencilerin toplumsal değerler açısından gelişmişlik durumlarının yeterince ele alınması konusunda daha çok çaba sarfedilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Müfettişlerin değişik taşıma merkezlerindeki gözlemleri ve bu gözlemlere dayalı görüşleri bu konuda bir yetersizliğin olduğunu ortaya koymaktadır.

TABLO 31
TAŞINAN ÖĞRENCİ VELİLERİNİN TAŞIMALI İLKÖĞRETİM
UYGULAMASINDAN MEMNUN OLUP OLMADIKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	3	5,56	15	27,78	36	66,67	54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	5	5,95	27	32,14	52	61,90	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	4	30,77	8	61,54	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri			8	47,06	9	52,94	17	100
İlköğretim Müfettişleri			8	26,67	22	73,33	30	100
TOPLAM	9	4,55	62	31,31	127	64,14	198	100

S.D.:8

P:0,05

 $x^2= 5,555 < 15,507$

Taşınan öğrenci velilerinin taşımali ilköğretim uygulamasından memnuniyetlerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 31'e bakıldığında araştırmaya katılanların %64,14'ü taşınan öğrenci velilerinin uygulamadan memnun olduklarını belirtirken, %31,31'i "kısmen", %4,55'i "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Olumlu görüş belirtenlerin kendi içindeki dağılımlarına baktığımızda müfettişlerin %73,33 gibi bir oranla birinci sırada yer aldıkları, ilköğretim öğretmenlerinin %66,67, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %61,90, ilköğretim okulu müdürlerinin de %61,54, ilköğretim okulu müdürlerinin de %52,94 oranında bir dağılım sergiledikleri görülmektedir.

Öğrencileri taşınan köyler genellikle aynı yol güzergahında bulunmaktadır. Ayrıca öğrencileri taşıyan araçlar velileri de il yada ilçe merkezine öğrencileri taşıma süresi dışında taşıdığından velilerin taşıma merkezleri ile diyalogları olmaktadır. Ayrıca çocuklarını ziyaret eden veliler olmaktadır. Yetersiz de olsa, taşınan öğrenci velileri ile yönetici ve öğretmenler toplantılar yapmaktadırlar. Müfettişler ise turne sırasında öğrencileri taşınan yerleşim birimlerine de uğramaktadırlar. Bu ilişkiler sonucu veli görüşleri alınmaktadır. Ayrıca veliler çocuklarının eğitim imkanlarından daha çok yararlanmalarını istemektedirler.

TABLO 32

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINDAN
MEMNUN OLUP OLMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	7	12,96	7	12,96	40	74,07	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	4	4,76	15	17,86	65	77,38	84	100
İlkokul Müdürleri	3	23,08	1	7,69	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	3	17,65	1	5,88	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri			8	26,67	22	73,33	30	100
TOPLAM	17	8,59	32	16,16	149	75,25	198	100

S.D.:8

P:0,05

 $\chi^2 = 14,386 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin uygulamadan memnun olup olmadıklarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %75,25'i taşınan öğrencilerin uygulamadan memnun olduklarını belirtirlerken, %16,16'sı da "kısmen", %8,59'u da "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 32'de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların büyük bir bölümü taşınan öğrencilerin uygulamadan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların kendi içlerindeki dağılıma bakıldığında, ilköğretim okulu sınıf öğretmenleri ile, ilköğretim okulu müdürlerinin diğer katılımcılardan daha büyük oranda olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Bunun da nedeni ilköğretim okullarının imkanlarının ilkokullardan daha fazla olduğu söylenebilir.

TABLO 33

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN KENDİ OKUL İHTİYAÇLARINI (KİTAP, DEFTER, KALEM, VB.) KARŞILAMALARININ YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	38	70,37	16	29,63			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	43	51,19	40	47,62	1	1,19	84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	8	47,06	9	52,94			17	100
İlköğretim Müfettişleri	17	56,67	13	43,33			30	100
TOPLAM	116	58,59	81	40,91	1	0,51	198	100

S.D.:8

P:0,05

 $\chi^2 = 8,831 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin kendi okul ihtiyaçlarını karşılamalarındaki yeterliliğe ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Araştırmaya katılanların %58,59'u taşınan öğrencilerin kendi okul ihtiyaçlarını karşılamadaki yeterlilik durumuna "hayır" derken, %40,91'i "kısmen", %0,51 gibi oldukça küçük bir oranı da "evet" şeklinde görüş belirtmiştir.

Bu konuda "hayır" diyen katılımcıların kendi içlerindeki dağılımına baktığımızda; ilkokul müdürlerinin oranının %76,92, ilkokul öğretmenlerinin %70,37, müfettişlerin %56,67, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %51,19, ilköğretim okulu müdürlerinin %47,06 olduğu görülmektedir.

Tablo 33'e bakıldığında taşınan öğrencilerin kendi okul ihtiyaçlarını karşılayamadıkları, araştırmaya katılanların çoğu tarafından belirtilmektedir. Bu konuda ilkokul müdürleri ile ilkokul öğretmenleri diğer katılımcılara göre daha büyük oranda "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Okul ihtiyaçlarını karşılayamama ilkokullara taşınan öğrencilerde daha fazladır. Çünkü buldukları yerleşim birimlerinde bu ihtiyaçları temin etme imkanları sınırlıdır.

TABLO 34
TAŞIMA MERKEZİ OKUL KİTAPLIKLARININ YETERLİ OLUP OLMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	35	64,81	18	33,33	1	1,85	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	31	36,90	53	63,10			84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	4	30,77			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	6	35,29	11	64,71			17	100
İlköğretim Müfettişleri	20	66,67	10	33,33			30	100
TOPLAM	101	51,01	96	48,48	1	0,51	198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 20,411 > 15,507$

Taşıma merkezi okul kitaplıklarının yeterliliğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 34'e bakıldığında araştırmaya katılanların %51,01'i okul kitaplıklarının yeterli olmadığını belirtirken, %48,48'i "kısmen", %0,51 gibi bir oran da "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Okul kitaplıklarını yeterli bulmayanlardan ilköğretim müdürlerinin oranı %69,23 iken, müfettişlerin %66,67, ilköğretim öğretmenlerinin %64,88, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %36,90, ilköğretim okulu müdürlerinin %35,29 olduğu görülmektedir. Buradan da, ilköğretim okullarının imkanlarının ilköğretimden daha fazla olduğu sonucuna varılabilir.

TABLO 35
TAŞIMA MERKEZİ SINIF KİTAPLIKLARININ YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	39	72,22	15	27,78			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	42	50,00	42	50,00			84	100
İlkokul Müdürleri	7	53,85	6	46,15			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	10	58,82	7	41,18			17	100
İlköğretim Müfettişleri	12	40,00	18	60,00			30	100
TOPLAM	110	55,56	88	44,44			198	100

S.D.:8 P:0,05 $\chi^2 = 10,154 < 15,507$

Taşıma merkezi sınıf kitaplıklarının yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların kendi içindeki dağılımına bakıldığında, ilkokul öğretmenlerinin %72,22'si "hayır" derken, ilköğretim okulu müdürlerinin %58,82'si, ilkokul müdürlerinin %53,85'i, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %50,00'si, müfettişlerin de %40,00'ı "hayır" demişlerdir.

İlkokul öğretmenleri diğer katılımcılara göre sınıf kitaplıklarını daha yüksek bir oranla yetersiz görmektedirler. Katılımcıların hiçbirinin "evet" seçeneğini işaretlememiş olması sınıf kitaplıkları konusundaki yetersizliği açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Taşıma merkezi olan ilkokulların sınıf kitaplıklarının yetersizliğinin nedeni bu okulların maddi güçlükler içerisinde bulunmalarıdır. Kırsal kesimdeki ilkokullarda okul koruma dernekleri genellikle kurulmadığından, okul ihtiyaçlarını gidermede büyük güçlük çekilmektedir. Milli Eğitim Müdürlüğü'nce köy ilkokullarına hiçbir maddi destek sağlanamamaktadır. İlköğretim okulları daha çok merkezi yerleşim birimlerinde bulduklarından ihtiyaçlarını karşılama konusunda Okul Koruma Dernekleri'nden yararlanmaktadırlar.

TABLO 36

İLKOKUL PROGRAMI GEREĞİ DERS ARAÇ-GEREÇLERİNİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	35	64,81	18	33,33	1	1,85	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	34	40,48	48	57,14	2	2,38	84	100
İlkokul Müdürleri	6	46,15	7	53,85			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	6	35,29	10	58,82	1	5,88	17	100
İlköğretim Müfettişleri	6	20,00	24	80,00			30	100
TOPLAM	87	43,94	107	54,04	4	2,02	198	100

$$S.D.:8 \quad P:0,05 \quad \chi^2 = 20,234 > 15,507$$

İlkokul programı gereği ders araç-gereçlerinin yeterliliğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Ders araç-gereçlerinin yetersizliği konusunda araştırmaya katılanların %54,04'ü "kısmen" şekilde görüş belirtirken, %43,94'ü "hayır", %2,02'si de "evet" demişlerdir.

İlkokul öğretmenleri 64,81'lik bir oranla bu konudaki yetersizlik görüşleri ile birinci sırada yer almaktadırlar. Çünkü ilkokullara Tablo 35'te de belirtildiği gibi maddi destek sağlanamamaktadır. İlköğretim okullarına özelliklerinden dolayı temrinlik malzeme desteğinde bulunmaktadır. Bu konuda ilköğretim okulları daha şanslılardır. Bundan dolayı araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Tablo 36'ya bakıldığında taşıma merkezi olan okullarda ders araç-gereçleri konusunda bir yetersizliğin olduğu görülmektedir.

TABLO 37

**DERS ARAÇLARI DAĞITIMINDA TAŞIMA MERKEZİ OLAN OKULLARA
ÖNCELİK VERİLİP VERİLMEĞİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	23	42,59	11	20,37	20	37,04	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	51	60,71	17	20,24	16	19,05	84	100
İlkokul Müdürleri	3	23,08			10	76,92	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	9	52,94	3	17,65	5	29,41	17	100
İlköğretim Müfettişleri	21	70,00	8	26,67	1	3,33	30	100
TOPLAM	107	54,04	39	19,70	52	26,26	198	100

S.D.:8

P:0,05

 $\chi^2 = 31,914 > 15,507$

Ders araçları dağıtımında taşıma merkezlerine öncelik verilip verilmediğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı ilişki vardır.

Müfettişlerin %70,00'i, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %49,59'u, ilkokul müdürlerinin %23,08'i taşıma merkezi olan okullara ders araçları dağıtımında öncelik tanınmadığını belirtmektedir.

Tablo 36'da ders araç-gereçlerinin yetersizliği %43.94 gibi büyük bir oranla belirtilirken, Tablo 37'de ders araçlarının dağıtımında taşıma merkezi olan okullara öncelik verilmediği %54.04'lük bir oranla belirtilmektedir.

Tablo 36 ve 37 birlikte ele alındığında ders araçlarının yetersizliği görülmektedir. Ancak Milli Eğitim Müdürlüğü'nce bu konuda yeterince destek sağlanamamaktadır.

Milli Eğitim Müdürlüğü'nce Taşınabilir İlköğretim Yönergesi hükümlerine göre taşıma merkezlerinin ihtiyaçlarını öncelikle karşılanması gerektiği hususunun yeterince dikkate alınmadığı görülmektedir.

TABLO 38

**EĞİTİM ÖĞRETİM KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	42	77,78	12	22,22			54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	75	89,29	9	10,71			84	100
İlkokul Müdürleri	11	84,62	1	7,69	1	7,79	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	9	52,94	7	41,18	1	5,88	17	100
İlköğretim Müfettişleri	27	90,00	3	10,00			30	100
TOPLAM	164	82,83	32	16,16	2	1,01	198	100

S.D.:8 P:0,05 $x^2= 24,686 > 15,507$

Eğitim ve öğretim konusunda “yönerge” hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. İlköğretim okulu yöneticileri diğer katılımcılara göre daha düşük bir oranda yönerge hükümlerinin uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Tüm katılımcıların %82,83 gibi büyük bir bölümü eğitim-öğretim konusunda yönerge hükümlerinin uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin %90,00’ı “hayır” derken, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %89,29’u, ilkokul müdürlerinin %84,62’si, ilkokul öğretmenlerinin %77,78’i ve ilköğretim okulu müdürlerinin de %52,94’ü “hayır” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

“Taşımali İlköğretim Yönergesi” hükümlerine göre, taşıma merkezi olan okulların ders araç-gereçleri ile diğer ihtiyaçlarının karşılanması ve önceliğin bu okullara tanınması konularında Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valiliğe görev verilmiştir. Ayrıca, taşıma merkezi okulların taşınan öğrenci velileri ile diyalog kurmaları, eğitsel etkinlikleri öğrencileri taşınan yerleşim birimlerinde göstermeleri, müfettişlerin de taşıma merkezlerine rehberlik hizmeti sunmaları istenmiştir.

Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik taşıma merkezlerine yeterli desteği yapmazken, merkez olan okulların taşınan öğrenci velileri ile yeterli diyalog kuramadıkları, eğitsel

etkinlikleri öğrencileri taşınan birimlerde sergileyemedikleri, müfettişlerin taşıma merkezlerindeki okul öğretmenlerine yeterince rehberlik hizmeti veremedikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 39
TAŞIMALI İLKÖĞRETİMDE EĞİTİM ÖĞRETİM DURUMUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIA N	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	17.00	118.8	2.90
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	84	15.00	95.4	-0.85
İlkokul Müdürleri	13	16.00	104.2	0.30
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	15.00	94.5	-0.38
İlköğretim Müfettişleri	30	14.00	77.0	-2.33
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4 \quad P = 0,05 \quad H (ADJ) x^2 = 11.44 > 9,49$$

Tablo 39 araştırmaya katılanların taşımali ilköğretimde eğitim-öğretim durumuna bütünüyle nasıl baktıklarını yansıtmaktadır.

Eğitim ve öğretime ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmaya katılanların olumluluk yönünden şöyle bir sıra izlemektedirler: İlkokul öğretmenleri, ilköğretim okulu öğretmenleri ilkökul ve ilköğretim okulu yöneticileri, ilköğretim müfettişleri.

Görüldüğü gibi ilkökul ve ilköğretim okulu öğretmenleri yöneticilere oranla eğitim ve öğretimi, taşınan öğrenciler açısından daha olumlu görmektedirler.

İlköğretim müfettişleri ise olumlu görüş belirtmede en alt sırada yer almaktadırlar.

Taşımali ilköğretim uygulaması eğitim araçlarının yeterli olmamasına rağmen taşınan öğrencilerde olumlu davranışların gelişimini sağlamaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasından müstakil sınıf ortamına geçen öğrenciler daha iyi bir eğitim ortamına kavuşmuş olmaktadır.

Ankette her bölümün sonunda yer alan “Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız” şeklindeki açık uçlu soruya ilişkin belirtilen görüşler aşağıdaki şekilde gruplaştırılmıştır.

- Taşınan öğrencilerin kitap ve diğer kırtasiye ihtiyaçlarının zamanında temini için öğrenci velilerine ulaşma zorluğu vardır. Bu nedenle kitap ve kırtasiye giderleri için ödenek tahsis edilmelidir.
- İlköğretimde bütünlüğün sağlanması için ortaokulu bulunmayan taşıma merkezlerine ortaokul da açılmalıdır.
- Taşıma merkezleri cazip hale getirilmeli ve öğretmenlerin birkaç yıl içinde bu merkezlerden ayrılmaları önlenmelidir.
- Taşınan öğrencilerden özellikle 1. Sınıflar köylerinden ayrı olduklarından aile özlemi çekmektedirler. Öğle yemekleri sırasında çok değişik duygusal sahnelere tanık olunmaktadır.
- Taşıma merkezlerinin denetiminde deneyimli müfettişler görevlendirilmelidir.
- Taşınan ilköğretim uygulaması birleştirilmiş, sınıf uygulamasına son verdiğinden, tüm noksanlıklara rağmen desteklenmesi ve geliştirilmesi gereken bir projedir.
- Taşınan köylerdeki velilerle sık görüşme ve eğitsel etkinlikleri oralarda da sergilemek için öğretmenlere ek bir ödenek verilmelidir.
- Ders araç-gereçleri yeterli olmayan merkezlere gezici kütüphanenin sıkça gelmesi sağlanmalıdır.

Yukarıdaki tespitlere bakıldığında; taşınan öğrenci velileri ile yeterli diyalogun kurulamadığı, bu nedenle taşınan öğrencilerin okul ihtiyaçlarını zamanında karşılayamadıkları, taşıma merkezlerine ortaokulun açılması, taşıma merkezlerinin cazip hale getirilmesi, uygulamanın noksanlıklarına rağmen birleştirilmiş sınıf sistemine son verdiği için desteklenmesi ve geliştirilmesi gereken bir proje olduğu dile getirilmektedir.

Taşınan öğrencilerin mihver derslerinde, ifade ve beceri derslerinde, ilkököl program hedeflerine ulaşmada başarı gösterdiklerini katılımcıların yaklaşık %80’i belirtmiştir. Aynı oranda uygulamanın 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş kolaylığı sağlayacağı belirtilmiştir. Katılımcılar taşınan öğrencilerin okula devamlarında kayda değer bir problemin olmadığını belirtmişlerdir.

Taşınan ilköğretim uygulaması çerçevesinde birleştirilmiş sınıf uygulaması sona erdiğinden, öğrenciler müstakil sınıflarda öğrenimlerine devam etmektedirler. Öğretmen öğrencilerle daha çok diyalog kurduğundan yaratılan eğitim ortamı birleştirilmiş sınıfa oranla daha çok öğrenci lehinde sonuçlanmaktadır. Uygulama ile öğrencilerin başarı göstermeleri program hedeflerinin gerçekleştirilmesine hizmet edecektir.

Taşıma merkezlerinin 8 yıllık temel eğitimi verebilecek hale getirilmesi zorunlu eğitime geçiş kolaylığı sağlayacaktır.

Taşınan öğrencilerin anlatım, kendilerini ifade etme, okul ve çevreye uyum, okul kurallarına uyum, derslere karşı ilgi, bir üst öğrenim kurumuna devam, eğitici kol faaliyetlerine isteyerek katılma, kişisel ve sosyal hedeflere ulaşma bakımlarından katılımcıların memnuniyetleri yaklaşık %75 oranında olmuştur.

Taşınan öğrencilerin yukarıdaki aktivitelerde başarılı ve istekli olmaları taşınmalı ilköğretim uygulamasının bu öğrencilerin lehinde bir uygulama olduğunu ortaya koymaktadır.

Taşınan öğrencilerin grupta çalışma, sağlık kurallarına uyma, sorumluluk alma, toplumsal değerlere ulaşma, velilerin uygulamadan memnuniyetleri konularında katılımcıların yaklaşık %66'sı olumlu görüş ifade etmişlerdir. Ancak bu konularda daha etkin planlamaların yapılması ve taşınan öğrenci ve velileri ile okul arasında sıkı işbirliği yapılmalıdır.

Taşınan öğrencilerin okul ihtiyaçlarını karşılamaları, okul ve sınıf kitaplıklarının yeterliliği bakımlarından katılımcıların yaklaşık yarısı olumsuz görüş ifade etmişlerdir.

İlköğretimin zorunlu ve parasız verilmesi gereken bir hizmet olduğu dikkate alınarak taşıma merkezlerindeki öğrencilerin okul ihtiyaçlarına bir desteğin olmadığı, kitaplıkların yetersiz olduğu görülmektedir.

Taşınan öğrencilere verilen rehberlik hizmetleri ile müfettişlerin öğretmenlere verdikleri rehberlik hizmetleri bakımından katılımcıların ancak yaklaşık %33'ü olumlu görüş belirtmiştir. Eğitim-öğretim sürecinde oldukça önemli olan rehberlik hizmetinin taşınan öğrencilere ve onların öğretmenlerine yeterince verilememesi bir eksiklik olarak görülmektedir.

Ders araçları dağıtımından ve yönerge hükümlerinin uygulanmasında katılımcıların ancak yaklaşık %20'si olumlu görüş belirtmiştir.

“Taşınmalı İlköğretim Yönergesi” ders araçları dağıtımında taşıma merkezlerine öncelik verilmesini belirtmesine rağmen, yönetimce bu konuya duyarsız kalınmıştır.

Taşıma merkezlerindeki araç-gereçlerin yeterliliği ve eğitsel faaliyetlerin öğrencileri taşınan birimlerde gösterilmesi bakımlarından katılımcıların hemen hemen hiçbiri olumlu görüş ifade etmemişlerdir.

Taşıma merkezlerinin araç-gereçlerinin yeterli olmayışı, bu okulların merkez okul olma özelliğini ortadan kaldırmaktadır. Eğitsel faaliyetlerin öğrencileri taşınan yerleşim birimlerinde gösterilemeyişi merkez okula ayrı bir ödenek tahsis edilmemesinde kaynaklanmaktadır. Yönerge bu konuda açık hükümler içermemektedir.

Taşınmalı İlköğretim Uygulaması'na eğitim-öğretim açısından bakıldığında; mihver derslerdeki gelişme, grupla çalışma, kişisel ve sosyal hedeflere ulaşma, program hedeflerine ulaşma, 8 yıllık zorunlu eğitime imkan sağlaması, velilerle toplantı, sınıf kitaplıklarının yeterliliği ve yönerge hükümlerinin uygulanması bakımından katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki görülürken, diğer özelliklerde anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Yukarıda anlamlı ilişkinin olduğu konular, taşıma merkezi olan okulların fiziki olarak farklı düzeylerde bulunmalarından kaynaklanmaktadır.

İlkokul ve ilköğretim okulu öğretmenleri, yöneticilere oranla eğitim ve öğretimi daha olumlu görmektedirler. Müfettişler ise, tüm katılımcılar içerisinde en az olumlu görüş belirten grubu oluşturmaktadırlar.

Öğretmenlerin diğer katılımcılara göre taşınmalı ilköğretim kapsamında eğitim-öğretimi daha olumlu olarak değerlendirmeleri, onların sürekli öğrencilerle birlikte olmaları ve taşıma kapsamına alınan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini bilmelerinden kaynaklanabilir. Uygulamanın öğrencilerin lehinde olduğu görülmektedir.

Fiziki Durum ve Donatım

Taşımali ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olarak seçilen okulların fiziki durumlarının ve donatılarının belirlenmesine ilişkin elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 40

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASI İÇİN DERSLİK SAYILARININ YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	14	25,93	4	7,41	36	66,67	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	33	39,29	9	10,71	42	50,00	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	1	7,69	11	84,62	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	5	29,41	4	23,53	8	47,06	17	100
İlköğretim Müfettişleri	17	56,67	8	26,67	5	16,67	30	100
TOPLAM	70	35,35	26	13,13	102	51,52	198	100

S.D.:8

P: 0,05

χ^2 : 28, 508 > 15,507

Taşımali ilköğretim için derslik sayılarının yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Taşımali İlköğretim Uygulaması için derslik sayılarının yeterliliği konusunda anlamlı bir ilişki görülmektedir. Yani katılımcılar bu konuya farklı açılardan bakmaktadırlar. İlkokul yöneticileri en fazla oranla derslik sayısını yeterli görürken, ilköğretim müfettişleri en düşük oranla derslik sayısının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %51,52'si taşımali ilköğretim için derslik sayılarının yeterli olduğunu belirtirken %35,53'ü "hayır", %13,13'ü de "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 40'a bakıldığında, derslik sayılarının taşıma merkezlerinde ancak %51,52'lik bir oranda yeterli olduğu görülmektedir. İlköğretim okullarında derslik ihtiyacının daha fazla olmasının nedeni, bu merkezlere taşınan öğrenci sayısının fazla olmasıdır.

TABLO 41

**TAŞIMA MERKEZLERİNE EK DERSLİK YAPIMINDA ÖNCELİK TANINIP
TANINMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	46	85,19	4	7,41	4	7,41	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	66	78,57	10	11,90	8	9,52	84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	3	23,08	1	7,69	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	14	82,35			3	17,65	17	100
İlköğretim Müfettişleri	24	80,00	5	16,67	1	3,33	30	100
TOPLAM	159	80,30	22	11,11	17	8,59	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 8,286 < 15,507$

Taşıma merkezlerine ek derslik yapımında öncelik tanınıp, tanınmadığına ilişkin araştırmaya katılanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 41'e bakıldığında, araştırmaya katılanların %80,30 gibi oldukça büyük bir bölümü ek derslik yapımında taşıma merkezlerine öncelik tanınmadığını belirtirken, %11,11'i "kısmen", %8,59'u da "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ek derslik yapımında önceliğin taşıma merkezi olan okullara verilmesi Taşımah İlköğretim Yönergesi'nin 30. Maddesinde belirtilmesine rağmen, yönergenin bu hükmünün hayata geçirilemediği görülmektedir.

TABLO 42
EK DERSLİK DIŞINDAKİ DİĞER BÖLÜMLERİN YAPIMINDA TAŞIMA
MERKEZLERİNE ÖNCELİK TANINIP TANINMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	43	79,63	6	11,11	5	9,26	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	71	84,52	9	10,71	4	4,76	84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	4	30,77			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	14	82,35	1	5,88	2	11,76	17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	167	84,34	20	10,10	11	5,56	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 χ^2 : 15,285 < 15,507

Ek derslik dışında diğer bölümlerin yapımında taşıma merkezlerine öncelik tanınip tanınmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %84,34 gibi büyük bir bölümü ek derslik dışındaki diğer bölümlerin yapımında taşıma merkezlerine öncelik tanınmadığını belirtirken, %10,10'u "kısmen", %5,56'sı da "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin tamamının bu konuda olumsuz görüş belirtmeleri dikkat çekicidir.

Ek derslik dışındaki diğer bölümlerin yapımında da yönergenin 30. Maddesine uyulmadığı görülmektedir.

TABLO 43
ONARIMLARDA TAŞIMA MERKEZLERİNE ÖNCELİK TANINIP
TANINMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	40	74,07	11	20,37	3	5,56	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	63	75,00	17	20,24	4	4,76	84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	4	30,77			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	15	88,24	2	11,76			17	100
İlköğretim Müfettişleri	10	33,33	20	66,67			30	100
TOPLAM	137	69,19	54	27,27	7	3,54	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 31,258 > 15,507$

Onarımlarda taşıma merkezlerine öncelik verilip verilmediği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmen ve yöneticiler onarım konusunda önceliğin tanınmadığını ifade ederlerken, ilköğretim müfettişleri daha az bir oranla önceliğin tanınmadığı görüşündedirler.

Araştırmaya katılanların %69,19'u onarımlarda taşıma merkezlerine öncelik tanınmadığını belirtirken, %27,27'si "kısmen", %3,54 gibi az bir bölümü de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu konuda da yönerge hükümlerine yeterince uyulmadığı görülmektedir.

TABLO 44
DERSLİK VE DİĞER BÖLÜM DONATIMLARININ YETERLİ OLUP
OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	40	74,07	13	24,07	1	1,85	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	53	63,10	31	36,90			84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	12	70,59	5	29,41			17	100
İlköğretim Müfettişleri	24	80,00	6	20,00			30	100
TOPLAM	139	70,20	58	29,9	1	0,51	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 7,100 < 15,507$

Araştırmaya katılanların görüşleri arasında derslik ve diğer bölüm donatılarının yeterli olup olmadığı konusunda bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %70,20'si derslik ve diğer bölümlerin donatılarının yeterli olmadığını belirtirlerken, %29,29'u "kısmen", %0,51 gibi oldukça küçük bir bölümü de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu konuda müfettişlerin %80,00'i, ilkokul müdürlerinin %76,92'si, ilkokul öğretmenlerinin %74,07'si, ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59'u, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin de %63,10'u olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Tablo 44'te de derslik ve diğer bölümlerin donatılarının yeterli olmadığı ve Tablo 41, 42, 43'te olduğu gibi yönerge hükümlerine uyulmadığı görülmektedir.

TABLO 45

**TAŞIMA MERKEZLERİNE DONATIM KONUSUNDA ÖNCELİK TANINIP
TANINMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	44	81.48	10	18.52			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	60	71.43	24	28.57			84	100
İlkokul Müdürleri	10	76.92	3	23.08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	15	88.24	2	11.76			17	100
İlköğretim Müfettişleri	24	80.00	6	20.00			30	100
TOPLAM	153	77.27	45	22.73			198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 3,470 < 15,507$

Taşıma merkezlerinin donatımına öncelik tanınıp tanınmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Taşıma merkezlerinin donatımı konusunda araştırmaya katılanların %77,27'si öncelik tanınmadığını belirtirken, %22,73'ü "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir. "Evet" seçeneğini ise kimse işaretlememiştir.

Bu konuda da yönergenin 31. Maddesi hükmüne uyulmamaktadır.

TABLO 46

**ÖĞRENCİLERİ TAŞINAN YERLEŞİM BİRİMLERİNDEKİ OKUL BİNALARININ
YÖNERGE HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLİP
DEĞERLENDİRİLMEDİĞİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	22	40,74	10	18,52	22	40,74	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	22	26,19	17	20,24	45	53,57	84	100
İlkokul Müdürleri	4	30,77	4	30,77	5	38,46	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	2	11,76	13	76,47	17	100
İlköğretim Müfettişleri	18	60,00	12	40,00			30	100
TOPLAM	68	34,34	45	22,73	85	42,93	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 36,119 > 15,507$

Okul binalarının yönerge hükümleri çerçevesinde değerlendirilip, değerlendirilmediğine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yöneticiler bu binaların yönerge hükümlerine uygun olarak değerlendirildiğini farklı bir oranda belirtirlerken, müfettişlerin hiçbiri olumluluk yönünden görüş belirtmemişlerdir.

Araştırmaya katılanların %42,93'ü öğrencileri taşınan yerleşim birimlerindeki okul binalarının yönerge hükümleri çerçevesinde değerlendirildiğini belirtirlerken, %34,34'ü bu konuda "hayır", %22,73'ü de "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin "evet" şeklinde görüş belirtmemiş olmaları dikkat çekicidir. Yönergenin bu konudaki 19. Maddesinin yeterince işletilmediği söylenebilir.

Öğrencileri taşınan yerleşim birimlerindeki okul binalarının kullanılmadığı yada hangi amaçla kullanıldığı bilgisi taşınan öğrenciler ve onların velileri tarafından taşıma merkezine aktarıldığı gibi müfettişler de turneleri sırasında bu köylerin bulunduğu yol güzergahlarından geçmekte ve okulların durumu hakkında bilgi alma imkanını bulabilmektedirler.

TABLO 47
BAHÇE DIŞINDAKİ OKUL ALANLARININ YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	29	53,70	10	18,52	15	27,78	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	38	45,24	18	21,43	28	33,33	84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	1	7,69	3	23,08	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	7	41,18	2	11,76	8	47,06	17	100
İlköğretim Müfettişleri	20	66,67	10	33,33			30	100
TOPLAM	103	52,02	41	20,71	54	27,27	198	100

S.D.:8

P:0.05

 $\chi^2 = 19.152 > 15.507$

Bahçe dışındaki okul alanlarının yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. İlköğretim müfettişlerinin dışındaki katılımcılarının ortalama olarak 1/3'ü bahçe dışındaki oyun alanlarının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. İlköğretim müfettişleri bu konuda yetersizlik görüşü belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %52,02'si bahçe dışındaki oyun alanlarının yeterli olmadığını belirtirken, %27,27'i bu konuda "evet", %20,71'i de "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların kendi aralarındaki dağılımlarına baktığımızda ilkokul müdürleri %69,23 gibi bir oranla "hayır" derken, ilköğretim okulu müdürlerinin %47,06'sı "evet" demişlerdir.

Bahçe dışındaki okul alanlarının genişletilmesi bir anlamda kamulaştırma işi olarak Valiliğın ilgileneceği bir konudur.

TABLO 48

**OYUN ARAÇLARININ (BASKETBOL, VOLEYBOL, MASA TENİSİ, VB.)
YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	43	79,63	5	9,26	6	11,11	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	50	59,52	23	27,38	11	13,10	84	100
İlkokul Müdürleri	9	69,23	3	23,08	1	7,69	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	12	70,59	2	11,76	3	17,65	17	100
İlköğretim Müfettişleri	25	83,33	5	16,67			30	100
TOPLAM	139	70,20	38	19,19	21	10,61	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 13,773 < 15,507$

Oyun araçlarının yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Okullarda oyun araçlarının yeterli olmadığını araştırmaya katılanların %70,20'si belirtirken, %19,19'u "kısmen", %10,61'i de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin %83,33'ü, ilkokul öğretmenlerinin %79,63'ü, ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59'u, ilkokul müdürlerinin %69,23'ü, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin de %59,52'si olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Tablo 48'e bakıldığında, beden eğitimi derslerinde kullanılacak oyun araçları konusunda yönetimce taşıma merkezlerine yeterli desteğin sağlanmadığı görülmektedir.

TABLO 49

FİZİKİ DURUM VE DONATIM KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM
YÖNERGESİ HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	35	64,81	17	31,48	2	3,70	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	69	82,14	13	15,48	2	2,38	84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	9	52,94	6	35,29	2	11,76	17	100
İlköğretim Müfettişleri	26	86,67	4	13,33			30	100
TOPLAM	149	75,25	43	21,72	6	3,03	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $x^2: 15,043 < 15,507$

Fiziki durum ve donatım konusunda yönerge hükümlerinin uygulanmasına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %75,25 gibi büyük bir bölümü fiziki durum ve donatım konusunda yönerge hükümlerine uyulmadığını belirtirken, bu konuda %21,72'si "kısmen", %3,03'ü de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Olumsuz görüş belirtenlerin kendi içindeki dağılımına baktığımızda, müfettişlerin oranının %86,67, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %82,14, ilkokul müdürlerinin %76,92, ilkokul öğretmenlerinin %64,81, ilköğretim okulu müdürlerinin de %52,94 olduğu görülmektedir.

Tablo 49'a bakıldığında eğitim-öğretim ortamı açısından oldukça önemli olan fiziki durum ve donatım konusunda yönerge hükümlerinin oldukça büyük bir oranda uygulanmadığı görülmektedir.

TABLO 50
TAŞIMA MERKEZİ OKULLARINDA BULUNAN BÖLÜMLER VE BU OKULLARA GETİRİLEN HİZMETLERİN DURUMU

BÖLÜM VE HİZMETLER	OKUL TÜRÜ	İLKOKUL (13)	İLKÖĞRETİM OKULU (17)	TOPLAM
Anasınıfı		1	11	12
Alt Özel Sınıf				
Müdür Odası		8	16	24
Öğretmenler Odası		6	14	20
Kütüphane		0	5	5
İşlik		0	9	9
Laboratuvar		0	3	3
Telefon		6	16	22
Elektrik		13	17	30
WC		11	17	28
Su		1	17	28

Tablo 50'de örnekleme oluşturan 13 ilkokul ile 17 ilköğretim okulunda bulunan bölümler ve bu okullara getirilen hizmetlere yer verilmiştir.

30 okulun 12'sinde anasınıfı, 24'ünde müdür odası, 20'sinde öğretmenler odası, 5'inde kütüphane, 9'unda işlik, 3'ünde laboratuvar, 22'sinde telefon, tamamında elektrik, 28'inde WC ve 28'inde de su bulunduğu görülmektedir.

2000'li yıllara yaklaşırken merkezi konumdaki okulların eğitim ortamlarının istenilen düzeyde olmaması, nitelikli eğitim hizmetinin verilmesi önünde oldukça önemli bir engel olarak görülebilir.

TABLO 51
TAŞIMALI İLKÖĞRETİMDE FİZİKİ VE DONATIM DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	2.00E+00	108.9	2.90
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	2.00E+00	106.5	-0.85
İlkokul Müdürleri	13	2.00E+00	109.5	0.65
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	2.00E+00	126.8	2.06
İlköğretim Müfettişleri	30	0.00E+00	43.1	-5.85
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4$$

$$P = 0,05$$

$$H (ADJ) x^2 = 38.21 > 9,49$$

Taşınmalı ilköğretim fiziki durum ve donatım bakımından araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Median ve Ave. Rank değerlerine bakıldığında katılımcılardan ilkokul ve ilköğretim okulu öğretmen ve yöneticileri arasında Median farkı görülmemekte, ancak Ave.Rank değerleri açısından küçük de olsa olumluluk sıralamasında farklılıklar oluşmaktadır.

Sırası ile ilköğretim okulu yöneticileri, ilköğretim okulu öğretmenleri, ilkokul öğretmenleri ve ilkokul yöneticileri fiziki donatımında olumlu yeterlilik sıralamasını oluşturmaktadırlar.

İlköğretim müfettişleri ise tüm katılımcılardan önemli bir farklılık göstererek fiziki durum ve donatımın daha yetersiz olduğu kanaatinde dirler. Bunun nedeni, müfettişlerin taşıma merkezlerini bir bütün halinde değerlendirmeleri olabilir.

Fiziki durum ve donatım bölümünün sonunda yer alan açık uçlu soruya aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

Fiziki olarak uygun olmayan okullar taşıma merkezi haline getirilmemelidir.

Merkez okullarının donatım konusunda idarenin ayrıca bir çabası yoktur.

Taşıma merkezlerinin dersliklerinin yeterliliği ve taşınan köylerdeki okul binalarının yönerge hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi bakımından katılımcıların yaklaşık olarak yarısı olumlu görüş belirtmişlerdir.

Bu duruma göre taşıma merkezlerinin yeterli olmadığı, taşınan köylerin okul binalarının istenilen düzeyde değerlendirilmediği söylenebilir.

Taşıma merkezlerine ek derslik yapımında, diğer bölümlerin yapımında, onarımlarda öncelik tanınması ile oyun araçlarının yeterliliği bakımından katılımcıların yaklaşık %10'u olumlu görüş ifade etmişlerdir.

Yönergenin "öncelikli" hükmünün bu konularda uygulanmadığı ve ayrıca yönetimin bu okullara oyun araçları temin etme konusunda da bir çabasının olmadığı görülmektedir.

Taşıma merkezlerine donatım yeterliliği, donatımda öncelik tanınma ve yönerge hükümlerinin uygulanması konusunda katılımcıların hemen hemen hiçbiri olumlu görüş ifade etmemişlerdir.

Derslik ve diğer b6l6mlerin donatımında taşıma merkezlerinde bir iyileştirmeye gidilmediği ve bu konuda da y6nerge h6k6mlerinin y6netimce uygulanmadığı g6r6lmektedir.

Taşımalı ilköğretim uygulamasına fiziki durum ve donatım açısından bakıldığında; dersliklerin yeterliliği, onarımlarda 6ncelik, 6đrencileri taşıyan k6y okul binalarının durumu ve bahçe dışındaki oyun alanlarının yeterlilikleri bakımından anlamlı bir ilişki g6r6l6rken, diğer 6zelliklerde anlamlı bir ilişki g6r6lmemektedir.

Fiziki durumun b6t6n6ne bakıldığında; katılımcıların k66k de olsa, olumluluk sıralamasında farklılıklar oluşturmaktadır. Sırası ile ilköğretim okulu y6neticileri, ilköğretim okulu 6đretmenleri, ilkokul 6đretmenleri ve ilkokul y6neticileri fiziki durumun olumluluk sıralamasını oluşturmaktadır. M6fettişler ise t6m katılımcılar içerisinde en az olumlu g6r6ř belirten grubu oluşturmaktadır.

Taşıma merkezlerinin fiziki y6nden farklı yeterliliklerde olması, ilkokul ve ilköğretim okulu olmalarından kaynaklanmaktadır. Ancak fiziki durum ve donatım konusunda taşıma merkezlerinin ihtiyaçlarının b6y6k bir oranda giderilemediği ve giderilmesi konusunda y6nerge h6k6mlerinin uygulanmadığı g6r6lmektedir.

Taşıma Durumu

Uygulama kapsamında öğrencilere verilen taşıma hizmetinin değerlendirilmesine ilişkin elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 52

TAŞIMA ARAÇLARININ KAPASİTE OLARAK YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	12	22,22	4	14,81	34	62,96	54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	22	26,19	27	32,14	35	41,67	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	7	53,85	5	38,46	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	5	29,41	2	11,76	10	58,82	17	100
İlköğretim Müfettişleri	5	16,67	20	66,67	5	16,67	30	100
TOPLAM	45	22,73	64	32,32	89	44,95	198	100

S.D.:8

P: 0,05

$\chi^2: 33,005 > 15,507$

Taşıma araçlarının yeterli olup olmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. İlkokul öğretmenleri ve yöneticiler ortalamının üstünde taşıma araçlarının yeterli olduğunu belirtirken, diğer katılımcılar ortalamanın altında bir görüş yansıtmışlardır. Müfettişlerin ancak %17'si taşıma araçlarının yeterli olduğu kanısındadırlar.

Araştırmaya katılanların %44,95'i taşıma araçlarının kapasite olarak yeterli olduğunu belirtirken, %32,32'si "kısmen", %22,73'ü de "hayır" şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 52'ye bakıldığında; müfettişlerin %16,67 gibi az bir bölümü "evet" şeklinde görüş belirtirken, %66,67 "kısmen" demişlerdir. İlkokul müdürlerinin de %53,85'i "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu durumda araçların kapasite olarak istenilen düzeyde olmadığı söylenebilir.

TABLO 53

TAŞIMA ARAÇLARININ ÖĞRENCİLERİ ZAMANINDA GETİRİP ZAMANINDA GÖTÜRME DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	9	16,67	9	16,67	36	66,67	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	1	1,19	30	35,71	53	63,10	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	1	7,69	11	84,62	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri			2	11,76	15	88,24	17	100
İlköğretim Müfettişleri			7	23,33	23	76,67	30	100
TOPLAM	11	5,56	49	24,75	138	69,70	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 27,878 > 15,507$

Taşıma araçlarının öğrencileri zamanında getirip götürmedikleri konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. İlkokul öğretmenleri ve yöneticiler diğer katılımcılara göre taşıma araçlarının öğrencileri zamanında getirmediğini belirtmişlerdir.

Tablo 53'e bakıldığında; taşıma araçlarının öğrencileri zamanında getirip götürmeleri konusunda araştırmaya katılanların %69,70'i "evet", %24,75'i "kısmen", %5,56 gibi az bir bölümü de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

"Evet" diyenlerin kendi içindeki dağılımlarına baktığımızda; ilköğretim okulu müdürlerinin oranının %88,24, ilkokul müdürlerinin %84,62, müfettişlerin %76,67, ilkokul öğretmenlerinin %66,67, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin oranının da %63,10 olduğu görülmektedir.

Bu durumda araştırmaya katılanların yaklaşık 1/3'ü öğrencilerin zamanında taşınmadığı doğrultusunda görüş belirtmişlerdir. Araç sürücülerinin bu konuda daha duyarlı olmadıkları görülmektedir.

TABLO 54
KIŞ MEVSİMİNDE TAŞIMA ARAÇLARININ ISINIP ISINMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	26	48,15	15	27,78	13	24,07	54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	41	48,81	14	16,67	29	34,52	84	100
İlkokul Müdürleri	5	38,46	4	30,77	4	30,77	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	8	47,06	4	23,53	5	29,41	17	100
İlköğretim Müfettişleri	5	16,67	5	26,67	17	56,67	30	100
TOPLAM	85	42,93	45	22,73	68	34,34	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $x^2: 14,691 < 15,507$

Kış mevsiminde araçların ısınıp ısınmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %42,93'ü kış mevsiminde taşıma araçlarının ısınmadığını belirtirken %34,34'ü "evet", %22,73'ü de "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlköğretim okulu sınıf öğretmenleri %48,81, ilkokul öğretmenleri %48,15, ilköğretim okulu müdürleri %47,06 gibi oldukça yakın oranlarla araçlarının ısınmadığını belirtirlerken, ilkokul müdürleri %38,46, müfettişlerde %16,67 gibi oranlarla araçların ısınmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %42,93 gibi bir bölümünün "hayır", %22,73'ünde "kısmen" şeklinde görüş belirtmeleri araçlarda ısınma probleminin olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrenci sağlığı ile doğrudan ilgili olan bu konuda süratle önlemlerin alınması gerekirken araçların teknik donanımının periyodik olarak yapılmadığı anlaşılmaktadır.

TABLO 55
ARAÇ SÜRÜCÜLERİNİN PERİYODİK SAĞLIK KONTROLLERİNİ YAPILIP YAPILMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	37	68,52	16	29,63	1	1,85	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	53	63,10	30	35,71	1	1,19	84	100
İlkokul Müdürleri	7	53,85	6	46,15			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	7	41,18	10	58,82			17	100
İlköğretim Müfettişleri	26	86,67	4	13,33			30	100
TOPLAM	130	65,66	66	33,33	2	1,01	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 12,928 < 15,507$

Araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerinin yapıldığı na ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 55'e bakıldığında; araştırmaya katılanların %65,66 gibi büyük bir bölümü araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerinin yapılmadığını belirtirken, %33,33'ü "kısmen", %1,01 gibi oldukça az bir bölümü de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Taşınmalı İlköğretim Yönergesi'nin taşıt sürücülerinde bulunması gereken özellikler içerisinde yer alan "sürücülerin dönem başlarında sağlık kontrollerinden geçmesi" hükmünün yeterince yerine getirilmediği görülmektedir.

TABLO 56

TAŞIMA KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞETİM YÖNERGESİ HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	24	44,44	21	38,89	9	16,67	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	46	54,76	26	30,95	12	14,29	84	100
İlkokul Müdürleri	2	15,38	8	61,54	3	23,08	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	1	5,88	8	47,06	8	47,06	17	100
İlköğretim Müfettişleri	7	23,23	23	76,67			30	100
TOPLAM	80	40,40	86	43,43	32	16,16	198	100

S.D.:8

P: 0,05

 $\chi^2: 41,093 > 15,507$

Taşıma konusunda yönerge hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Müfettişler diğer katılımcılara oranla yönerge hükümlerinin daha az yeterlilikte uygulandığını ifade etmişlerdir.

Taşıma konusunda araştırmaya katılanların %43,43'ü yönerge hükümlerinin kısmen uygulandığını belirtirken, %40,40'ı uygulanmadığını, %16,16'sı da uygulandığını belirtmişlerdir.

Tablo 56'ya bakıldığında İlköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %54,76'sı, ilkokul öğretmenlerinin %44,44'ü, müfettişlerin %23,33'ü, ilkokul müdürlerinin %15,38'i, ilköğretim okulu müdürlerinin de %5,88'i yönerge hükümlerinin uygulanmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler bu olumsuzluğu diğer katılımcılara göre daha büyük oranlarla belirtmişlerdir.

Yönerge hükümlerinin uygulanmasındaki farklı görüşlerin nedeni taşıma merkezleri ile taşınan köyler arasındaki ulaşım kolaylığı yada zorluğundan kaynaklanabilir.

TABLO 57
İLKÖĞRETİMDE TAŞIMA DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	2.000	103.3	0.57
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	1.000	92.9	-1.39
İlkokul Müdürleri	13	2.000	106.4	0.45
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	2.000	129.6	2.27
İlköğretim Müfettişleri	30	1.500	91.0	-0.88
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4 \quad P = 0,05 \quad H (ADJ) x^2 = 7.563 < 9,49$$

Taşımali ilköğretimde taşıma durumu bakımından araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Median değerleri bakımından ilkokul öğretmenleri, ilköğretim okulu öğretmenleri ve yöneticiler arasında bir fark görülmemektedir. Ancak ilkokul yöneticileri ve ilköğretim müfettişleri de diğer katılımcılardan farklılık göstermektedir. Ave.Rank değerleri ile taşıma durumunun olumluluğu bakımından katılımcılar şu sırayı izlemektedirler: İlköğretim okulu yöneticileri, ilköğretim okulu öğretmenleri, ilkokul öğretmenleri, ilkokul yöneticileri ve ilköğretim müfettişleri.

Görüldüğü gibi ilköğretim okulu yöneticileri bütün katılımcılar arasında taşıma durumunu en iyi olarak değerlendirirken, ilköğretim müfettişleri tüm katılımcılara oranla taşıma durumunu en az düzeyde olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

İlköğretim okulları konumları itibarı ile ulaşım sorunu az olan yerleşim birimlerinde bulunmaktadır. Müfettişler ise taşıma hizmetini tüm taşınma merkezini dikkate alarak bir bütünlük içinde değerlendirmiş olabilirler.

Veri toplama aracında taşıma durumunun sonunda yer alan açık uçlu soruya karşılık aşağıdaki cevaplar verilmiştir:

1. Araç sürücülerinin ödeneklerinin zamanında ödenmediği ve bu problemin yaşanmaması için yönetimce araç alımı önerilmektedir.
2. Taşıma araçlarının sahiplerine ücretleri zamanında verilmelidir. Okul ile araç sahipleri karşı karşıya getirilmemelidir.
3. Aynı güzergahta olan il ve ilçe merkezlerine yakın olan köylerdeki öğrencilerin taşınması için idarece araç satın alınması yoluna gidilmelidir.

Katılımcıların, araçların öğrencileri zamanında getirip götürmeleri bakımından %75'i, araç kapasitelerinin yeterliliği konusunda %50'si, kışın araçların ısınması bakımından %33'ü ile yönerge hükümlerinin uygulaması bakımından %16'sı olumlu görüş ifade etmişlerdir. Ayrıca, katılımcıların hemen hemen hiçbiri sürücülerin periyodik sağlık kontrollerinin yapılmadığını belirtmişlerdir.

Uygulamanın taşıma hizmeti durumuna bakıldığında; taşıma araçlarının kapasitelerinin yeterliliği, öğrencileri zamanında ulaştırmaları ve bu konuda yönerge hükümlerinin uygulanması bakımından anlamlı bir ilişki görülürken, araçların kışın ısınması ve sürücülerinin sağlık kontrollerinin yapılması konusunda anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Taşıma araçları bu hizmeti düşük bir oranda vermektedirler. Ancak, araçların kapasite olarak yeterli olamayışı ve kışın ısınma problemlerinin olduğu görülmektedir. Sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerinin yapılmayışı da düşündürücüdür.

İlköğretim okulu yöneticileri, tüm katılımcılara oranla taşıma durumunu en iyi olarak değerlendirirken müfettişler, tüm katılımcılara oranla taşıma durumunu en az olumlu gören grubu oluşturmuşlardır.

İlköğretim okullarının bulunduğu yerleşim birimleri ile çevre köyleri arasında ulaşım rahat yapılmaktadır. Bu nedenle ilköğretim okulu yöneticileri olumlu görüş belirtmişlerdir. Müfettişler ise taşıma merkezlerini bir bütün olarak ele alıp bu konuda en az olumlu görüş belirten grubu oluşturmuşlardır.

Sağlık ve Beslenme Durumu

Taşımali ilköğretim uygulaması çerçevesinde taşınan öğrencilere verilen sağlık ve beslenme hizmetlerinin değerlendirilmesine ilişkin elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 58

TAŞIMA MERKEZLERİNDE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ SAĞLIK EKİPLERİNİN PERİYODİK KONTROLLER YAPIP YAPMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	33	61,11	21	38,89			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	62	73,81	22	26,19			84	100
İlkokul Müdürleri	13	100					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	11	64,71	6	35,59			17	100
İlköğretim Müfettişleri	23	76,67	7	23,33			30	100
TOPLAM	142	71,72	56	28,28			198	100

S.D: 8

P:0,05

χ^2 : 9,077<15,507

Milli Eğitim Müdürlüğü Sağlık Ekipleri'nin periyodik kontroller yapıp yapmadıklarına ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında olumlu bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %71,72 gibi büyük bir bölümü Milli Eğitim Müdürlüğü sağlık ekiplerinin taşıma merkezlerinde periyodik kontroller yapmadığını belirtirken, %28,28'i "kısmen" şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmacıların hiçbiri "evet" seçeneğini işaretlememiştir.

Milli Eğitim Müdürlüğü'nün taşıma merkezlerine verdiği sağlık hizmetinin yetersizliği açık bir şekilde görülmektedir. Bu yetersizlik iyi bir planlamanın olmadığından kaynaklanabileceği gibi sağlık personelinin az oluşundan da kaynaklanabilir.

TABLO 59

TAŞINAN ÖĞRENCİLERE YÖNERGE HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE ÖĞLE YEMEĞİ VERİLİP VERİLMEĞİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	100,00					84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	16	94,12	1	5,88			17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	197	99,49	1	0,51			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 10,701 < 15,507$

Taşınan öğrencilere yönerge hükümleri çerçevesinde yemek verilip verilmediği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 59'a bakıldığında, araştırmaya katılanların %99,49'u gibi çarpıcı bir çoğunluğu yönerge hükümleri çerçevesinde taşınan öğrencilere öğle yemeği verilmediğini belirtirken, sadece ilköğretim okulu müdürlerinin %5,88'i "kısmen" şeklinde görüş belirtmiştir. "Evet" seçeneğini hiçbiri işaretlememiştir.

Taşınalı İlköğretim Yönergesinin 6. Ve 25. Maddelerinde taşınan öğrencilerin beslenmeleri konusunda gerekli tedbirlerin alınması ve yönerge çerçevesinde elde edilen gelirlerin taşıma ve beslenme giderleri olarak kullanılacağı belirtilmesine rağmen bu maddelerin hayata geçirilemediği ve taşınan öğrencilerin beslenme sorunu ile karşı karşıya bırakıldığı görülmektedir.

Beslenme konusu taşınalı ilköğretim uygulaması içinde yer alan oldukça büyük bir sorundur.

TABLO 60

TAŞINAN ÖĞRENCİLERE BESLENME KONUSUNDA BAKANLIKÇA ÖDENEK TAHSİS EDİLİP EDİLMEDİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	100,00					84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100,00					17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	198	100					198	100

Araştırmaya katılanların tamamı aynı seçeneği işaretlediğinden istatistiki işlemlere yer verilmemiştir.

Bakanlıkça taşınan öğrencilere beslenme konusunda ödenek verilip verilmediği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların tamamı taşınan öğrencilere beslenme konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın ödenek tahsis etmediğini belirtmişlerdir.

Tablo 60'a bakıldığında, yönergenin sağlık ve beslenme konusundaki hükümlerine rağmen taşınan öğrencilerin sağlık ve beslenme konusuna Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğünce duyarsız kalındığı görülmektedir.

TABLO 61

TAŞINAN ÖĞRENCİLERE BESLENME KONUSUNDA VALİLİKÇE ÖDENEK TAHSİS EDİLİP EDİLMEDİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	100					84	100
İlkokul Müdürleri	13	100					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100					17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100					30	100
TOPLAM	197	100					198	100

S.D: 8

P:0,05

 χ^2 : 14,303<15,507

Taşınan öğrencilere beslenme konusunda Valilikçe ödenek ayrılıp ayrılmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında olumlu bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların tamamı taşınan öğrencilere beslenme konusunda Valilikçe ödenek tahsis edilmediğini belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi, Tablo 60 ve Tablo 61'de beslenme konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'ca ve Valilikçe taşınan öğrencilerin beslenmeleri için ödeneğin tahsis edilmediği araştırmaya katılanların tamamı tarafından dile getirilmiştir.

Taşınmalı İlköğretim Yönergesi'nin 24. Maddesine bakıldığında; genel bütçeden ayrılan payın, Bakanlıkça yardım mahiyetinde gönderilen gelirlerin, İl Özel İdare Bütçelerinde ayrılan payın, 222 sayılı kanun hükümlerine göre elde edilen gelirlerin, ihale teminatlarının, yardım ve bağışların, taşıma kapsamına alınan köy bütçelerinin %10'unun taşıma gideri olarak alınacağı ve bu gelirlerin öğrencilerin taşıma ve ihtiyaç duyulan okullarda beslenme giderleri için kullanılacağı hükme bağlanmıştır. Açık olarak belirtilen bu gelir kaynaklarından taşınan öğrencilerin beslenmelerine katkıda bulunulmamış olması oldukça düşündürücüdür.

TABLO 62

TAŞINAN ÖĞRENCİLERE ÖĞLE YEMEĞİ İÇİN TAHSİS EDİLEN AYRI BİR BÖLÜMÜN OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	40	74,07	14	29,93			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	59	70,24	25	29,76			84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	7	41,18	10	58,82			17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	146	73,74	52	26,26			198	100

S.D: 8

P:0,05

 χ^2 : 14,303 20,594 > 15,507

Taşınan öğrencilere öğle yemeği için tahsis edilen ayrı bir bölüm konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlkokul ve ilköğretim okulu öğretmenleri ile ilkokul yöneticilerinin $\frac{3}{4}$ 'ü yemek için ayrı bir bölümün tahsis edilmediğini ifade ederlerken, ilköğretim okulu yöneticilerinin %60'ı kısmen bir bölümün oluşturulduğunu, ilköğretim müfettişlerinin ise tamamı yemek için bir bölümün ayrılmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 62'ye bakıldığında, araştırmaya katılanların %73,73'ü taşınan öğrencilere öğle yemeği için tahsis edilen ayrı bir bölümün bulunmadığını belirtirken, %26,26'sı da "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir. "Evet" seçeneğini hiçbiri işaretlememiştir.

Araştırmaya katılanların kendi içindeki dağılımlarına baktığımızda; müfettişlerin %100, ilkokul müdürlerinin %76,92, ilkokul öğretmenlerinin %74,07, ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin %70,24, ilköğretim okulu müdürlerinin de %41,18 gibi oranlarla "hayır" dedikleri görülmektedir.

Taşınan öğrencilerin yanlarında getirdikleri yiyeceklerini rahat bir şekilde yiyebilmeleri için okul bünyesinde kendilerine bir yer tahsis edilmesi için düzenlemelere gidilmediği görülmektedir.

TABLO 63

TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN ÖĞLE YEMEĞİ İÇİN OCAK, TABAK, KAŞIK VB. ARAÇLARININ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	37	68,52	17	31,48			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	65	77,38	19	22,62			84	100
İlkokul Müdürleri	11	84,62	2	15,38			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	9	52,94	8	47,06			17	100
İlköğretim Müfettişleri	23	76,67	7	23,33			30	100
TOPLAM	145	73,23	53	26,77			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 5,960 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin öğle yemeği için okulda gerekli araçların bulundurulup bulundurulmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Taşınan öğrencilerin öğle yemeği için okul bünyesinde ocak, tabak, kaşık vb. araçların bulunmadığını araştırmaya katılanların %73,23'ü belirtirken, %26,77'si de "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir. "Evet" seçeneğini ise hiçbiri işaretlememiştir.

Bu konuda Tablo 62'de yer alan oranlara oldukça yakın oranlarla katılımcılar "hayır" ve "kısmen" şeklinde görüş belirtmişler ve "evet" seçeneğini işaretlememişlerdir.

Yönetim tarafından gerekli beslenme araçlarının bulundurulması konusunda yeterli çabanın gösterilmediği görülmektedir.

TABLO 64

**TAŞINAN ÖĞRENCİLERİN EVLERİNDEN GETİRDİKLERİ YİYECEKLERİN
YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	49	90,74	5	9,26			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	80	95,24	4	4,76			84	100
İlkokul Müdürleri	12	92,31	1	7,69			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100,00					17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	188	94,95	10	5,05			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $x^2: 4,698 < 15,507$

Taşınan öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyecekler konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %94,95 gibi oldukça büyük bir bölümü taşınan öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyeceklerin yeterli olmadığını belirtirken, %5,05 gibi bir bölüm de “kısmen” şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Evet” seçeneğini hiçbiri işaretlememiştir.

Öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyeceklerin oldukça yetersiz olduğu Tablo 64’te görülmektedir. Taşınan İlköğretim Yönergesi’nin beslenme konusundaki hükümlerinin yerine getirilememesi, öğrencileri evlerinden getirdikleri yiyeceklerle yetinme durumunda bırakmıştır.

TABLO 65
BESLENME KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	100,00					84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100,00					17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	198	100,00					198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 1,364 < 15,507$

Sağlık ve beslenme konusunda yönerge hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin olarak araştırmaya katılanların görüşleri arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın “problem” durumunda taşınan öğrencilerin beslenme giderlerinin hangi kaynaklardan karşılanacağı belirtilmiştir.

Tablo 65’te görüldüğü gibi katılımcıların %100’ü beslenme konusunda Taşımali İlköğretim Yönergesi hükümlerinin uygulanmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuç, taşımali ilköğretim uygulamasının yönetsel boyutunun yetersizliğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

TABLO 66
SAĞLIK KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	46	85,19	8	14,81			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	76	90,48	7	8,33	1	1,19	84	100
İlkokul Müdürleri	12	92,31	1	7,69			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	9	52,94	8	47,06			17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	173	87,37	24	12,12	1	0,51	198	100

S.D: 8

P:0,05

 $x^2: 26,653 > 15,507$

Sağlık konusunda yönerge hükümlerinin uygulanıp uygulanmaması konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Diğer katılımcılara göre ilköğretim okulu yöneticileri sağlık konusunda yarıya yakın bir oranla kısmen de olsa bir sağlık hizmetinin verildiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %87,37'si sağlık konusunda Taşımali İlköğretim Yönergesi hükümlerinin uygulanmadığını belirtirken, %12,12'si "kısmen", %0,51'i de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Taşınan öğrencilerin içinde bulunduğu koşullar dikkate alınarak onlara verilen sağlık hizmetinin yeterli olmadığı görülmektedir.

TABLO 67

**TAŞIMALI İLKÖĞRETİMDE SAĞLIK VE BESLENME
DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)**

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	0.00E+00	99.0	-0.08
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	0.00E+00	100.2	0.14
İlkokul Müdürleri	13	0.00E+00	109.5	-0.03
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	0.00E+00	99.0	-0.04
İlköğretim Müfettişleri	30	0.00E+00	99.0	-0.05
OVERALL	198		99.5	

S.D.(5-1) = 4 P = 0,05 H (ADJ) $\chi^2 = 1.357 < 9,49$

Taşımali ilköğretimde sağlık ve beslenme durumu konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Tüm katılımcılar sağlık ve beslenme konusunda aynı boyutta görüş ifade etmişlerdir.

Beslenme konusu uygulamanın en yetersiz bir boyutu olarak görülmektedir. Hiçbir kalıcı önlem alınmamıştır. Öğrenciler kendi haline bırakılmıştır.

Veri toplama aracında sağlık ve beslenme bölümünün sonunda yer alan açık uçlu soru ile ilgili olarak araştırmaya katılanlar aşağıdaki görüşleri belirtmişlerdir:

- Öğle yemeği taşınan öğrenciler için en büyük problemdir.
- Yönergeye rağmen beslenme konusunda idarenin hiçbir çabası yoktur.

Bu bölümle ilgili açık uçlu soru sonuçları bölümün genel değerlendirilmesi ile paralellik taşımaktadır.

Taşıma merkezlerinde sağlık ekiplerinin periyodik olarak kontrolleri, taşınan öğrencilere öğle yemeği verilmesi, beslenme konusunda Bakanlık ve Valilikçe bir ödeneğin gönderilmesi, öğle yemeği için okulda araç-gereçlerin bulundurulması, yemek için okulda ayrı bölüm tahsisi, taşınan öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyeceklerin yeterliliği ile beslenme ve sağlık konularında yönerge hükümlerinin uygulanması bakımından katılımcıların hemen hemen hiçbiri olumlu görüş ifade etmemişlerdir.

Uygulamaya sağlık ve beslenme açısından bakıldığında; taşınan öğrencilere okulda beslenme için ayrı bir bölüm tahsisi ile yönerge hükümlerinin uygulanmaları

bakımından anlamlı bir ilişki görülürken, diğer konularda anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Sağlık ve beslenme durumuna tümüyle bakıldığında, katılımcıların aynı doğrultuda görüş ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

“Taşınalı İlköğretim Yönergesi”, taşınan öğrencilerin beslenme giderleri için hangi kaynaklardan ödenek sağlanacağını belirtmesine rağmen, Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğüne bu konuda hiçbir çabanın olmayışı düşündürücüdür. Taşınan öğrencilerin en büyük problemi beslenme sorunudur. Sağlık konusunda da aynı makamlarca yeterli hizmetin verilmediği görülmektedir.

Finansman Durumu

Taşıma kapsamına alınan okulların finansman durumlarının değerlendirilmesine yönelik elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 68

TAŞIMA MERKEZLERİNE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNCE ISINMA İÇİN TAHSİS EDİLEN YAKIT VEYA ÖDENEĞİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	75	89,29	9	10,71			84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	16	94,12	1	5,88			17	100
İlköğretim Müfettişleri	30	100,00					30	100
TOPLAM	185	93,43	13	6,57			198	100

S.D: 8

P:0,05

χ^2 : 14,050 < 15,507

Taşıma merkezlerinin Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ısınma için tahsis edilen yakıt yada ödeneğin yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Milli Eğitim Müdürlüğü'nce taşıma merkezlerine ısınma için tahsis edilen yakıt yada ödeneğin yetersizliliği konusunda araştırmaya katılanların %93,43 gibi büyük bir bölümü "hayır" şeklinde cevap vermiştir. %6,57'si "kısmen" derken hiçbiri "evet" seçeneğini işaretlememiştir. Görüldüğü gibi okullar ısınma konusunda büyük bir problemle karşı karşıyadırlar. Yönetimce yeterli destek sağlanamamaktadır.

TABLO 69

TAŞIMA MERKEZLERİNE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNCE ONARIM, BOYA, BADANA VB. KONULARDA TAHSİS EDİLEN ÖDENEĞİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	73	86,90	11	13,10			84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100,00					17	100
İlköğretim Müfettişleri	24	80,00	6	20,00			30	100
TOPLAM	181	91,41	17	8,59			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $x^2: 15,046 < 15,507$

Taşıma merkezlerini Milli Eğitim Müdürlüğü'nce onarım, boya, badana ve benzeri konularda tahsis edilen ödeneğin yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 68'de olduğu gibi Tablo 69'da da araştırmaya katılanların %91,41 gibi büyük bölümü Milli Eğitim Müdürlüğü'nce taşıma merkezlerine onarım, boya, badana vb. konularda tahsis edilen ödeneğin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. %8,59'luk bir bölüm "kısmen" şeklinde görüş belirtirken "evet" seçeneğini hiçbiri işaretlememiştir.

Yönetimin okulları bu konuda da yeterince desteklemediği sonucu açıkça görülmektedir.

TABLO 70

TAŞIMA MERKEZLERİNE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNCE SU, ELEKTRİK, HABERLEŞME, KIRTASIYE GİDERLERİ İÇİN TAHSİS EDİLEN ÖDENEĞİN YETERLİ OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	69	82,14	15	17,86			84	100
İlkokul Müdürleri	12	92,31	1	7,69			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	100,00					17	100
İlköğretim Müfettişleri	27	76,67	7	23,33			30	100
TOPLAM	175	88,38	23	11,62			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 16,725 > 15,507$

Taşıma merkezlerine Milli Eğitim Müdürlüğü'nce su, elektrik, haberleşme, kırtasiye giderleri için tahsis edilen ödeneğin yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlkokul öğretmenleri ile, ilköğretim okulu yöneticilerinin tamamı tahsis edilen ödeneğin yetersiz olduğunu belirtirken, müfettişlerin %23,33 gibi bir bölümü bu konuda "kısmen" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Yakıt ve onarım konularında olduğu gibi su, elektrik, haberleşme, kırtasiye giderleri içinde Milli Eğitim Müdürlüğü'nce tahsis edilen ödeneğin yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların %88,38 gibi büyük bir bölümü "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. %11,62'si "kısmen" derken hiçbiri "evet" seçeneğini işaretlememiştir.

Taşıma merkezi okullar bu giderlerini kendileri karşılamak zorunda bırakılmışlardır. Yönerge hükümleri çerçevesinde belirlenen gelirler elde edilerek taşıma hizmetine sunulamamıştır.

TABLO 71

**TAŞIMA MERKEZLERİNE ÖĞRENCİLERİ TAŞINAN KÖYLERİN BÜTÇELERİNİN
%10'LUK BÖLÜMLERİNİN AKTARILIP AKTARILMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	46	85,19	8	14,81			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	66	78,57	15	17,96	3	3,57	84	100
İlkokul Müdürleri	10	76,92	3	23,08			13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	14	82,35	3	17,65			17	100
İlköğretim Müfettişleri	28	93,33	2	6,67			30	100
TOPLAM	164	82,83	31	15,66	3	1,52	198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 7,079 < 15,507$

Taşınan köylerin bütçelerinin %10'luk bölümlerinin taşıma merkezlerine aktarılıp, aktarılmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Taşınmalı İlköğretim Yönergesi öğrencileri taşınan köylerin bütçelerinin %10'luk bölümlerinin ilgili taşıma merkezine aktarılmasını hükme bağlarken, araştırmaya katılanların %82,83'ü bu aktarımın olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda %15,66'lık bir bölüm "kısmen" derken, %1,52'si de "evet" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bütçelerdeki bu aktarımın 222 sayılı kanun çerçevesinde Valilikçe sağlanması gerekmektedir. %10'luk bütçe dilimlerinin taşıma merkezlerine aktarılması ile az da olsa giderlerine katkıda bulunacaktır.

TABLO 72
FINANSMAN KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	50	92,59	4	7,41			54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	74	88,10	10	11,90			84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	15	88,24	2	11,76			17	100
İlköğretim Müfettişleri	22	73,33	8	26,67			30	100
TOPLAM	174	87,88	24	12,12			198	100

S.D: 8 P:0,05 χ^2 : 8,884 < 15,507

Finansman konusunda Taşımali İlköğretim Yönergesi hükümlerinin uygulanma durumu hakkında araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 72'ye bakıldığında, araştırmaya katılanların %87,88'i finansman konusunda Taşımali ilköğretim Yönergesi hükümlerinin uygulanmadığını belirtirken, %12,12'si "kısmen" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. "Evet" seçeneğini hiçbiri işaretlememiştir.

Yönergenin finansman konusundaki hükümlerinin hedeflere uygun olarak hayata geçirilmediği görülmektedir.

Araştırmanın "Giriş" bölümünde, yönergenin 24 ve 25. Maddeleri uyarınca taşıma giderlerinde kullanılmak üzere hangi kaynaklardan pay ayrılacağı açıklanmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan yazışma sonucu alınan 04.1.1996 gün ve 195 sayılı cevabı yazıda; belirlenen kaynaklardan pay ayrılmadığı belirtilmiştir.

TABLO 73

TAŞIMALI İLKÖĞRETİMDE FİNANSMAN DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	0.00E+00	98.0	-0.23
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	0.00E+00	101.5	0.43
İlkokul Müdürleri	13	0.00E+00	98.0	-0.10
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	0.00E+00	98.0	-0.11
İlköğretim Müfettişleri	30	0.00E+00	98.0	-0.16
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4 \quad P = 0,05 \quad H (ADJ) x^2 = 4.113 < 9,49$$

Taşımali İlköğretimde finansman durumu bakımından araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Araştırmaya katılanların tamamı finansman konusundaki yetersizlikte birleşmişler ve bu doğrultuda görüş belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iller bazında uygulamaya konulan taşımali ilköğretim uygulamasının finansman yönünden yetersizliği, bu projeyi yürüten okullarda giderek artan problemlere yol açacaktır.

Yönergenin gelir temini konusundaki maddelerine Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nce duyarsız kalındığı açıkça görülmektedir.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan 10.6.1996 gün ve 11191 sayılı yazıda da; Bakanlıkça gönderilen ödeneğin il ve ilçe merkezindeki ilkokullar, ortaokullar ve ilköğretim okullarına elektrik, su, yakıt gideri olarak gönderildiğini, ancak köy ilkokullarının giderlerini köy bütçelerinden karşıladıkları belirtilmiştir.

Köy ilkokullarına hiçbir ödeneğin ayrılmadığı ve bu okulların köyün imkanlarına göre ihtiyaçlarını karşılama durumunda kaldıkları anlaşılmaktadır. İlköğretim okullarına ödenek ayrılmakta ise de, araştırmaya katılanların büyük bir bölümü ödeneğin yetersizliğini ortaya koymuşlardır.

Bu durumda taşıma merkezi olan köy ilkokulları, yine taşıma merkezi olan ilköğretim okullarına oranla hayli güç durumdadırlar. Kendilerine hiçbir maddi katkı sağlamamaktadır.

Yönerge hükümleri çerçevesinde taşıma merkezi olan okullara gelir sağlayacak kaynak yöneticiler tarafından harekete geçirilmediği takdirde, bu merkezlerde uygulama giderek problem olmaya başlayacaktır.

Finansman durumu ile ilgili olarak sorulan açık uçlu soruya araştırmaya katılanlar aşağıdaki görüşlere bildirmişlerdir:

İlköğretim okullarına tahsis edilen yakıt son derece yetersizdir.

İlkokullara finansman yönünden hiçbir destek verilmemektedir.

Okul giderlerinin karşılanamaması okul yöneticilerini zor durumda bırakmaktadır.

Açık uçlu soruda da alınan yanıtlar finansman konusundaki yetersizliği açık bir şekilde göstermektedir.

Milli Eğitim Müdürlüğünce taşıma merkezlerine ısınma, onarım ve genel giderler için tahsis edilen ödenek, taşınan köy bütçelerinin %10'luk bölümlerinin taşıma merkezlerine aktarılması ile yönerge hükümlerinin uygulanması bakımlarından katılımcıların hemen hemen hiçbiri olumlu görüş belirtmemişlerdir.

Uygulamaya finansman açısından bütünüyle bakıldığında; taşıma merkezlerinde genel giderler konusunda anlamlı bir ilişki görülürken, diğer konularda anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Taşınmalı İlköğretimde Finansman Durumu bakımından anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Tüm katılımcılar finansman konusunda aynı görüşü ifade etmişlerdir.

Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu konularda hiçbir çaba içerisinde olmadığı, taşıma merkezlerinin özellikle ilkokulların güç durumda oldukları açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Personel Durumu

Taşıma merkezi olarak hizmet veren okulların personel durumlarını değerlendirmeye yönelik elde edilen veriler tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

TABLO 74

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM İÇİN MEVCUT DERSLİK DURUMLARINA GÖRE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SAYI OLARAK YETERLİ OLUP OLMADIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
CEVAPLAYICILAR								
İlkokul Öğretmenleri	4	7,41	6	11,11	44	81,48	54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	2	2,38	12	14,29	70	83,33	84	100
İlkokul Müdürleri	1	7,69	3	23,08	9	69,23	13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri			1	5,88	16	94,12	17	100
İlköğretim Müfettişleri			5	16,67	25	83,33	30	100
TOPLAM	7	3,54	27	13,64	164	82,83	198	100

S.D: 8

P:0,05

χ^2 : 7.551<15,507

Taşımali ilköğretim uygulaması için mevcut derslik durumlarına göre sınıf öğretmenlerinin sayı olarak yeterliliği konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmaya katılanların %82,83'ü mevcut derslik durumlarına göre sınıf öğretmenlerinin sayı olarak yeterli olduğunu belirtirken, %13,64'ü 'kısmen', %3,54'ü de "hayır" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 74'e bakıldığında, her ne kadar sınıf öğretmenlerinin sayı olarak yeterli olduğunu büyük bir çoğunluk belirtiyorsa da %17'lik gibi bir bölüm de sınıf öğretmeni ihtiyacı olduğunu belirtmektedir. Taşıma merkezlerinde az da olsa sınıf öğretmeni ihtiyacının olduğu görülmektedir.

TABLO 75

**TAŞIMA MERKEZİ OLAN OKULLARIN MEMUR İHTİYACININ KARŞILANIP
KARŞILANMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu I. Kademe Öğretmenleri	10	11,90	55	65,48	19	22,62	84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	4	23,53	7	41,18	6	35,29	17	100
İlköğretim Müfettişleri	9	30,00	20	66,67	1	3,33	30	100
TOPLAM	90	45,45	82	41,41	26	13,13	198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 135,249 > 15,507$

Taşıma merkezi olan okulların memur ihtiyacının karşılanma durumu konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlkokul öğretmenleri ile ilkokul yöneticilerinin tamamı memur ihtiyacının karşılanmadığını belirtirlerken diğer katılımcılar ortalama olarak $\frac{1}{4}$ oranında memur ihtiyacı yetersizliğini ifade etmişlerdir.

Taşıma merkezi olan okulların memur ihtiyacının karşılanma durumuna araştırmaya katılanların %45,45'i 'hayır' derken, %41,41'i 'kısmen', %13,13'ü de 'evet' şeklinde görüş belirtmişlerdir.

İlkokul öğretmenleri ile ilkokul müdürlerinin %100'ünün 'hayır' demelerinin nedeni, mevzuattan kaynaklanmaktadır. Mevcut mevzuat hükümlerine göre örneğin 2.000 öğrencisi 80 öğretmeni olan bir ilkokula memur verilmezken, 100 öğrencisi ve 8 öğretmeni olan bir ortaokula memur verilebilmektedir.

Tablo 75'e bakıldığında ilköğretim okulu müdürlerinin %35,29'u 'evet' şeklinde görüş belirtmişlerdir. Taşıma merkezlerinin memur ihtiyacının ilköğretim okuları düzeyinde bile yeterince karşılanamadığı görülmektedir.

TABLO 76

TAŞIMA MERKEZİ OLAN OKULLARIN YARDIMCI HİZMETLİ İHTİYACININ
KARŞILANIP KARŞILANMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	52	61,90	32	38,10			84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	2	11,76	14	32,35	1	5,88	17	100
İlköğretim Müfettişleri	21	70,00	9	30,00			30	100
TOPLAM	142	71,72	55	27,78	1	0,51	198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 67.892 > 15,507$

Taşıma merkezi olan okulların yardımcı hizmetli ihtiyaçlarının karşılanması durumuna ilişkin olarak araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlkokul öğretmenleri ve yöneticilerinin tamamı yardımcı hizmetlerinin yeterli olmadığını ifade ederlerken, ilköğretim okulu yöneticilerinin sadece %5,88'lik bir bölümü bu konuda olumlu görüş belirtmiştir.

Tablo 76'ya bakıldığında, araştırmaya katılanların %71,72 gibi büyük bir çoğunlu yardımcı hizmetli ihtiyacının karşılanmadığını belirtirken, bu konuda %27,78 gibi bir bölüm "kısmen" şeklinde görüş belirtmiştir. Bu konuda "evet" diyenlerin oranı sadece %0.51'dir.

Taşıma merkezlerinde yardımcı hizmetler ihtiyacının %100'e yakın bir oranda karşılanmadığı görülmektedir.

TABLO 77

TAŞIMA MERKEZLERİNE PERSONEL ATAMALARINDA ÖNCELİK TANINIP TANINMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	60	71,43	20	23,81	4	4,76	84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	6	35,29	6	35,29	5	29,41	17	100
İlköğretim Müfettişleri	16	53,33	12	4,00	2	6,67	30	100
TOPLAM	149	75,25	38	19,19	11	5,56	198	100

S.D: 8

P:0,05

 $\chi^2: 55.294 > 15,507$

Taşıma merkezlerine personel atamada öncelik tanınıp tanınmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlkokul öğretmenleri ile ilkokul müdürlerinin tamamı ‘hayır’ şeklinde görüş belirtirlerken, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %71,43’ü müfettişlerin %53,33’ü, ilköğretim okulu müdürlerinin de %35,29’u ‘hayır’ şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yeterli personel bulundurma projenin başarılı bir şekilde yürütülmesine bir boyutuyla destek verecektir.

Taşınmalı İlköğretim Yönergesi hükümlerine rağmen bu merkezlere personel atamada yeterince öncelik tanınmadığı görülmektedir.

TABLO 78

**PERSONEL ATAMA KONUSUNDA TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMADIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

SEÇENEKLER CEVAPLAYICILAR	HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İlkokul Öğretmenleri	54	100,00					54	100
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	66	78,57	18	21,43			84	100
İlkokul Müdürleri	13	100,00					13	100
İlköğretim Okulu Müdürleri	12	70,59	5	29,41			17	100
İlköğretim Müfettişleri	21	70,00	9	30,00			30	100
TOPLAM	166	83,84	32	16,16			198	100

S.D: 8

P:0,05

 $x^2: 21,078 > 15,507$

Personel atamaları konusunda yönerge hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı konusunda araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 78'e bakıldığında ilkokul yöneticileri ile ilkokul öğretmenlerinin tamamı bu konuda 'hayır' şeklinde görüş belirtirken, ilköğretim okulu öğretmenlerinin %78,57'si , ilköğretim okulu müdürlerinin %70,59'u, müfettişlerin de %70,00'ı 'hayır' şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Katılanların %83,84 gibi oldukça büyük bir bölümü personel atamaları konusunda taşımali ilköğretim yönergesi hükümlerinin uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %16,16'sı 'kısmen' şeklinde görüş belirtirken, hiçbiri 'evet' seçeneğini işaretlememişlerdir. Bu konuda da yönerge hükümlerinin neredeyse tamamına yakınının uygulanmadığı görülmektedir.

TABLO 79
TAŞIMALI İLKÖĞRETİMDE PERSONEL DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-walul's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	1.000	83.6	-2.39
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	1.000	106.9	1.55
İlkokul Müdürleri	13	1.000	73.5	-1.69
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	2.000	142.2	3.37
İlköğretim Müfettişleri	30	1.000	93.4	-0.64
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4 \quad P = 0,05 \quad H (ADJ) x^2 = 27.99 > 9,49$$

Taşımali İlköğretimde personel durumu bakımından araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Median ve Ave.Rank değerlerine bakıldığında personel durumunu olumlu görmeleri bakımından katılımcılar şu sıralamayı izlemektedirler: İlköğretim okulu yöneticileri, ilkokul öğretmenleri, ilkokul yöneticileri, ilköğretim okulu öğretmenleri, ilköğretim müfettişleri.

TABLO 80
TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ
(Kruskal-wall's Yöntemine Göre)

LEVEL	NOBS	MEDIAN	AVE.RANK	Z VALUE
İlkokul Öğretmenleri	54	21.00	116.6	2.57
İlköğretim Okulu 1. Kademe Öğretmenleri	84	19.00	98.8	-0.15
İlkokul Müdürleri	13	19.00	103.8	0.28
İlköğretim Okulu Müdürleri	17	22.00	117.3	1.34
İlköğretim Müfettişleri	30	17.00	58.9	-4.22
OVERALL	198		99.5	

$$S.D.(5-1) = 4 \quad P = 0,05 \quad H (ADJ) x^2 = 21.72 > 9,49$$

Taşımali İlköğretim uygulamasının genel olarak değerlendirilmesine ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Median ve Ave.Rank

değerleri bakımından taşımali ilköğretimin durumunu olumlu görmeleri açısından araştırmaya katılanlar şu sıralamayı izlemektedirler. İlköğretim okulu yöneticileri, ilkokul öğretmenleri, ilkokul yöneticileri, ilköğretim okulu öğretmenleri ve ilköğretim müfettişleri.

Taşımali İlköğretim uygulaması eğitim-öğretim açısından ve ilkokul program hedeflerinin gerçekleşmesi açısından olumlu bir proje olarak görülmektedir. Ancak merkez olarak seçilen okulların eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, taşınan öğrencilerin sağlık ve beslenme konularında desteklenmesi, merkez okullarının finansal yönden desteklenmesi, bu okulların personel ihtiyacının karşılanması konularında Valilikçe ve Milli Eğitim Müdürlüğüne bir çaba içerisinde olunmadığı görülmektedir.

Katılımcıların %83'ü sayı olarak sınıf öğretmenlerinin, %13'ü de okullardaki memur sayılarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak okullardaki yardımcı hizmetli, taşıma merkezlerine personel atamadaki öncelik ve yönerge hükümlerinin uygulanması bakımından katılımcıların hemen hemen hiçbiri olumlu görüş ifade etmemişlerdir.

Taşıma merkezlerinde sınıf öğretmeni ihtiyacının tamamen karşılanmış olması gerekirken, az da olsa ihtiyacın bulunması uygulamayı olumsuz etkileyecektir. Taşıma merkezlerinin memur, özellikle yardımcı hizmetli ihtiyacı oldukça fazladır. Yönerge hükümlerine rağmen personel atama konusunda gereği yapılmamıştır.

TABLO 81

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNERGESİ HÜKÜMLERİNİN
UYGULANMA DURUMU

Veri Toplanacak Alanlar	SEÇENEKLER		HAYIR		KISMEN		EVET		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim-Öğretim Durumu	164	82,83	32	16,16	2	1,01	198	100		
Fiziki Durum ve Donatım	149	75,25	43	21,72	6	3,03	198	100		
Taşıma Durumu	80	40,40	86	43,43	32	16,16	198	100		
Beslenme Durumu	198	100					198	100		
Sağlık Durumu	173	87,37	24	12,12	1	0,51	198	100		
Finansman Durumu	174	87,88	24	12,12			198	100		
Personel Durumu	166	83,84	32	16,16	1	0,51	198	100		

Araştırmaya katılanlar Taşınmalı İlköğretim Yönergesi hükümlerinin beslenme durumunda %100, Finansman durumunda %87,88, Sağlık durumunda 87,37, personel durumunda %83,84, eğitim-öğretim durumunda %82,83, fiziki durum ve donatımla %75,25, taşıma durumunda da %40,40 oranında uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 81'e bakıldığında; yönerge hükümlerinin taşıma durumu hariç diğer alanlarda oldukça büyük oranlarda uygulanmadığı görülmektedir. Beslenme konusunda %100 olan olumsuz görüş, taşınan öğrencilerin ne denli güç durumda olduklarını çarpıcı bir biçimde yansıtmaktadır.

Yönerge hükümlerinin bu denli uygulanamaz halde olması, Bakanlığın uygulamayı taşrada izleyemediği sonucunu doğurmaktadır. Bu sonuçlar, Valilik ile Milli Eğitim Müdürlüğü arasında bir koordine yetersizliğini ortaya koymaktadır.

Yönetim, taşıma merkezlerini yönergeye rağmen kendi hallerine bırakmıştır. Bu sonuç uygulamayı giderek daha büyük sorunlarla karşı karşıya getirecektir.

Eğitim-öğretim konusundaki olumsuzlukta, müfettişlerin öğretmenlere, öğretmenlerin öğrencilere yeterince rehberlik hizmeti sunamadıkları, ayrıca taşınan öğrenci velileri ile yeterli diyalogun kurulamadığı da elde edilen bulgular arasındadır.

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Özet

Ülkemizde nüfusun yoğunluğu ve yerleşim birimlerinin dağınıklığı nedeniyle ilköğretim düzeyinde verilen eğitim hizmetinde belirlenen hedeflere ulaşılamamıştır.

Merkezden uzak köy birimlerine okul yapımı uzun yıllar devam etmiştir. Bu okullarda her sınıf düzeyinde bir öğretmen görevlendirme imkanı olmadığından, eğitim-öğretim yoğunlukla tek öğretmen tarafından ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılarak yürütülmektedir.

İlköğretim düzeyinde kırsal kesimde verilen eğitimin niteliğini arttırmak ve imkan ve fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmak, ayrıca kaynaklardan tasarruf edilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989-1990 öğretim yılından itibaren Taşımali İlköğretim Uygulaması başlatılmıştır. 1994-1995 öğretim yılı itibariyle 57 ilde bu model uygulamaya konulmuştur.

Bu çalışmada, Taşımali İlköğretim Uygulamasının Balıkesir ilindeki kapsamı, uygulamanın eğitim-öğretim açısından durumu, taşıma merkezi olarak seçilen okulların fiziki ve donatımı, finansman, personel durumu, taşıma hizmeti, öğrencilere verilen sağlık, beslenme hizmeti ile yönerge hükümlerinin uygulanma durumu ve öğretmen-yönetici-müfettişlerin uygulamaya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Uygulamanın mevcut durumu ve varsa sorunlarının tespiti, çözüm önerilerinde bulunma eğitimi-öğretim süreci açısından önemli bulunmuştur.

Uygulama ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı ve Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bilgiler ve belgeler alınmıştır. Ayrıca ulaşılabilen kaynaklar taranmış, İnternet aracılığı ile de öğrenci taşımacılığı konusunda edinilen bilgiler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın "Yöntem" bölümünde de açıklandığı gibi Balıkesir ili çalışmanın evreni olarak seçilmiştir. Örneklemin evreni en iyi bir şekilde temsil edebilmesi için uygulamanın yapıldığı ilçeler birer grup olarak düşünülmüştür. 1995-1996 öğretim yılında ilçeler bazında taşıma merkezi olan 89 ilkokul ve ilköğretim okulu arasında 30 ilkokul örneklem grubunu oluşturmuştur. Bu okulların tespitinde de, ulaşım durumu ve

okulların fiziki yeterlilikleri ve buldukları yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik farklılıkları dikkate alınmıştır.

Uzman görüşleri de alınarak geliştirilen veri toplama aracı eğitim-öğretim durumu, fiziki durum ve donatım, taşıma durumu, sağlık ve beslenme durumu, finansman durumu ve personel durumu olmak üzere 6 bölümden oluşmuştur. Veri toplama aracında 69 soruya yer verilmiştir.

Bu çalışma, uygulamanın yapıldığı ilkokul ve ilköğretim okullarının 1. Kademesi, bu okullardaki sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri ile bu okulları denetleyen müfettişlerin görüşleri ile sınırlıdır.

Uygulamanın sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için taşıma merkezlerinde görevli sınıf öğretmenleri, okul yöneticileri ve bu okulları denetleyen müfettişlere, geliştirilen araç uygulanmıştır. Alınan sonuçları üzerinde Ege Üniversitesi Bilgisayar Bölümü aracılığı ile istatistiksel işlemler yapılmıştır. Sonuçlar tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

Yargı

Taşınalı ilköğretim Türkiye'nin coğrafi yapısı, yerleşim ve sosyo-ekonomik düzeyleri bakımından son derece önemli ve yararlı bir uygulamadır. Uygulama ile hem birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmekte, hem de eğitime ayrılan kaynaklardan tasarruf sağlanmaktadır.

Balıkesir ilinde Taşınalı İlköğretim uygulaması kapsamı geniş olup, bu kapsama alınan öğrenciler eğitim-öğretim açısından olumlu etkilenmektedirler. Ancak öğrenciler okul ihtiyaçlarını yeterince karşılayamamaktadırlar.

Taşıma merkezi olan okullarla taşınan öğrenci velileri arasında yeterli diyalog kurulamamıştır. Taşınan öğrencilere ve öğretmenlere etkili bir rehberlik hizmeti verilememektedir.

Taşıma merkezi olan okulların sınıf ve okul kitaplıkları ile diğer ders araç-gereçleri yeterli değildir. İşlik ve laboratuvar ihtiyacı had safhadadır.

Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilikçe merkez okullarının fiziki durum, finansman ve personel durumu konusunda bir iyileştirme yoluna gidilmemiştir.

Taşınan öğrenciler beslenme konusunda büyük güçlük çekmektedirler. Valilik ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu konuda hiçbir ödenek ayrılmadığı gibi, bir çaba da gözlenmemiştir.

Öğrencileri taşıyan araçların kapasite olarak yeterli olmadığı, kışın araçların yeterince ısınmadığı, araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerinin yapılmadığı, ancak öğrencilerin zamanında taşındığı görülmektedir.

Öğrencileri taşıyan köylerin bütçelerinin %10'u yönerge hükümlerine rağmen, ilgili taşıma merkezlerine aktarılmamaktadır.

Taşıma merkezi olan okulların memur ve yardımcı hizmetli ihtiyaçları giderilememiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Taşımali İlköğretim Yönergesi hükümlerinin Bakanlık, Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından çeşitli nedenlere bağlı olarak yeterince hayata geçirilmediği anlaşılmaktadır.

Öneriler

1. Taşımalı İlköğretim Uygulamasında taşınan öğrencilerin velileri ile okul-aile işbirliğinin daha kuvvetli bir biçimde oluşturulabilmesi için okul yöneticileri gerekli olan planlamaları yapmalıdırlar. Bu işbirliğinin sağlanabilmesi için öğretmen ve yöneticilere ek ücret verilmesi ve araç tahsisi konusunda düzenlemelere gidilmelidir.
2. Taşınan öğrencilerin okul ihtiyaçlarının giderilebilmesi için yönergede belirlenen kaynaklar tahsis edilmelidir.
3. Taşıma merkezlerinde öğretmen ve öğrencilere Rehberlik konusunda eğitim almış müfettişler tarafından etkili bir rehberlik hizmeti verilmelidir.
4. Taşıma merkezlerinin eğitim araçları ihtiyacı Ders Aletleri Yapım Merkezi ile işbirliği yapılarak karşılanmalıdır.
5. Eğitici etkinliklerin öğrencileri taşınan yerleşim birimlerinde de gösterilmesi için, taşıma merkezlerine ek ödenek tahsis edilmelidir.
6. Taşıma merkezlerinin bina ve donanım konularındaki büyük eksiklikleri uygulanabilir planlamalarda giderilmelidir.
7. Taşıma hizmeti veren araçların sayıları artırılmalı ve özellikle kış aylarında ısınmalarının sağlanması için denetimler sıklaştırılmalıdır.
8. Taşınan öğrenciler sağlık ve beslenme konularında çok önemli güçlüklerle karşılaştıklarından, bu konulara yönelik yönerge hükümleri uygulanmalıdır.
9. Taşımalı ilköğretim uygulaması yapan okullarda önemli bir finansman güçlüğü yaşandığından, yönerge hükümlerindeki gelir getirici kaynaklar süratle harekete geçirilmelidir.
10. Taşıma merkezlerinin kapasiteleri oranında memur ve yardımcı hizmetli ihtiyaçları giderilmelidir.
11. Taşımalı İlköğretim Yönergesi hükümleri yeterince uygulanamadığından, Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından daha iyi bir koordinasyon sağlanmalıdır.
12. Taşımalı ilköğretimin yaygınlaştırılarak fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak için birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmelidir.
13. Uygulama 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için önemli bir basamak olarak görüldüğünden, taşıma merkezleri 8 yıllık bütünlüğü sağlayacak İlköğretim Okullarına dönüştürülmelidir.

14. Taşınan öğrencilerin güvenliği için taşıma hizmeti veren araç sürücülerinin sabıka ve ruh sağlığı yönleri araştırılmalıdır.

15. Özürlü öğrenciler için araçlar dizayn edilmelidir.

16. Taşıma merkezleri çevre halkına sosyal ve ekonomik eğitim hizmetlerini sunabilecek programlarla zenginleştirilmelidir.

17. Taşıma kapsamına alınan öğrenciler ile onların velileri ve taşıma hizmetinde görev alan araç sürücülerinin uygulamaya ilişkin görüşlerinin tespiti için yeni araştırmalar yapılmalıdır.

18. Diğer illerde de benzer çalışmalar yapılmalıdır.

EKLER

<u>EK</u>	<u>Sayfa</u>
A. Taşıma merkezlerinde görevli öğretmen ve yöneticiler ile ilköğretim müfettişlerine uygulanan anket	126
B. Taşımalı ilköğretim uygulaması kapsamına giren illeri gösteren harita	134
C. Anket uygulama izni için Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğüne yazılan dilekçe	135
D. Anketin uygulanmasına ilişkin Valilik Onayı	136
E. Milli Eğitim Müdürlüğü'nce araştırmacıya gönderilen anket uygulama izin yazısı	137

Değerli eğitimciler,

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü'nde Yüksek Lisans program öğrencisiyim. 1990-1991 öğretim yılından itibaren Balıkesir ilinde uygulanmakta olan "Taşınmalı İlköğretim" uygulamasının değerlendirilmesi konusunda tez çalışmama esas olacak bir araştırma yapmaktayım.

İlköğretim kademesinde yer alan bu uygulamanın etkin bir biçimde uygulanabilmesi için yapılacak çalışmaların bilimsel araştırmalarla desteklenmesi gerekir.

Taşınmalı ilköğretim uygulamasına ilişkin en güvenilir bilgilerin taşıma merkezlerinde görevli yönetici ve sınıf öğretmenleri ile bu kurumları denetleyen İlköğretim Müfettişlerinden alınabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle ekteki anket hazırlanmıştır. Ankette isimleriniz yer almayacaktır. Sınıf öğretmeni sayısı 5'ten fazla olan okullarda ankete her sınıf düzeyinde bir öğretmen cevap verecektir. Elde edilen bilgiler sadece araştırmanın amacına uygun olarak kullanılacaktır.

Ankette yer alan maddelerin herbiri ile ilgili olarak verilen seçeneklerden sizce uygun olanını (X) şeklinde işaretleyiniz. Ayrıca her bölümün sonundaki açık uçlu soruya da cevap vermeniz çalışmaya ışık tutacaktır.

Vereceğiniz samimi cevaplara şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,

Araştırmacı
Abdullah Altunsaray
Balıkesir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans öğrencisi

Göreviniz: () Öğretmen, () Yönetici, () İlköğretim Müfettişi
Görevli olduğunuz okul türü: () İlkokul, () İlköğretim Okulu

Aşağıdakilerden okulunuzda bulunanları (X) ile işaretleyiniz.

(Bu işaretlemeyi yalnız okul yöneticileri yapacaktır)

() Anasınıfı () Alt özel sınıf () Müdür Odası () Öğretmenler Odası
() Kütüphane () İşlik () Laboratuvar () Telefon
() Elektrik () WC () Su

1. EĞİTİM ÖĞRETİM DURUMU

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır	Kismen	Evet
	Taşınmalı ilköğretim Uygulaması kapsamına alınan öğrenciler :			
1	Mihver derslerinde başarı gösteriyorlar mı?	()	()	()
2	İfade ve beceri derslerinde başarı gösteriyorlar mı?	()	()	()
3	Anlatım becerilerinde başarı gösteriyorlar mı?	()	()	()
4	Kendilerini ifade etmede başarı gösteriyorlar mı?	()	()	()
5	Grup çalışmalarına isteyerek katılıyorlar mı ?	()	()	()
6	Okula ve çevreye uyum sağlıyorlar mı?	()	()	()
7	Temel sağlık kurallarına uyuyorlar mı?	()	()	()
8	Okul kurallarına uyuyorlar mı?	()	()	()
9	Derslere karşı ilgili midirler?	()	()	()
10	Bir üst öğrenim kurumuna devamda istekli midirler?	()	()	()
11	Sorumluluk alma ve yerine getirmede istekli midirler?	()	()	()
12	Eğitici kol etkinliklerine isteyerek katılıyorlar mı?	()	()	()
13	Kişisel ve sosyal hedeflere uygun davranışlar gösteriyorlar mı?	()	()	()
14	Düzenli olarak okula devam ediyorlar mı?	()	()	()
15	Taşınan öğrencilere öğretmenler tarafından verilen rehberlik hizmeti yeterli midir?	()	()	()
16	Taşınmalı ilköğretim uygulamasına yönelik ilköğretim müfettişleri tarafından öğretmenlere verilen rehberlik hizmeti yeterli midir?	()	()	()
17	Taşınmalı ilköğretim uygulamasını ilkökul programı hedeflerini açısından yararlı buluyor musunuz?	()	()	()
18	Taşınmalı ilköğretim uygulamasını 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş için olumlu bir basamak olarak görüyor musunuz?	()	()	()
19	Taşınan öğrenci velileri ile yapılan toplantılar yeterli midir?	()	()	()
20	Okullarda yapılan eğitsel faaliyetler taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde de gösteriliyor mu?	()	()	()
21	Veli toplantılarında taşınan öğrencilerin toplumsal değerler açısından gelişmişlik durumları değerlendiriliyor mu?	()	()	()

22	Taşınan öğrenci ve illeri taşımalı ilköğretim uygulamasından memnun mudurlar?	()	()	()
23	Taşınan öğrenciler taşımalı ilköğretim uygulamasından memnun mudurlar?	()	()	()
24	Taşınan öğrencilerin kendi okul ihtiyaçlarını (kitap, defter, kalem, vb.) karşılamaları yeterli midir?	()	()	()
25	Taşıma Merkezi okul kitaplıkları yeterli midir?	()	()	()
26	Taşıma Merkezi sınıf kitaplıkları yeterli midir?	()	()	()
27	İlkokul programı gereği ders araç-gereçleri yeterli midir?	()	()	()
28	Ders araçları dağıtımında taşıma merkezi olan okullara öncelik tanınıyor mu?	()	()	()
29	Sizce eğitim-öğretim konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
30	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?			

2. FİZİKİ DURUM VE DONATIM

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır	Kısmen	Evet
1	Taşımali ilköğretim uygulaması için derslik sayıları yeterli midir?	()	()	()
2	Taşımali merkezlerinde ek derslik yapımında öncelik tanınıyor mu?	()	()	()
3	Taşımali merkezlerine ek derslik dışındaki diğer bölümlerin yapımında öncelik tanınıyor mu?	()	()	()
4	Taşımali merkezlerine onarımlarda öncelik tanınıyor mu?	()	()	()
5	Derslik ve diğer bölümlerinin donatımları yeterli midir?	()	()	()
6	Taşımali merkezlerine donatım konusunda öncelik tanınıyor mu?	()	()	()
7	Öğrencileri taşıyan yerleşim birimlerindeki okul binaları yönerge hükümleri çerçevesinde değerlendiriliyor mu?	()	()	()
8	Bahçe dışındaki oyun alanları yeterli midir?	()	()	()
9	Oyun araçları (basketbol, voleybol, masa tenisi, vb.) yeterli midir?	()	()	()
10	Fiziki durum ve donatım konusunda taşımali ilköğretim yönergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
11	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?			

3. TAŞIMA DURUMU

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır	Kismen	Evet
1	Taşıma araçları kapasite olarak yeterli midir?	()	()	()
2	Taşıma araçları öğrencileri zamanında getirip götürüyorlar mı?	()	()	()
3	Kış mevsiminde taşıma araçları ısınıyor mu?	()	()	()
4	Araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrolleri yapılıyor mu?	()	()	()
5	Taşıma konusunda taşımali ilköğretim yönetimi yönergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
6	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?	()	()	()

4. SAĞLIK ve BESLENME DURUMU

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır ()	Kısmen ()	Evet ()
1	Taşıma merkezlerinde Milli Eğitim Müdürlüğü Sağlık ekipleri periyodik kontroller yapıyorlar mı?	()	()	()
2	Taşınan öğrencilere yönerge hükümleri çerçevesinde öğle yemeği veriliyor mu?	()	()	()
3	Taşınan öğrencilere beslenme konusunda Bakanlıkça ödenek tahsis ediliyor mu?	()	()	()
4	Taşınan öğrencilere beslenme konusunda Valilikçe ödenek tahsis ediliyor mu?	()	()	()
5	Taşınan öğrencilere öğle yemeği için tahsis edilen ayrı bir bölüm var mıdır?	()	()	()
6	Taşınan öğrencilerin öğle yemeği için ocak, tabak, kaşık vb. araçlar var mıdır?	()	()	()
7	Taşınan öğrencilerin evlerinden getirdikleri yiyecekler yeterli midir?	()	()	()
8	Beslenme konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
9	Sağlık konusunda taşımalı ilköğretim yönergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
10	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?	()	()	()

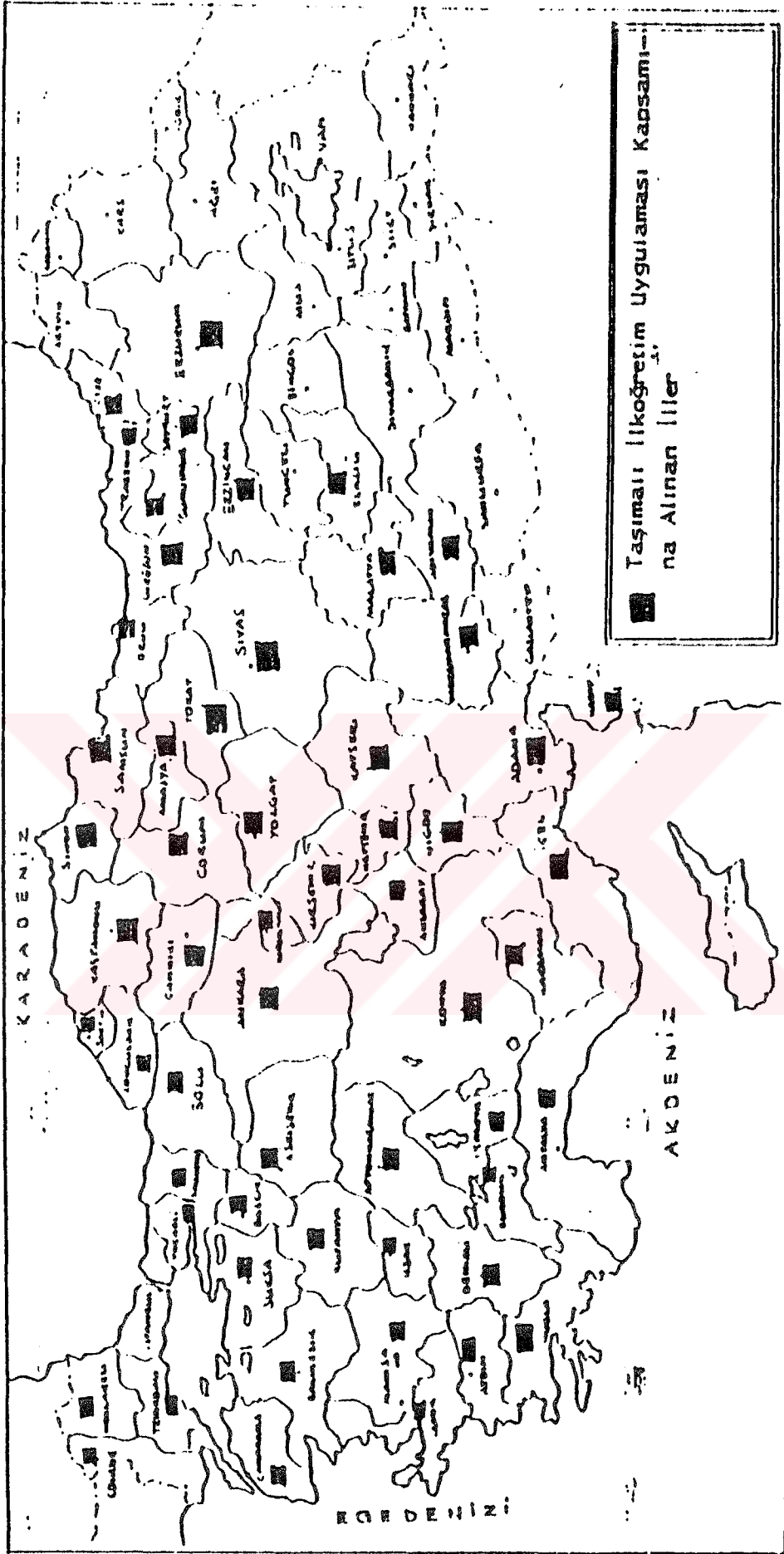
5. FİNANSMAN DURUMU

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır	Kismen	Evet
1	Taşıma merkezlerine Millî Eğitim Müdürlüğü'nce ısınma için tahsis edilen yakıt veya ödenek yeterli midir?	()	()	()
2	Taşıma Merkezlerine onarım, boya, badana vb. konularda Millî Eğitim Müdürlüğü'nce edilen ödenek yeterli midir?	()	()	()
3	Millî Eğitim Müdürlüğü'nce taşıma merkezlerine su, elektrik, haberleşme, kırtasiye giderleri için tahsis edilen ödenek yeterli midir?	()	()	()
4	Taşıma Merkezine öğrencileri taşıyan köylerin bütçelerinin %10'luk bölümleri aktarılıyor mu?	()	()	()
5	Finansman konusunda taşınmalı ilköğretim önergesi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
6	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?	()	()	()

6. PERSONEL DURUMU

Sıra No	SORULAR	SEÇENEKLER		
		Hayır	Kismen	Evet
1	Taşımali ilköğretim için mevcut derslik durumlarına göre sınıf öğretmenleri sayı olarak yeterli midir?	()	()	()
2	Taşımali merkezi olan okulların memur ihtiyacı karşılanmakta midir?	()	()	()
3	Taşımali merkezi olan okulların yardımcı hizmetli ihtiyacı karşılanmakta midir?	()	()	()
4	Taşımali merkezlerine personel atamalarında öncelik tanınmakta midir?	()	()	()
5	Personel atamaları konusunda taşımali ilköğretim yönetimi hükümleri uygulanıyor mu?	()	()	()
6	Bu bölümle ilgili varsa başka sorunları ve çözüm önerilerini aşağıya yazınız?			

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASI KAPSAMINA ALINAN İLLER
(1994 - 1995 ÖĞRETİM YILI)

(M.E.B. 1995)

EK C

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
BALIKESİR

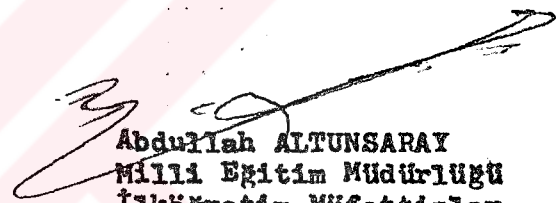
Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümünde Yüksek Lisans Programına tamamlanmış olup halen tez aşamasındayım.

Tez konusu olarak, eğitim sisteminizin temeli olan İlköğretim düzeyinde önemli bir yer tutan "Taşımali İlköğretim" uygulamasına almış bulunmaktayım. Konu Balıkesir İl'indeki uygulama ile sınırlıdır.

Uygulamaya ilişkin öğretmen görüşlerini almak üzere bir anket hazırlanmıştır. Bu anketin ekteki listede yer alan okullarda uygulanması için gereğini arz ederim.21/11/1995

Eki:

- 1-Anket örneği
- 2-Anketin uygulanacağı okullar.

Abdullah ALTUNSARAY
Milli Eğitim Müdürlüğü
İlköğretim Müfettişler
Kurulu Başkanı
Balıkesir

EK-D

T.C.

BALIKESİR İLİ
MILLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

..../..../199...

I : B.08.4.MEM.4.10.00. 04-311/ 21.11.95- 22184

TU : Anket Uygulaması.

VALİLİK MAKAMINA

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümünde Yüksek Lisans Programını tamamlayan Millî Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanı Abdullah ALTUN SARAY'ın ekli listede belirtilen okullarda tez konusu olarak "Taşımali İlköğretim "uygulaması hakkında anket uygulamak" istediklerine ilişkin 21.11.1995 tarihli dilekçeleri ve anket uygulanacak okulların isim listesi ekte sunulmuştur.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde; Millî Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanı Abdullah ALTUN SARAY'ın ekteki listede belirtilen okullarda "Taşımali İlköğretim" konulu anketin uygulanması için gereğini müsaadelerinize arz ederim.

O L U R

21/11/1995

Mustafa ZANAPALIOĞLU
Vali a.
Vali YardımcısıŞeref DOĞANDEMİR
Müdür Yardımcısı
Millî Eğitim Müdür V.

NOT: Verilecek cevaplarda yazımızın tarih ve numarası konması

T.C.
BALIKESİR İLİ
MILLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

..../..../199...

[: B.08.4.MEM.4.10.00.05 -311/ 21.11.95* 22365

] : Anket Uygulaması.

Abdullah ALTUN SARAY
Milli Eğitim Müdürlüğü
İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanı

BALIKESİR

İLGİ: 21.11.1995 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçenizde belirtilen okullarda "Taşımali İlköğretim" konulu Anket uygulamasının yapılmasının uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Oluru ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

EKİ:1 adet Valilik Oluru.

Sıkkı ÇETİN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

NOT:Verilecek cevaplarda yasamızın tarih ve numarası konması

KAYNAKÇA

- Adem, Mahmut. **Eğitim Planlaması**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını, 1977.
- Anthony R. Miller. "Pupil Transportation Management, Ramsburg And Roth Publishers" California, USA: 1988.
- Ayaz, Nevzat. **Milli Eğitim Bakanlığı 1994 Yılı Bütçe Konuşması**. Ankara: 1994.
- **Milli Eğitim Bakanlığı 1995 Yılı Bütçe Konuşması**. Ankara: 1995.
- Başaran, İ. Etem. **Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: 1974.
- Binbaşıoğlu, Cavit. **Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Rehberi**. Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara: 1983.
- Dikmen, Selahattin. "YİBO ve Sorunları Alan Araştırması", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 161: 28, Ankara: 1990.
- "8 Yıllık Mecburi İlköğretim Uygulamasının Gerekliliği", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 164, Ankara: 1991.
- Erden, Münire. "Temel Eğitim Süresi", **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 164, Ankara: 1991.
- Erpolat, Emin. "Taşınmalı İlköğretim Uygulaması", **Çağda Eğitim Dergisi**. 166, Ankara: 1991.
- Fidan, Nurettin. **Eğitime Giriş**, Ankara: Alkım Yayınevi, 1994.
- Hollanda Deventer şehri Belediyesi Eğitim Grubu Üyesi Smith Hendrik Greelt Jacop ile yapılan "Taşınmalı İlköğretim" konulu görüşme. Balıkesir: 23.10.1995.
- Hükümet Programlarında Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1994.
- İlkokul Programı**. Milli Eğitim Bakanlığı, 1995 Basımı.
- "İlköğretim Kurumlarında Mevcut Durum". Bursa Bölge Toplantısına Sunulan Balıkesir İl Raporu. 1995.
- "İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 S.K.)"
- İlköğretim Okulu Klavuzu**, M.E.G.S.B. Ankara: 1983.
- Karagöz, Süleyman. **Köy İlkokullarında Eğitim-Öğretim**. M.E.B. Ankara: 1966.
- Kalkınma Planlarında Eğitim**. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara: 1993.
- Kaya, Y. Kemal. **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**. Ankara: 1977.
- Management Audit Of Hawaii's Student Transportation Safety Program**, Hawaii-USA: 1991.
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın araştırmacıya gönderdiği "7.12.1995 gün ve 10540 sayılı yazı ve ekleri".
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın "23.10.1990 gün ve 26216 sayılı onayı."
- "Milli Eğitim Temel Kanunu. (1739 S.K.)". 1973.
- Milli Eğitim Şuralarında Eğitim**. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

- Milli Eğitim İle İlgili Bilgiler.** Milli Eğitim Bakanlığı, 1995.
- III. Beş Yıllık Kalkınma Planı,** Ankara: Başbakanlık D.P.T. 1977.
- IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı,** Ankara: Başbakanlık D.P.T. 1982.
- X. Milli Eğitim Şurası.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1991.
- “15. Milli Eğitim Şurası Balıkesir İl Komisyonu Ön Hazırlık Çalışma Raporu”, Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü, 1995.
- “15. Milli Eğitim Şurası İzmir Bölge Toplantısı Raporu.” İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü, 1995.
- New Yorks State Legislatire Commission On Rural Resources, “İntegration School Transportation Resources İnto Coordinated Rural Public Transportation Programs”. New York, USA: 1988.
- New From The World Of School Transportation. ‘Lautenberg Introduces School Bus Safety Act. 1996” Washington, USA: 1996.
- Oregon State Dept. Of Education, Salem. “Oregon Pupil Transportation Manual, USA: 1989.
- Problems Of The Low - Staff School.** 1. Denisova USSR: 1990.
- Projeler Koordinasyon Kurulu Yayını.** Milli Eğitim Bakanlığı. 1994.
- Taşımali İlköğretim Yönergesi,** Milli Eğitim Bakanlığı, 1994.
- Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 1990-1996 yılları arası verileri.
- Tekışık, H. Hüsnü. Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında Öğretim. Ankara: Rehber Yayınevi, 1968.
- Toptan, Köksal. Milli Eğitim Bakanlığı 1993 Yılı Bütçe Konuşması. Ankara: 1993.
- Tunçkaya, Satılmış. “Taşımali Eğitim Sistemi Üzerine”, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 222, Ankara: 1996.
- Türk Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif.** Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. 1996.
- Uçan, Fevzi. Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Eğitim Öğretim. Konya: Hpratik Eğitim Yayınları, 1991.
- Varış, Fatma. **Eğitime Giriş,** Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 1987.
- Yangın, Ekrem. “Taşımali İlköğretim Uygulaması”. **Milli Eğitim Dergisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını. 107, 1991.